

T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ

**MERHAMET DÜZEYİ İLE EVLİ ÇİFTLERİN ÇATIŞMA ÇÖZME STİLLERİ
ARASINDA DİNÎ BAŞA ÇIKMANIN ARACI VE DÜZENLEYİCİ ROLÜ: FRANSA
ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Gülhan LEKESİZ

MANEVİ REHBERLİK VE DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

Ağustos 2024

T.C.

ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ

**MERHAMET DÜZEYİ İLE EVLİ ÇİFTLERİN ÇATIŞMA ÇÖZME STİLLERİ
ARASINDA DİNÎ BAŞA ÇIKMANIN ARACI VE DÜZENLEYİCİ ROLÜ: FRANSA
ÖRNEĞİ**

Yüksel Lisans Tezi

Gülhan LEKESİZ

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Asım YAPICI

MANEVİ REHBERLİK VE DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

Ağustos 2024

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasını tamamlamamda destek ve katkısını esirgemeyen, değerli bilgi ve deneyimlerini paylaşarak kıymetli katkılar sunan, yol gösterici eleştirileriyle bana ışık tutan tez danışmanım, değerli hocam Prof. Dr. Asım YAPICI' ya, sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Onun rehberliği benim için kıymetliydi.

Tez öncesine ve tez yazma sürecinde yardımlarını hiç esirgemeyen, daraldığımda ilk onun kapısını çaldığım ve yanında sorularıma cevap bulabildiğim değerli hocam Dr. Rumeysa Nur DOĞAN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, benim her zaman en büyük motivasyon ve yaşam kaynağım olan, bana benden çok inanan canım kızım Merve Nur YILMAZ' a teşekkürü bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	4
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
1.1. Eşler Arası Çatışma.....	4
1.1.1 Aile	4
1.1.2. Evlilik	5
1.1.3. Aile Kurumunu Açıklamaya Yönelik Kuramsal Çerçeveler	7
1.2. Aile İçi Çatışmalar ve Nedenleri.....	9
1.2.1. Çatışma	9
1.2.2. Evlilikte Çatışma.....	9
1.2.3. Çatışma Nedenleri	10
1.3. Evliliği Sürdürme ya da Boşanmayı Kabul Etme	12
1.3.1. Çatışma Çözme Stratejileri	12
1.4. Merhamet ve Özellikleri	15
1.4.1. Merhametin Tanımı.....	15
1.4.2. Merhamet ve Diğer Kavramlar	16
1.5. Dini Başa Çıkma	20
1.5.1. Başa Çıkmadan Dini Başa Çıkmaya	20
1.6. Göç ve Göçmenlik	24
1.6.1. Göç ve Göçmenin Tanımlanması.....	24
BÖLÜM II	27
ARAŞTIRMA VE YÖNTEM	27
2.1. Araştırma Modeli.....	27
2.2. Araştırmanın Hipotezleri.....	27
2.3. Araştırmanın Varsayımları.....	27
2.4. Araştırmanın Çalışma Grubu	28
2.5. Veri Toplama Araçları	29
2.5.1. Sosyodemografik Kişisel Bilgi Formu	29
2.5.2. Merhamet Ölçeği	29
2.5.3. Dinî Başa Çıkma Ölçeği	30

2.5.4. Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği.....	30
2.6. Verilerin Toplanması	31
2.7 Verilerin Analizi	31
BÖLÜM III.....	33
BULGULAR.....	33
3.1. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin İncelenmesi.....	33
3.2. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi.....	34
3.2.1. Dinî Başa Çıkma Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi	34
3.2.2. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi	39
3.2.3. Merhamet Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi	45
3.3. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki Korelasyonel İlişkinin İncelenmesi.....	56
3.4. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki Yordayıcı (Regresyon) İlişkinin İncelenmesi	59
3.5. Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki İlişkide Dinî Başa Çıkma Ölçeğinin Düzenleyici (Moderatör) Rolünün İncelenmesi	60
3.6. Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki İlişkide Dinî Başa Çıkma Ölçeğinin Aracı Rolünün İncelenmesi.....	62
BÖLÜM IV.....	64
TARTIŞMA.....	64
4.1. Dinî Başa Çıkma ve Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi.....	64
4.2. Çatışma Çözme Stilleri ve Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi	66
4.3. Merhamet Ölçeği ve Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi	68
4.4. Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin ve Merhamet İlişkinin Değerlendirilmesi	70
4.5. Dinî Başa Çıkma Stratejileri ve Çatışma Çözüm Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi	72
4.6. Çatışma Çözme Stilleri ve Merhamet Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi.....	74
4.7. Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin Merhamet ile Çatışma Çözme Stili Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin Değerlendirilmesi.....	77
4.8. Merhamet ve Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin Düzenleyici Etkisinin Değerlendirilmesi.....	78
4.9. Merhamet ve Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin Aracı Etkisine İlişkin Değerlendirilmesi.....	79
BÖLÜM V.....	81
SONUÇ ve ÖNERİLER	81
5.1. Gelecekte Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler	81
5.2. Dinî Dernekler ve Cemaatlerde Dinî Çalışmalara Yönelik Öneriler	81
5.3. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetine Yönelik Öneriler.....	82

KAYNAKÇA	83
EKLER	93
EK 1: ETİK ONAY BELGESİ	93
EK 2: KABUL VE ONAY SAYFASI	94
EK 3: BEYAN METNİ	95
EK 4: ORJİNALLİK RAPORU	96
EK 5: KİŞİSEL BİLGİ FORMU	97
EK 6: ÖLÇEK KULLANMA İZİNLERİ	100
EK 7: MERHAMET ÖLÇEĞİ	103
EK 8: DİNİ BAŞA ÇIKMA ÖLÇEĞİ	104
EK 9: ÇATIŞMA ÇÖZME ÖLÇEĞİ	106

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, halihazırda evli veya evliliği deneyimlemiş bireylerin merhamet düzeyleri, dinî başa çıkma stratejileri ve çatışma çözme becerileri arasındaki ilişkileri incelemektir. Araştırma, merhamet ve çatışma çözme stratejileri (olumlu ve olumsuz) arasındaki ilişkide pozitif ve negatif dinî başa çıkma stratejilerinin düzenleyici etkilerini ve merhamet ile çatışma çözme stili (olumlu ve olumsuz) arasındaki ilişkide pozitif dinî başa çıkmanın aracı rolünü ele almaktadır. Çalışmanın örneklemini, Fransa genelinde yaşayan 364 kadın ve 102 erkek Türk göçmenden oluşmaktadır. Boşanmış bireyler çalışmaya dahil edilmiş, ancak evlilik deneyimi olmayan veya yeni evlenmiş olanlar çalışma dışında tutulmuştur. Araştırmada nicel yöntemler ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veriler; Kişisel Bilgi Formu, Merhamet Ölçeği, Dinî Başa Çıkma Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği ile toplanmış ve t-testi, tek yönlü ANOVA, Pearson Korelasyon, Kolmogorov-Smirnov, Kruskal Wallis H testi ve Stepwise regresyon analiz yöntemleri ile değerlendirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, kadınların pozitif dinî başa çıkma stratejilerini erkeklere kıyasla daha fazla tercih ettiği görülmüştür. Merhamet düzeyi ve çatışma çözme stilleri evlilik şekline göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Ayrıca, merhamet ve pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin ayrı ayrı olumlu çatışma çözme stiline anlamlı ve pozitif etkileri olduğu, ancak pozitif ve negatif dinî başa çıkma stratejilerinin merhamet ile olumlu çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişkide düzenleyici bir rol oynamadığı bulunmuştur. Pozitif dinî başa çıkmanın, merhamet ile olumlu çatışma çözme stili arasındaki ilişkide kısmî aracı rol oynadığı desteklenmiştir. Sonuçlar, literatür ışığında tartışılmış ve gelecekte bu alandaki çalışmalara yönelik öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Din Psikolojisi, Dinî Başa Çıkma, Merhamet, Aile ve Evlilik, Çatışma Çözme.

ABSTRACT

The main purpose of this study is to examine the relationships between compassion levels, religious coping strategies and conflict resolution skills of individuals who are currently married or have experienced marriage. The research addresses the moderating effects of positive and negative religious coping strategies in the relationship between compassion and conflict resolution strategies (positive and negative) and the mediating role of positive religious coping in the relationship between compassion and conflict resolution style (positive negative). The sample of the study consists of 364 female and 102 male Turkish immigrants living in France. Divorced individuals were included in the study, but those with no marriage experience or newly married were excluded. Quantitative methods and relational model were used in the research. The data were collected by Personal Information Form, Compassion Scale, Religious Coping Scale and Conflict Resolution Styles Scale and evaluated by t-test, one-way ANOVA, Pearson Correlation, Kolmogorov-Smirnov, Kruskal Wallis H test and Stepwise regression analysis methods. According to the results of the analyses, it was seen that women preferred positive religious coping strategies more than men. Compassion level and conflict resolution styles do not show a significant difference according to the type of marriage. In addition, it was found that compassion and positive religious coping strategies separately had significant and positive effects on positive conflict resolution style, but positive and negative religious coping strategies did not play a moderating role in the relationship between compassion and positive conflict resolution strategies. It was supported that positive religious coping played a partial mediating role in the relationship between compassion and positive conflict resolution style. The results were discussed in the light of the literature and suggestions for future studies in this field were presented.

Keywords: Psychology of Religion, Religious Coping, Compassion, Family and Marriage, Conflict Resolution Styles.

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 2. Dini Başa Çıkma Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	33
Tablo 3. Merhamet Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	33
Tablo 4. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler	34
Tablo 5. Cinsiyete Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (t-testi Sonuçları)	34
Tablo 6. Yaş Gruplarına Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (Kruskall Wallis H Testi Sonuçları)	35
Tablo 7. Eğitim Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (Tek Yönlü ANOVA Sonuçları)	35
Tablo 8. Öznel Gelir Algısına Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (Tek Yönlü ANOVA Sonuçları).	36
Tablo 9. Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (t-Testi Sonuçları).....	36
Tablo 10. Evlenme şekline Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (t-Testi Sonuçları)	37
Tablo 11. Dini Başa Çıkma Ölçeğinin Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları	37
Tablo 12. Dini Başa Çıkma Ölçeğinin Evlilik Sayısına Göre t-Testi Sonuçları.....	38
Tablo 13. Dini Başa Çıkma Ölçeğinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları	38
Tablo 14. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları.....	39
Tablo 15. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Yaşa Göre Kruskall Wallis H Testi Sonuçları.....	39
Tablo 16. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları	40
Tablo 17. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Ekonomik Duruma Göre ANOVA Sonuçları	41
Tablo 18. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre (t-Testi Sonuçları)	42
Tablo 19. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Evlenme Şekline Göre t-Testi Sonuçları	42
Tablo 20. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları	43
Tablo 21. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Evlilik Sayısına Göre t-Testi Sonuçları.....	44
Tablo 22. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları	44
Tablo 23. Merhamet Ölçeğinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları	45
Tablo 24. Merhamet Ölçeğinin Yaşa Göre Kruskall Wallis H Testi Sonuçları.....	46
Tablo 25. Merhamet Ölçeğinin Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları	48
Tablo 26. Merhamet Ölçeğinin Ekonomik Duruma Göre ANOVA Sonuçları	49
Tablo 27. Merhamet Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları	51
Tablo 28. Merhamet Ölçeğinin Evlenme Şekline Göre t-Testi Sonuçları	52
Tablo 29. Merhamet Ölçeğinin Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları	53
Tablo 30. Merhamet Ölçeğinin Evlilik Sayısına Göre t-Testi Sonuçları	54
Tablo 31. Merhamet Ölçeğinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları	55
Tablo 32. Dini Başa Çıkma Ölçeği ile Merhamet Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	56
Tablo 33. Dini Başa Çıkma Ölçeği ile Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	57
Tablo 34. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği ile Merhamet Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları	58
Tablo 35. Pozitif Dini Başa Çıkma ve Merhamet Düzeyinin Olumlu Çatışma Çözme Stili Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	59
Tablo 36. Pozitif Dini Başa Çıkma ve Merhamet Düzeyinin Olumsuz Çatışma Çözme Stili Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları.....	60
Tablo 37. Merhamet ve Olumlu Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dini Başa Çıkmanın Düzenleyici Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları	61
Tablo 38. Merhamet ve Olumsuz Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Negatif Dini Başa Çıkmanın Düzenleyici Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları	61

Tablo 39. Merhamet ve Olumlu Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dini Başa Çıkmanın Aracı Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları	62
Tablo 40. Merhamet ve Olumsuz Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dini Başa Çıkmanın Aracı Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları	63

GİRİŞ

Aile kurumu, toplumun özü, nüvesi ve çekirdeği mesabesindedir. Tarihçi Durant' ın (1935) “Aile, medeniyetin çekirdeğidir.” ifadesi, bir meyvenin çekirdekten filizlenip kök saldığı gibi, bir medeniyetin doğuşu ve sürekliliğinin de ailenin varlığıyla sıkı sıkıya bağlı olduğunu vurgular niteliktedir. Dolayısıyla ister çağdaş ister geleneksel olsun, ailesiz bir toplumun mümkün olmadığı ve toplumsal düzeni tesis etmede aile kurumunun temel bir yapı oluşturduğu görülür.

Aile, toplumsal bir gereklilik ve bariz bir gerçeklik olmanın yanı sıra bireysel açıdan da elzemdir; bireyin beslenme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabileceği, kendini güvende hissedebileceği, cinsel ihtiyaçlarını meşru bir zeminde tatmin edebileceği, akıl ve beden sağlığını koruyabileceği, sosyalleşebileceği ve en nihayetinde koşulsuz sevip sevilebileceği bir sığınak işlevi görür. Zira aile ortamı, bireye yaşamdan memnuniyet duyma, görevlerini etkin bir şekilde yerine getirme ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlama yeteneği kazandırır (Nazlı, 2003; Ercan & Nazlı, 2020). Diğer bir ifadeyle, toplumun mihenk taşı olan aile toplumun vazgeçilmez bir unsuru olmakla birlikte bireyin fizyolojik, psikolojik, entelektüel, ruhsal, manevi gelişimi ve devamlılığı için de hayati bir rol üstlenmektedir.

Aile kurumu yapısal olarak evrensel bir mahiyet arz etse de sosyokültürel beklentilerle ilintili olarak aileye yüklenen görevler ve işlevler az ya da çok değişkenlik gösterebilir. Bundan mülahaz, her toplumun aileden beklentisi, zamanın ruhuna bağlı olarak dinî kültürdeki değişim ve süreklilikle de yakından ilişkilidir. Bu bağlamda, aile yapısal olarak kültürel öznellikler içinde özgün kodlara sahip bir olgu olup, kendine münhasır hassasiyetleri, kırılganlıkları ve değerleri barındıran çok yönlü ve ziyadesiyle girift bir kurumdur.

Westmarck' ın (1891) “Aile, evlilik üzerine değil evlilik, aile üzerine kurulmuştur.” ifadesi, aile ve evliliğin iç içe geçmiş mündemiç bir yapısının olduğunu göstermektedir. Bu sebeple evlilik, insan hayatının en kritik kararlarından biri olup, kişilerarası ilişkilerin en yoğun yaşandığı, aile fertlerinin mutluluk arayışının merkezinde yer alan bir birlikteliktir (Üncü, 2007; Canatan & Yıldırım, 2011).

Bununla birlikte, aile ortamı gerek eşler gerekse ebeveyn ile çocuklar arasında huzur duygusunu besleyebileceği gibi, aynı zamanda huzursuzluk kaynağı da olabilir. Zira evliliği ayakta tutan sevgi, saygı, bağlılık, sadakat, uyum ve doyum gibi unsurlar, çeşitli nedenlerle zedelenebilir; bu da zamanla çözülemeyen sorunlara dönüşerek, ailenin dağılmasına yol açabilir. Özellikle farklı kültürel coğrafyada yaşayan göçmen ailelerin, yerel halktan daha farklı sorunlarla karşılaşması muhtemeldir. Dinî değerler ile bireyci kültürdeki değer farklılıkları başta olmak üzere; dil, iletişim ve uyum zorlukları, ekonomik sıkıntılar ve sosyal izolasyon gibi etkenlerin çatışmalara sebebiyet vermesi olasıdır.

Araştırmanın Konusu

Fransa’da yaşayan Türk göçmenlerin ve/veya Türk kökenli Fransız vatandaşların merhamet düzeyleri ve dinî başa çıkma stillerinin, evlilik çatışma çözme stratejileri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada ele alınan ilk kavram, çatışmadır. Çatışma; etkileşimde bulunan iki veya daha fazla kişinin, kendi ihtiyaç ve çıkarlarını korumak amacıyla, açık ya da gizli farklılıklarını dile getirerek birbirlerinin amaçlarına ket vurdukları bir süreçtir (Hocker & Wilmot, 2017; Erdoğan, 2021). Araştırmanın bir diğer kavramı olan merhamet, bireyin başkalarının acısını anlayarak bu acıyı dindirme çabası şeklinde açıklanabilir (Nas & Kardaş, 2022). Ele alınan son kavram ise dinî başa çıkmadır. Yinger’ e göre din, bireyin engeller, hayal kırıklıkları ve çaresizliklerden kaynaklanan kaygılarla başa çıkmak için gösterdiği bir tür çaba olarak tanımlanabilir (akt. Yapıcı, 2007). Bu tanımdan hareketle, dinî başa çıkma, bireyin yaşamındaki zorluklarla başa çıkmak için dinî inançlarından ve uygulamalarından güç almasını ifade eder.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumun inşası ve istikrarının sağlanması, manevi-kültürel değerlerin sonraki nesillere aktarılması ve sağlıklı bireylerin yetişmesi gibi temel görevlere sahip olan ailenin önemi yadsınmaz. Nitekim, sağlıklı aileler, sağlıklı nesiller yetiştirir ve bu nesiller de sağlıklı evlilikler kurarak toplumun güçlü ve sağlıklı birer bileşeni olurlar. Ancak, aile terapistlerine yönelik yardım taleplerindeki artış ve boşanma oranlarındaki yükselme, aile kurumunun “hastalanmış” olabileceğini düşündürmektedir. İşte bu yüzden ve bilhassa bu çağda, ailenin çatışma çözme stratejilerini anlamak, bu konuda farkındalık yaratmak, aileyi koruma ve iyileştirmeye yönelik araştırmalar yürütmek elzemdir. Bu kapsamda, bu araştırma, bireylerin merhamet düzeyi ile çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi ve dinî başa çıkma stillerinin aracı ve düzenleyici rolünü belirlemeyi amaçlamaktadır.

Literatür taraması sonucunda, aile, evlilik, dinî başa çıkma, merhamet ve evlilik çatışması gibi konuların çeşitli değişkenlerle incelendiği birçok çalışmaya ulaşılmıştır. Ancak, yurt dışında yaşayan göçmen ailelerin evlilik çatışmalarını ele alan araştırmalara rastlanmamıştır. Bu sebeple, mevcut araştırma, evlilik yoluyla veya aile birleşme kanunu kapsamında Fransa’ya göç etmiş ya da Fransa’da doğmuş Türk kökenli Fransız vatandaşlarının merhamet düzeyi ve dinî başa çıkma stratejilerinin evlilik çatışmalarına etkilerini inceleyerek alandaki eksikliği gidermeyi ve özgün bir perspektif sunarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Tanımlar

Evlilik: Farklı ihtiyaçları ve ilgi alanları olan iki kişinin birlikte yaşamayı, çocuk yetiştirmeyi ve ortak sorumlulukları üstlenmeyi hedeflediği bir ilişki sistemidir (Yeşiltepe, 2011).

Çatışma: Evlilikte çatışma, eşler arasındaki olumsuz etkileşimlerin varlığını ifade eder. Bu çatışmalar, yargılayıcı bir ortamdan basit anlaşmazlıklara, sözlü tartışmalardan fiziksel şiddete kadar uzanan geniş bir yelpazeye sahiptir. Bunun yanı sıra, ailede çatışma, sadece aile işlevlerini değil, aynı zamanda bireyin ve evlilik ilişkisinin de bozulabileceğini gösteren bir uyarıdır (Bray, 1995).

Merhamet: Bir kişinin veya bir canlının yaşadığı zorluklar karşısında, bir bireyin hissettiği üzüntü, acıma ve yardım etme isteğidir (TDK, 2023).

Dinî Başa Çıkma: Zorlayıcı yaşam durumları karşısında bireylerin inanç ve uygulamalarını kullanarak olumsuz duygusal sonuçlardan kaçınma veya bunları azaltma çabası olarak tanımlanabilir (Koenig vd., 1998; Caporossi vd., 2011).

BÖLÜM I

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Eşler Arası Çatışma

1.1.1 Aile

Destek ve dayanışmanın merkezî bir rol oynadığı aile, bireyin sosyal -bağlanma, korunma, güvenme- ve duygusal -sevme-sevilme- ihtiyaçlarının karşılandığı (Hökelekli, 2016), dinî, siyasi ve aidiyet duygularının desteklendiği (Delobre, 2021), etik değerler ve kuralların belleğe kazındığı ilk sığınaktır (Görmez vd., 2020).

Aile, tarih boyunca değişimin hem öznesi hem de nesnesi olmuştur (Coşkun, 2013). Ataerkil toplumlarda yaygın olan “aile reisi” kavramı, erkeklerin güç ve yetki sahibi olarak aile bireylerinin sorumluluklarını yüklenmesine ve geçim ile kontrolü sağlamada belirleyici bir rol oynamasına yol açmıştır. Öte yandan, kadınlar genellikle ev işlerini yürüten, sabırlı, anlayışlı, yapıcı ve düzenleyici roller üstlenmişlerdir (İmamoğlu, 1993; Hökelekli, 2016). Bu nedenle, biyolojik özelliklerinden kaynaklı olarak, kadın ve erkeklerin üstlendiği görevlerde farklılıklar gözlemlenmektedir (Yapıcı, 2020).

Bununla birlikte, küreselleşme ve teknolojik gelişmeler, kültürel miras üzerinde derin bir etki yaratmıştır. Sanayileşme ve siyasal değişimlerle birlikte, kırsal bölgelerden şehirlere göç akımları ivme kazanırken, kadınlar geleneksel rollerine yeni görevler ekleyerek sanayi ve kamusal alanda iş gücüne katılmışlardır (Türkkahraman & Şahin, 2010). İş dünyasında bu fırsatları değerlendiren kadınlar, varlıklarını ve kalıcılıklarını kanıtlamışlardır. Ancak, ev işleriyle yükümlü olan kadınların ücretli işlerde çalışmaya başlamaları (Adak, 2007) ve aile bütçesine katkıda bulunmaları, geleneksel ataerkil yapıyı sarsmıştır. Diğer bir deyişle, ekonomik bağımsızlığını kazanan kadınların, ev geçimini tekelden üstlenen erkeklere minnet etmemesi, aile içindeki dengelerin değişmesine ve erkeğin konumunun yeniden değerlendirilmesine yol açmıştır (Adak vd., 2022).

Her ne kadar aile içindeki güç ve otoritenin daha eşitlikçi bir yapıya kavuştuğu düşünülse de (Adak vd., 2022), bu durum bireylerin yaşamlarında rol kargaşasına yol açmıştır (Aycan vd., 2012; akt. Arslan, 2012). Bu doğrultuda, toplumun değişen ve evrilen yüzü, eşler arasındaki beklentilerin farklılaşmasına ve ailenin belirli veya tüm işlevlerini yerine getirememesi sebebiyle evliliklerde çatışmalara neden olmuştur (Dönmez & Tunç, 2020; Algan, 2016). Diğer bir ifadeyle, modernleşme süreciyle birlikte cinsiyet rollerindeki değişimler, aile kurumunu temelden sarsarak (Yapıcı, 2020), sağlıklı aile yapılarını dönüştürerek zayıflatmıştır.

1.1.2. Evlilik

Türk Medeni Kanunu'na göre, evlilik; evlenme yaşında olan iki kişinin, yasal düzenlemelere uygun olarak, iki şahit önünde gerçekleştirdikleri, kendi özgür iradeleriyle kabul ettikleri ve hayatlarını birleştirme niyetinde oldukları bir anlaşmadır. Martı ve Han (2016), aynı evde yaşamamanın veya aynı soy ağacına dahil olmanın bir aileyi oluşturmak için yeterli olabileceğini, ancak gerçek anlamda bir aile olmak için gerekli nitelikleri barındırmadığını ifade ederler. Nitekim aile olmak, sadece bedenlerin değil, aynı zamanda ruhların da birbirine yakın olmasını gerektirir. Dolayısıyla, “eş ve aile olma” marifetinin yalnızca fiziksel yakınlıktan ibaret olmadığını, ancak ruhsal yakınlıkla örtüştüğünde gerçek anlamda bir değer kazandığını söylemek mümkündür.

Bunun yanı sıra, evlilik; din, kültür, mekân ve zaman gibi çeşitli unsurlarla biçimlenen ve bunlara uyum sağlayarak varlığını sürdüren özel bir birlikteliktir. Örneğin, bazı kültürel yapılarda evlilik dışı çocuk sahibi olmak gayet doğal karşılanırken, bazılarında eşcinsel evlilikler genel kabul görmektedir (Canel, 2007). Dahası, bazı kültürlerde evlilik sadece bir imzadan ibaretken, bazıları bunu bireysel ve sosyal anlamda namusla ilişkilendirir. Bu sebeple evlilik, iki kişinin bir arada bulunmasıyla oluşturduğu bir toplum olmanın çok daha ötesindedir. Eşlerin hem maddi hem de manevi ihtiyaçlarının karşılandığı, iletişim ve etkileşimin ön planda olduğu bir yapıdır (Tekin Çatal, 2019). Başka bir ifadeyle evlilik, farklı ilgi ve ihtiyaçlara sahip iki bireyin birlikte yaşamayı seçerek (Fidanoğlu, 2006) ortak bir hayatı paylaştıkları, sağlıklı ve meşru bir cinsel yaşamı deneyimledikleri, çocuk sahibi olup (Atçeken, 2014); onların bakımı, eğitimi ve gözetimi konusunda iş birliği yaptıkları (Özdemir-Kemahlı, 2019) ve nihayetinde nesillerinin devamını sağladıkları bir birlikteliktir (Bakırcıoğlu, 2018).

Evlilik, bireyin öz benliğini diğer bir kişinin benliğiyle birleştirdiği karmaşık bir ilişkidir (Fowers, 1993; akt. Şafak Öztürk, 2014). Bu tanım, evliliği fiziksel bir yakınlıktan ziyade, ruhsal ve duygusal bir bütünleşme hali olarak tasvir etmektedir. Ancak evlilik esasen, kişinin hem beraberlik duygusu içinde birlikte olma, hem de özerk olma durumunu koruyarak bireysel davranmayı gerektiren bir denge halidir (Canel, 2007). Elbette, bu birliktelikte eşlerin duygusal ve fiziksel olarak bir bütün oluşturmaları ve birbirlerine derin bir bağlılık göstermeleri beklenir. Ancak, bu bağlılık eşlerin bireysel kimliklerini ve özerkliklerini kaybetmeleri anlamına gelmez. Bu nedenle, evlilik her bir bireyin kendi değerlerini, düşüncelerini ve ihtiyaçlarını koruyarak özerkliklerini müşterek bir zeminde tecrübe ettiği bir hayat ortaklığıdır.

Öte yandan, evlilik kurumsallaşmış bir ilişki sistemi olarak değerlendirildiğinde; eşlerin hak ve sorumluluklarının sadece yasalarla değil, aynı zamanda toplumsal normlar, gelenekler ve inançlarla da belirlendiği görülür (Büyükbayraktar, 2015). Bu durum, evliliğin sadece bireysel bir anlaşma olmadığını, aynı zamanda toplumun genel değerlerini ve beklentilerini de yansıttığını göstermektedir. Bu sebeple evlilik kararı, kişinin hayatında son derece belirleyici ve hayatî bir öneme haizdir. Özellikle,

kişinin kiminle evleneceği bu kararın daha da kritik bir boyutudur; zira bu karar kişinin mutluluğunu, huzurunu ve yaşam kalitesini doğrudan etkileyebilmektedir.

Bununla birlikte, kişinin seçimleri içinde yaşadığı, özümsemiği toplumun değeri ve kişisel tercihleri arasında şekillenebilmektedir. Günümüzde, geleneksel aile yapılarında bile görücü usulü evlilikler eskiye nispetle daha az rastlanılmaktadır. Bireyler genellikle birbirlerini tanıyarak, zaman geçirerek, aleni veya gizli flört ederek ve karşılıklı anlaşarak evlenmeyi tercih etmektedirler. Özellikle bireyselliğin ön planda olduğu Batı ülkelerinde, aşk ve eşitlik adı altında bireylerin flört ederek evlenme yöntemi daha yaygın hale gelmiştir. Buna karşın, görücü usulü evliliklere pek rağbet edilmemekle birlikte (Şendil & Korkut, 2008), eş seçiminde fiziksel özelliklerin belirleyici bir etken olduğu genel olarak kabul görmektedir (Canel, 2007).

1.1.3. Aile Kurumunu Açıklamaya Yönelik Kuramsal Çerçeveseler

1.1.3.1. Sembolik Etkileşimcilik Kuramı

Sembolik etkileşimcilik, toplumsal yaşamın sembollerle yüklü etkileşimlerden oluştuğunu savunur. Blumer ve Mead'ın (1962) öncülük ettiği bu teori, bireylerin sosyal etkileşimlerde karşılaştıkları davranışları yorumlayarak kendi davranışlarını şekillendirdiklerini öne sürerler (akt. Yener, 2018; İzci & Mazman, 2020; Lacaze, 2013). Bu süreçte, anlamın sosyal etkileşimlerle inşa edildiği ve bireylerin durumları yorumlama kapasitelerinin önemli olduğu vurgulanır. Anlam, sembol, iletişim, etkileşim, benlik, rol ve çatışma gibi kavramlar, bu teorik çerçevenin temel yapıtaşlarını oluşturur (Mead, 1934; akt. Brassac, 2006). Aile içi etkileşimleri inceleyen bu yaklaşım, aile üyelerinin birbirlerine attettikleri anlamların, aile işlevselliği ve rollerin oluşumunda kritik bir rol oynadığını belirtir. Böylece, aile üyelerinin birbirleriyle olan etkileşimleri, aile yapısının ve ilişkilerin anlaşılmasında ve şekillendirilmesinde merkezi bir öneme sahip olur.

1.1.3.2. Sistem Kuramı

Sistem Kuramı, aileyi etkileşimli ve bütünlük bir sistem olarak ele alır. Ludwig Von Bertalanffy' nın (1972) genel sistem teorisinden esinlenen bu yaklaşım, aile üyeleri arasındaki etkileşimlerin aile işleyişine etkisini vurgular. Aile içindeki alt sistemler -cinsiyet veya kuşak farklılıkları temelinde oluşan- ve bu sistemler arasındaki etkileşimler, aile yapısını nasıl şekillendiğini belirler. Her bireyin özellikleri ve rolleri, aile içindeki alt sistemlerin işlevselliğini ve özgünlüğünü tanımlar (Gladding, 1998; akt. İlerisoy, 2012; O'Gorman, 2012; akt. Çakır & Yaman, 2021). Ailenin içsel bağlılık, işlevsel sınırlar, denge ve görev odaklılık gibi sistemik özellikleri, aile dinamiklerinin anlaşılmasında kritik öneme sahiptir (Hill, 1971; akt. İçli, 1997). Aile üyelerinin deneyimleri, tıpkı vücuttaki organların birbirleriyle olan etkileşimi gibi, aile bütünlüğünü, huzurunu ve işleyişini doğrudan etkiler (Sariaslan, 1984).

1.1.3.3. İşlevsel Kuram

İşlevsel yaklaşım, toplumu bir dizi birbiriyle bağlantılı alt sistemden oluşan bütüncül bir yapı olarak değerlendirir. Bu teoriye göre, toplumun her parçası, diğer parçalarla etkileşim içinde olup, genel işleyişe katkıda bulunur. İşlevselciler, sosyal sistemlerin dinamik bir denge içinde çalıştığını ve meydana gelen değişikliklerin genellikle sistemin genel yapısını bozmadan sınırlı kaldığını savunur (Adak vd., 2022). Bu düşünce yapısı, toplumsal istikrar, uyum ve bütünlüğün korunmasına vurgu yapar (Kasapoğlu vd., 2011). Aile, bu yaklaşımda, üreme yoluyla toplumun temel işleyişini ve sürekliliğini destekleyen bir alt sistem olarak görülür (Adak vd., 2022). Aile bireylerinin rollerini etkin bir şekilde yerine getirememesi durumunda, toplumsal istikrarın ve devamlılığın tehlikeye girebileceği düşünülür.

1.1.3.4. Çatışma Kuramı

Çatışma kuramı, Dahrendorf' un aileyi bir çatışma yönetim sistemi olarak tanımlamasıyla ne çıkar. Bu kurama göre, aile yeleri arasındaki çatışmaların ana kaynağı, otoritenin dağılımı ve kullanımı ile ilgilidir. Sorumluluk ve ödül paylaşımı sırasında yaşanan anlaşmazlıklar, aile içi çatışmaların temelini oluşturabilir. Sprey'in (1969) belirttiğı gibi, aile içi çatışma, toplumsal düzeydeki çatışmalar gibi, aile ilişkilerinde de önemli bir rol oynar (akt. zen, 1992; Kasapoğlu, 2011; Adak, 2022). Bu bağlamda, çatışmalar toplumsal bağları glendiren ve toplumun işleyişini destekleyen işlevlere sahip olabilir. Aile içi çatışmalar da bu işlevleri yerine getirip, aile bireylerinin bir arada kalmasına katkıda bulunabilir. Bu perspektiften bakıldığında, aile içinde yaşanan çatışmaların, bireyler arasındaki ilişkileri glendirebileceğı ve aile bireylerinin birlikteliğini daha da pekiştirebileceğı düşünülebilir (Ghin & Coser Lewis, 1983; Kasapoğlu, 2011).

1.2. Aile İçi Çatışmalar ve Nedenleri

1.2.1. Çatışma

Türk Dil Kurumu çatışmayı, farklı fikir ve düşüncelerin uyumsuzluğu sonucunda ortaya çıkan anlaşmazlık olarak tanımlar. Çatışma; örgütler arası, gruplar arası, grup içi, kişiler arası, kişi içi olmak üzere farklı düzeylerde ortaya çıkabilir (Kunduracioğlu, 2008; Akdemir, 2016). Bu durum, çatışmanın toplumsal ve bireysel yaşamın doğal bir unsuru olduğunu gösterir. Bireyin konumu, statüsü, üstlendiği görevler ve kişilik yapısıyla toplumun beklentileri arasında uyum sağlandığında denge oluşur. Ancak, bu uyumun sağlanamadığı durumlarda çatışma kaçınılmaz hale gelir (Yapıcı, 2020). Çatışmanın hayatımızdaki yerini bir metaforla açıklamak gerekirse; yerkürenin kendi etrafında dönüşüne müdahale etmek nasıl imkansızsa, bireyler arasındaki çatışmaları toplumsal hayatın dışında tutmak da o kadar imkansızdır (Johnson & Johnson, 1996; akt. Törnükü, 2005). Bu nedenle, çatışmanın varlığı veya önlenmesi üzerine odaklanmak yerine, kişiler arasındaki çatışmaların ve anlaşmazlıkların yapıcı bir şekilde ele alınması önemlidir. Diğer bir ifadeyle, çatışmalar kişilerin bilişsel ve duyuşsal becerilerini geliştirebilmelerine olanak sağlayan fırsatlar ve araçlara dönüştürebilmek esas olandır (Törnükü, 2005).

1.2.2. Evlilikte Çatışma

Eşler arasında bir sakinleşme, yatışma kaynağı ve bir sığınak (Kasapoğlu, 2017) işlevi gören evlilik, bireylerin en yakın hissettikleri kişiyle mutluluğu hedefledikleri bir ilişki biçimidir (Üncü, 2007). Ancak bu ilişki her zaman dingin ve huzurlu olmayabilir; zira insan doğasının her ögesi gibi, evliliğin de zamanla aksayan ve onarılması gereken yanları ortaya çıkabilir (Demiray, 2006). Bir başka ifadeyle, evlilik bireyler için bir saadet kaynağı olabileceği gibi, aynı zamanda ihtilaf ve çatışmaların da kaynağı olabilir (Güven, 2005). Zira, eşlerin her zaman ve her konuda fikir birliği içinde olmalarını beklemek makul değildir. Benzer şekilde, çatışmaları yıkıcı bir davranış olarak algılamak yerine, yapıcı ve onarıcı bir süreç olarak değerlendirmek daha isabetli olabilir. Nitekim, iyi yönetildiği takdirde çatışma, onarıcı ve iyileştirici bir dinamik haline gelebilir. Diğer bir ifadeyle, eşlerin krizleri fırsata çevirerek daha sağlam bir ilişki ve bağ kurmaları, ailenin işlevselliğine önemli ölçüde katkı sağlayabilir (Yazar & Tolan, 2021; Özgüven, 2000; Genç, 2007; Akdemir, 2016; Kasapoğlu, 2017; Eruş, 2019). Başka bir deyişle, karşılaşılan sorunları uzlaşma fırsatı olarak değerlendirip müşkülleri çözebilen çiftlerin evlilik bağlarının güçleneceği belirtilmektedir (Karadağ, 2015). Bu sebeple, eşler arasında çatışma yaşanması evliliğin sağlıklı olduğu anlamına gelmez. Bilakis, yapılan çalışmalar, hiç çatışma yaşamayan çiftlerin, çatışma yaşayan çiftlere kıyasla daha az mutlu olduklarını ortaya koymuştur (Şengül Öner, 2013). Dolayısıyla bu bulguları da dikkate alarak, çatışmaların evlilik ilişkilerinde tamamen olumsuz bir unsur olarak görülmemesi gerektiği, aksine doğru yönetildiğinde ilişkileri daha da güçlendirebileceği ortaya konulmaktadır.

1.2.3. Çatışma Nedenleri

Araştırmalar, çatışmaları genellikle iki kategoriye ayırır: çözülebilir ve kalıcı çatışmalar. Çözülebilir çatışmalar; tarafların ortak bir noktada buluşarak çözüm bulabileceği daha yüzeysel konulardır. Örneğin, tatilin nerede geçirileceği gibi konular bu kategoriye girer. Öte yandan, kalıcı çatışmalar daha derin ve karmaşık konuları kapsar ve genellikle profesyonel yardım gerektirir. Bu tür çatışmalar kişilik farklılıkları, değer çatışmaları ve rol beklentileri gibi konuları içerebilir. Buna ek olarak çalışmalar, evlilik çatışmalarının %69'unun kalıcı çatışmalar olduğunu ve bu verilerin mutlu çiftlerin evlilik ilişkilerinden elde edildiğini göstermektedir. Bu bulgular, çiftlerin kalıcı çatışmaları olsa bile genellikle evliliklerinden memnun olduklarını ve sorunları çözme yolları bulabildiklerini ortaya koymaktadır (Segrin & Flora, 2004; Canel, 2007; Bayraktar, 2015).

Buna göre çatışma nedenleri arasında aşağıdakiler sayılabilir:

- a. Evliliğin Niteliği: Gerçekçi olmayan beklentiler, karşılanmamış ihtiyaçlar (Canel, 2007; Kasapoğlu, 2004; Doğan & Doğan, 2011; Karadağ, 2015), kişisel tatminlerin öncelenmesi, bencil tutumlar ve doyumsuzluk (Hortaçsu, 2003; Tutuş & Barut, 2021),
- b. Eşlerin Beklentileri: Farklı rol beklentileri ve ekonomik konularda anlaşmazlıklar (Arvas & Hökelekli, 2017),
- c. Eşlerin Roller: İş paylaşımı ve akraba ilişkilerinde yaşanan sorunlar (Eruş, 2019; Atak vd., 2019),
- d. Eşlerin İletişimi: Etkili iletişim kuramama ve yanlış anlamalar (Eruş, 2019; Atak vd., 2019),
- e. Eşlerin Karar Verme Süreçleri: Farklı yaşam tarzları ve çocuk sahibi olma gibi önemli konularda ortaya çıkan anlaşmazlıklar (Tutuş & Barut, 2021),
- f. Eşlerin Sorun Çözme Becerileri: Sorunları kabullenememe ve sorumluluk almaktan kaçınma (Kavak, 2018).

Bu genel nedenlerin yanı sıra, Türk göçmen bireylerin evlilik çatışma nedenlerine ilişkin şu özel durumlar da dikkate alınabilir:

- a. Kültürel Farklılıklar: Eşlerin farklı kültürel ve sosyal ortamlarda yetişmiş olmaları, kültürel çatışma ve adaptasyon zorluklarına yol açarak evlilikteki anlayış ve beklentiler üzerinde olumsuz etkiler yaratabilir.
- b. Geleneksel Roller ve Beklentiler: Toplumsal cinsiyet rolleri ve geleneksel beklentiler, aile üyelerinin belirli görevleri üstlenmesini zorunlu kılabilir. Bu durum, evlilik dinamiklerini zorlaştırarak bireyler arasında çatışma ve uyumsuzluk riskini artırabilir.

c. Formalite Evlilikler: Aile baskıları ve beklentileriyle yapılan evlilikler, duygusal yetersizlik ve bağ kurma zorluklarına yol açarak bireylerin duygusal yakınlık geliştirmesini güçleştirebilir.

d. Yerel Kadınlarla Kıyaslama: Gurbetçi eşlerin yerel kadınlarla etkileşimleri, sosyal karşılaştırma ve özdeğer eksikliği gibi sorunlarına yol açarak evlilikte memnuniyetsizlik ve doyumsuzluk olasılığını artırabilir.

e. Etkileşim Sonucunda Farklılaşma: Eşlerin dış çevre ve yerel insanlarla yoğun etkileşimleri, kişisel değerler ve sosyal rollerin değişmesine neden olarak bireylerde rol çatışmalarına ve iletişim kopukluklarına sebep olabilir.

f. Dil sorunu: Bir eşin dil engeli nedeniyle temel görevleri yerine getirmekte zorlanması, iletişim eksikliklerine ve ilişkide sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir.

g. Menfaat Evliliği: Sosyal, ekonomik veya hukuki avantajlar sağlamak amacıyla yapılan evlilikler, duygusal bağlılık yerine çıkar ilişkilerini ön plana çıkararak evlilikte samimiyet eksikliğine yol açabilir.

h. Yeni Kültürel Ortama Adapte Olamama: Yeni kültürel ve sosyal çevreye uyum sağlamakta yaşanan zorluklar, bireylerin yaşam kalitesini olumsuz etkileyip ilişkilerde gerilim yaratabilir.

i. Aidiyet Sorunu: Bireylerin dışarıda ve aile ortamında, yani farklı sosyal ortamlarda farklı kimlikler sergilemeleri, Müslüman Türk kimliğine ait hissetmelerini zorlaştırabilir; bu durum ise aile içinde uyuşmazlık ve çatışmalara yol açabilir.

Bu sorunlar, özellikle birinci ve ikinci kuşak Türk göçmenler için daha belirgin hale gelebilir. Sonraki kuşaklarda ve Türk nüfusunun yoğun olduğu büyük yerleşim yerlerinde daha az görülse de kırsal bölgelerde, akraba evliliklerinin yaygın olduğu yerlerde ve geleneksel aile yapılarında hâlâ geçerliliğini sürdürebilir.

1.3. Evliliği Sürdürme ya da Boşanmayı Kabul Etme

1.3.1. Çatışma Çözme Stratejileri

Evlilikte çatışmalar genellikle olumsuz bir durum olarak algılansa da evlilik ilişkisinin doğası gereği kaçınılmazdır. Tarhan (2011) evliliği, iki özgür ve bağımsız elementin birleşerek yaşam kaynağı olan suyu oluşturmaya benzetir. Bu benzetme, evliliğin esasen bir fedakârlık sonucu oluştuğunu ifade eder; iki farklı kişiliğin ve mizacın, ortak bir düzlemde buluşarak bir potada erimesi ve nihayetinde homojen bir yapı oluşturmaya, çaba ve özveri gerektirir. Bu sebeple, çiftlerin çatışmalara yaklaşım biçimleri, çatışmanın niteliğinden veya niceliğinden daha belirleyicidir. Eğer eşler çatışma çözme becerilerini geliştiremezlerse, anlaşmazlıkların ortaya çıkması kaçınılmaz hale gelir (Çakmak Tolan, 2015). Bu durum, evlilikteki sorunların etkili bir şekilde çözülmesinin ailenin işlevselliğini koruması açısından son derece önemlidir (Yazar & Tolan, 2021). Dolayısıyla, çatışma çözme becerileri, evlilikte uyum sağlama ya da boşanma kararı ile doğrudan bağlantılıdır (Çakmak Tolan, 2015). Bu bağlamda, çiftlerin bu becerileri geliştirmeye yönelik gösterecekleri çabalar, ilişkilerinin sağlamlığını artırabilir ve karşılıklı anlayış ile uyum içinde daha sürdürülebilir bir birliktelik oluşturmalarına olanak tanıyabilir.

Çatışma yönetim davranışlarını tanımlayan çatışma çözme stratejileri, Blake ve Mouton' un (1964) önerdiği, ardından Thomas' ın (1976) geliştirdiği beş çatışma yönetim davranışı olarak ifade edilmektedir. Bu davranışlar, çatışma durumlarında bireylerin nasıl tepki vereceklerini belirler (Kara, 2013; Durmuşkaya, 2019; Özen vd., 2016).

a. Kaçınma ya da Geri Çekilme: Bireylerin düşük endişe seviyelerinde tercih ettikleri bir çatışma çözme stratejisidir. Bu yaklaşım, eylemsizlik veya görmezden gelme şeklinde kendini gösterir ve genellikle tarafların memnuniyetsizliğine neden olur. Kaçınma, bir konunun daha uygun bir zamana ertelenmesi veya zorlayıcı bir durumdan sakınmayı içerir (Gümüşeli, 1994; Aslan, 2008). Bu stratejisi, çatışma durumlarında stresi ve anlaşmazlığı hafifletmek için kullanılır. Ancak, genellikle çözüm sağlamaz ve çatışmanın büyümesine neden olabilir. Bu “halı altına süpürme” benzeri yaklaşım, çatışma konusunun gerginlik geçtikten sonra etkili bir şekilde ele alınıp çözülmemesi durumunda, sorunun daha da derinleşmesine yol açabilir.

b. Uzlaşma: Bireylerin kendileri ve diğer taraf için orta seviyede endişe duydukları durumlarda başvurdukları bir stratejidir. Taraflar, karşılıklı ödünler vererek bir uzlaşmaya varmayı hedefler. Uzlaşma, çatışma çözüm stratejilerinin merkezinde yer alır ve genellikle dengeleyici bir rol oynar (Gümüşeli, 1994; Bener, 2017).

c. İşbirliği: Bu yaklaşım, bireyin hem kendi endişelerini hem de diğer tarafın endişelerini göz önünde bulundurduğu bir stratejidir. İşbirliği, genellikle her iki tarafın da memnun olacağı bir çözüm bulmayı hedefler ve Kazan-Kazan durumlarını yaratmayı amaçlar.

d. Rekabet: Bireyin kendi çıkarlarına yüksek, başkalarına ise düşük ilgi gösterdiği bir stratejiyi temsil eder (Gümüseli, 1994). Rekabet, bir tarafın kazandığı, diğer tarafın ise kaybettiği durumlarda, geçici olarak güç kullanarak çatışmaların çözülmesini sağlayabilir. Ancak bu yaklaşım, çatışmaların zamanla yeniden ortaya çıkmasına yol açabilir (Kunduracioğlu, 2008). Rekabetçi tutum, bireylerin hedeflerine ulaşmak amacıyla kendi çıkarlarını ve beklentilerini öncelikli hale getirdikleri durumu tanımlar. Bu ‘Kazan-Kaybet’ yaklaşımı, genellikle iş birliğinin düşük, iddiacılığın ise yüksek olduğu durumları yansıtır (Çınar vd., 2014).

e. Uyma: Bu yaklaşım, ‘Kaybet-Kazan’ stratejisi olarak bilinir ve bireyin karşı tarafın çıkarlarına daha çok önem verdiği bir yöntemi temsil eder. Bu stratejiyi benimseyen birey, karşı tarafın memnuniyetini sağlamak adına kendi istek ve çıkarlarından vazgeçer. Bu durumda, uyma stratejisinin kendini feda etme özelliği söz konusu olabilir. Uyma, diğerlerinin çıkarlarını kendi çıkarlarından önce tutan bir eylemdir ve bu, uyum gösterme davranışıyla paralel bir yaklaşımdır (Aslan, 2008). Bu yaklaşım genellikle uzlaşma eğiliminin olmadığı ve çatışmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda tercih edilir. “Kadercilik” en pasif çözüm yoludur ve bazen tarafların birbirlerine empati göstererek sorunları çözmeye ve zamanla anlaşmaya varma olasılığı bulunmaktadır. Ancak, çoğu durumda, bu yaklaşım sorunun kökleşmesine ve derinleşmesine yol açabilir (Kunduracioğlu, 2008).

Çatışma çözme stilleri genellikle dört ana kategoriye ayrılır ve bu model, Türk kültürüne uygun olarak bu dört stilin her birini içerir:

a. Olumlu Çatışma Çözüm Stili: Bu stil, mevcut olan çatışmayı aktif ve yapıcı bir yaklaşımla ele almayı içerir. Bireyler, çatışmanın çözümüne yönelik olarak proaktif ve yapıcı davranışlar sergilerler. Bu çatışmanın taraflarının bir anlaşmazlığı çözmek için birlikte çalıştığı ve tüm katılımcıların çözümünden tatmin olacağı alternatifler bulmaya çalıştığı durumları içerir.

b. Olumsuz Çatışma Çözüm Stili: Bu stil, çatışmayı kötüleştirebilecek veya daha da karmaşık hale getirebilecek aktif ve yıkıcı davranışları içerir. Saldırganlık, kaçınma veya pasif-agresif davranışlar genellikle bu tarzın bir parçası olarak görülür.

c. Geri Çekilme Stili: Bu stil, çatışmayı görmezden gelme veya ondan kaçınma eğilimini kapsar. Çatışma durumlarında geri çekilme, tartışmayı reddetme, sessizliği tercih etme ve çatışmayı daha uygun

bir zaman dilimine ertelemeyi içeren aktif bir kaçınma eğilimini ifade eder. Bu yaklaşım, çatışmanın yoğunluğunu hafifletmeyi ve daha fazla anlaşmazlığı önlemeyi amaçlar.

d. Boyun Eğme Stili: Bireyin partnerin isteklerine boyun eğerek çatışmayı çözmeyi hedefler. Kendi ihtiyaçlarını veya isteklerini göz ardı etme eğilimi gösterir. Ayrıca, “Kadercilik” yaklaşım, uzlaşma eğiliminin olmadığı ve çatışmanın kaçınılmaz olduğu durumlarda devreye girer. Bu en pasif çözüm yoludur ve taraflar arasında zamanla anlaşmaya varma olasılığı sunar. Ancak, genellikle bu yaklaşım, sorunun kökleşmesine ve derinleşmesine yol açabilir (Kunduracıoğlu, 2008; Özen vd., 2016).

1.4. Merhamet ve Özellikleri

1.4.1. Merhametin Tanımı

Dostoyevski'nin "insanın varoluşunun temeli" olarak nitelendirdiği merhamet, Latince' deki "com" (birlikte) ve "patior" (acı çekmek) kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir ve "başkalarının acılarına karşı duyarlılık" anlamına gelir. Türk Dil Kurumu'na göre merhamet; bir bireyin veya canlıının yaşadığı zorluklar karşısında duyulan acıma ve üzüntü duygusunu ifade eder. Batar (2012) ise merhameti, "muhataplarını anlama ve onların durumlarını takdir etme" yeteneği olarak tanımlar.

Merhamet, sadece duygusal bir bağdan ibaret değildir; merhamet zor durumda olanın acısını paylaşp, çağrısına yanıt verme ve ona iyi gelmeyi içeren dinamik bir davranıştır (Clément, 2018; Zelinski, 2017). Bu çok boyutlu kavram hem başkalarıyla empati kurmayı sağlar hem de durumu anlama ve uygun bir şekilde tepki verme yeteneğini harekete geçiren bilişsel bir süreçtir (Clément, 2018). Merhamet kavramına farklı ve özgün bakış açılarına sahip düşünürler de mevcuttur. Örneğin, Comte-Sponville (1995), merhameti acıyı deneyimleme eylemi olarak tanımlayarak, merhametin nahoş bir üne sahip olduğunu belirtir ve insanların genellikle merhametin nesnesi olmayı veya merhamet duymayı istemediklerini; ancak merhametin karşıt özellikleri olan sertlik, zulüm, soğukluk, kayıtsızlık, kalp kuruluğu, yürek katılığı ve duyarsızlık dikkate alındığında, merhametin daha cazip hale geldiğini ifade eder.

Araştırmada kullanılan merhamet ölçüm aracı, Neff' in (2003b) öz-anlayış modeline dayanarak Pommier (2011) tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçeğe göre, merhametin üç prensip üzerine tesis edilmiştir: Bunlar, sevecenlik, paylaşımların farkında olma ve bilinçli farkındalıktır (Akdeniz, 2014).

a. Sevecenlik: Bireyin kendi özüne ve diğerlerine karşı duyarlı ve alakalı olmasını ifade eder. Birey, kendi hatalarını eleştirmek yerine, nazik ve sevecen bir tutum sergileyerek başkalarına anlayış gösterir. İçtenlik ve anlayış sayesinde, dünya güvenli bir yer olarak algılanır ve birey daha açık hale gelir. Ancak, dünya tehlikeli olarak algılandığında, birey kendini korumak için dikkatini olumsuz yönde kendine odaklar, bu da diğerlerine karşı sevecen davranmayı engelleyebilir.

b. Bilinçli Farkındalık: Bireyin yaşadığı bir sorunu kabul etmesine ve olayı yargılamadan doğru bir şekilde algılamasına olanak sağlar. Aynı zamanda, bireyin olumsuz duygularıyla dengeli bir şekilde başa çıkmasını destekler. Böylece, kişi acıyı deneyimlediğinde veya acı yaşayan birine tanık olduğu zaman, duygularının kontrolünü kaybetmez.

c. Paylaşımların Bilincinde Olma: Bireyin yaşadığı olaylardaki başarı ve başarısızlıklarının diğer insanlar tarafından da deneyimlenebileceğinin farkında olmasını içerir. Bu durum, insanların

mükemmel olmadıklarını ve hata yapabileceklerini kabul etmeyi gerektirir. Birey, öncelikle kendine ve diğerlerine merhametli davranarak, acı yaşamının insanlığın ortak deneyimi olduğunu idrak eder. Bu ise, acı çeken bireylerle empati kurmaya zemin hazırlar. Ancak, bu bilince sahip olmayan bireyler, başkalarının acısını göz ardı edebilir ve onlardan uzaklaşabilirler.

1.4.2. Merhamet ve Diğer Kavramlar

Merhamet, geniş bir anlam yelpazesine sahip olup birçok kavramla ilişkilidir. Bu kavramlar merhametin bileşenleri olarak değerlendirilebilir; dolayısıyla, bu kavramların anlamlarını ve merhametle olan ilişkilerini incelemek, merhametin özgün niteliklerini belirlemek açısından önemlidir (Gheysen vd., 2022).

1.4.2.1. Acıma

Larousse Sözlüğü, merhameti başkalarının yaşadığı acılara karşı duyarlılık olarak tanımlarken; acıyı ise başkalarının acılarına veya zayıflıklarına ortak olmayı, bu durumlardan dolayı üzüntü duymayı ve onlara hoşgörüyle yaklaşmayı ifade eder. Her iki kavram da kültürel farklılıklardan bağımsız olarak, bir canlının yaşadığı acıyı fark etmenin ve bu duruma duyarlı olmanın neden olduğu duygusal tepkiler olarak değerlendirilir (De Lima, 2020). Ancak, merhamet ve acıma kavramları benzer özellikler taşıyalar da farklı duygusal tepkiler oluşturabilirler. Örneğin, Fransızca 'da acıma duygusunu ifade eden “pitié” kelimesi genellikle olumsuz bir anlam taşır ve acı çeken kişiye karşı üstünlük, tiksinti veya kayıtsızlık hissi yaratıp daha dikey bir ilişkiyi temsil eder. Buna karşın, merhamet duygusu daha yatay bir ilişkiyi benimser ve acı çeken kişiye eşit bir konumdan yaklaşarak ona yardım etmek için harekete geçmeyi sağlar. Rousseau (1969) ise, acıma ile merhamet arasındaki ince farklara dikkat çekerek, acı çeken kişinin acısını doğrudan deneyimlemediğimiz için acıma duygusunun, acıyı gözlemleyen kişide bir tür duygusal tatmin veya rahatlama hissi, yani “hoş” bir tat bırakabileceğini belirtir (akt. De Lima, 2020).

1.4.2.2. Sevgi

Hayatı anlamlı kılan ve önemli bir duygusal durum olan sevgi, bir bireyin başka bir kişiye karşı duyduğu ilgi, saygı ve bağlılık duygusunu ifade eder. Sevgi, merhametin temel taşıdır ve onun bir sonucu olarak görülür. Bu bağlamda, sevgi, merhametin bir türevidir ve kabul edilir (Özcan, 2020). Sevginin, bir bireyin kendisinden başlayıp dış dünyaya yayılan bir öz sevgi olduğunu ve bu sevginin daha sonra merhamete dönüştüğünü ifade eder (Dönmez, 2016). Sayar (2008) ise, sevginin hem merhametin kaynağı hem de sonucu olduğunu belirtir ve merhameti, sevginin derinliği ve genişliği olarak tanımlar.

Ancak, sevginin tanımı ve çeşitleri kültürel bağlama göre değişiklik gösterebilir. Örneğin, Fransızca sevgi iki farklı kelimeyle ifade edilir: “affection” ve “amour”. Affection, genellikle yakın çevremize duyduğumuz sevgiyi ifade ederken, amour daha çok romantik veya tutkulu bir sevgiyi (aşk) ifade eder. Sponville (1995), sevgiyi “affection” olarak değil “amour” olarak tanımlar ve merhamet ile karşılaştırır. O’na göre, sevgi karşılıklı bir duygu iken, merhamet tek taraflı bir duygudur. Sevgi, bireyin kendi kimliğini ve varlığını güçlendirmesine yardımcı olurken, merhamet insanı başkalarına karşı daha bağlı ve duyarlı olmaya yönlendirir. Bu nedenle, sevgi ve merhamet arasında farklı dinamikler ve işleyiş biçimleri bulunmaktadır.

1.4.2.3. Şefkat

Şefkat, merhametle yakından ilişkili bir duygudur ve bazen aynı anlamda kullanılır. Şefkat, bir bireyin başkasının durumuna duyarlı olmasını, onun iyiliğini arzulamasını ve kötülüğünden dolayı üzülmelerini içerir (Özcan, 2020). Ancak, şefkat ve merhamet arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Şefkat, bir bireyin yakın çevresindeki kişilere karşı gösterdiği ilgiyi, kabulü ve korumayı ifade ederken, merhamet daha geniş bir kapsama sahiptir. Merhamet, tüm insanların ve canlıların iyiliğini dilemek ve onlar için dünyayı güvenli bir yer haline getirme hassasiyetini taşımayı ifade eder. Başka bir ifadeyle, merhamet her şeye ve herkese şefkatle davranmayı içerir (Hökelekli, 2011; Nas & Şak, 2020).

1.4.2.4. Empati

Empati, başkalarının duygularını anlama ve hissetme yeteneği olup, merhametle yakından ilişkilidir. Başkasının gözleriyle görmek, kulağıyla duymak ve kalbiyle hissetmek anlamına gelir (Bourahla, 2023). “Bir başkasının ayakkabısını giymeden onun acısını anlayamazsın” atasözü de başkasının bakış açısını anlamının yolunun, onun deneyimlerini yaşamaktan geçtiğini vurgular. Ancak, empati ve merhamet arasında bir denge kurulamadığında, yani aşırı empatik olma durumu tükenmişlik hissine yol açabilir (Bouvier, 2018). Empatiyi destekleyen merhamet ise, empati becerimizin bir sonucu olarak ortaya çıkan, daha olumlu ve proaktif bir duygu olarak tanımlanır (Nas & Şak, 2020). Diğer bir deyişle, merhamet, başkalarının acısına sadece duygudaşlık etmekle kalmaz, aynı zamanda bu duyguyu eyleme dönüştürmeyi de gerektirir.

1.4.2.5. Merhamet Yorgunluğu

Merhamet yorgunluğu, yardım mesleği yapan kişilerin karşılaştığı, mesleki tükenmişlikle benzer özellikler taşıyan ancak daha derin ve karmaşık bir durumdur (Duhoux, 2014). Bu durum, travmatik stres yaşayan kişilere yardım etme sürecinde bakım verenlerin duygusal olarak yorulduğu ve empati kurma yeteneğinin azaldığı bir durum olarak tanımlanabilmektedir (Zawieja, 2014; Derdour-Campos, 2018; Chatel & Roy, 2018). Joinson (1992), merhamet yorgunluğunun bakım verenler üzerindeki olumsuz etkilerini vurgulayarak, başkalarının acısına tanık olmanın duygusal olarak yıpratıcı olduğunu ve bakım veren kişide öfke ve depresyon gibi belirtiler yaşanabileceğini belirtmiştir (akt. Derdour-Campos, 2018; akt. Zawieja, 2014). Diğer bir ifadeyle, hoş olmayan bir duyguyla karşılaşıldığında, olumlu bir deneyim olan merhamet, yardım etme isteğini tetiklerken, empatik sıkıntı olumsuz bir şekilde hissedilir ve kişiyi geri çekilmeye yönlendirir (Bouvier, 2018). Bu bağlamda, merhamet yorgunluğunun iki türü tanımlanabilir: bireyin merhametten kaynaklı zorlanması ya da merhametin kendisinin tükenme noktasına gelmesi şeklinde ifade edilebilir (Bourahla, 2023).

1.4.2.6. Merhametin Eşanlamları ve Zıt Anlamları

Merhametin eşanlamlıları arasında en yaygın kullanılan kavramlar: Şefkat -bir kişinin iyiliğini gözetmek ve yardım etmek-, rıfk -nazik ve faydalı davranışlarda bulunmak-, leyyin -kibar ve yumuşak olmak, sertlikten kaçınmak-, lütuf -incelikli davranmak ve merhamet göstermek-, ihsan -iyilikte bulunmak, güzel davranmak, ikram etmek- ve birr -iyilikte bulunmak, merhamet etmek ve şefkat duymak- gibi kavramlar bulunmaktadır (Karagöz, 2014; Özcan, 2018). Öte yandan, merhametin zıt anlamları arasında ihlak -zarar vermek ve kötülük getirmek-, durr ve darra -sıkıntı, zarar ve şiddet-, şiddet eşidde -sert ve kaba davranışlar sergilemek-, fazz ğalizel kalb -kırıcı, kaba ve katı kalpli olmak- ve sui helak -felaket, musibet ve kötülük- gibi kavramlar bulunmaktadır (Özcan, 2018). Ayrıca, merhametin karşıtı olarak görülen kavramlar arasında acımasızlık, alaycılık, kıskançlık, soğukluk, ilgisizlik ve duyarsızlık gibi kavramlar bulunmaktadır (Hökelekli, 2007; Hacıkeleşoğlu & Kartopu, 2017).

1.4.3. Merhamet ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Yapılan çeşitli çalışmalar, merhametin farklı yaşam alanlarındaki etkilerini ortaya koymaktadır. Hacıkeleşoğlu ve Kartopu (2017), üniversite öğrencilerinde merhamet düzeylerinin dindarlıkla ilişkili olduğunu ifade etmişlerdir. Genç (2018) ise, merhamet eğitiminin çocuklardaki saldırgan davranışları azalttığını göstermiştir. Akdeniz ve Deniz (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, öğrencilerin merhamet seviyelerinin yüksek olmasının, depresyon, endişe ve stres seviyelerini azalttığı ve buna karşın duygusal zekâ düzeylerini artırdığı bulunmuştur. Düzgüner ve Martı (2020), hemşirelik

1.5. Dinî Başa Çıkma

1.5.1. Başa Çıkmadan Dinî Başa Çıkmaya

İnsanlar yaşamları boyunca çeşitli zorlayıcı durumlarla karşılaşabilirler; doğal afetler, maddi ve manevi kayıplar, sağlık sorunları ve ilişkisel zorluklar olabilir (Abanoz, 2020). Bu tür zorluklar genellikle duygusal gerilimlere neden olur ve “stres” olarak adlandırılır. Stres, bireyin çevresel etkiler karşısında fiziksel ve psikolojik kapasitesinin sınırlarını zorlayan bir durumu ifade eder (Cüceloğlu, 1997). Bu tür zorlayıcı deneyimler, bireyin yaşam algısını şekillendirerek, seküler veya dinî bir yönelim geliştirmesine neden olur. Bu yönelimler, bireyin zorlukları nasıl yorumladığını ve bunlarla nasıl başa çıktığını etkiler. Olayları değerlendirme ve çözümleme süreçleri, bu yönelimlere bağlı olarak değişebilir (Paulhan, 1992; Ayten, 2012). Dolayısıyla “başa çıkma” kavramı, stres, sosyal destek, uyum, depresyon, anksiyete, iş stresi ve yaşam kalitesi gibi kavramlarla ilişkilendirilip, stresli veya zorlayıcı durumlarla baş etme ve uyum sağlama sürecini ifade eder (Hartmann, 2008; Nicchi & Le Scanff, 2005).

Baş çıkma, Lazarus ve Launier (1978) tarafından ilk kez tanımlanmış olup, bireyin tehdit olarak algıladığı durumlarla baş çıkma sürecini kapsar. Bu süreç, olayların fiziksel ve psikolojik etkilerini kontrol etme, tolere etme veya azaltma amacı taşır (akt. Paulhan, 1992). Baş çıkma süreci, bireyin yaşamına anlam katma, stresli durumları algılama ve değerlendirme, olaylara anlam yükleme, stresle baş etme stratejileri geliştirme, anlam çerçevesini koruma veya değiştirme, toplumun değerlerine, normlarına, inançlarına ve beklentilerine başvurma ve hem sonuçlara hem de sürece odaklanma gibi çeşitli bileşenleri içerir. Bu bileşenler, bireyin stresle baş etme motivasyonunu, kapasitesini, etkinliğini ve verimliliğini etkiler (Pargament, 1997; Lazarus & Folkman, 1984; Carver & Scheier, 1988; Pargament & Raiya, 2007; akt. Nebizade, 2004; Ayten, 2021).

Baş çıkma stratejilerinin çeşitliliği ve boyutları, bireyin stresle baş etme sürecini anlamlandırmak için çeşitli modellerin kullanılmasını gerektirir. Bu modeller arasında, dinî model önemli bir yer tutar. Dinî model, bireyin stresli durumlarla baş etmede dinî inançlarını, değerlerini ve uygulamalarını nasıl kullandığını inceler. Pargament (1997) tarafından geliştirilen bu yaklaşım, bireyin stresli durumları anlamlandırma, üstesinden gelme veya kabul etme süreçlerini ele alır. Bu yaklaşıma göre, dinî baş çıkma, bireyin inanç sistemine -teolojik, mistik, ritüel vb.-, değerlerine -ahlaki, etik vb.-, hedeflerine -kişisel, sosyal, mesleki vb.- ve yaşadığı kültürel kodlara -dil, gelenek, norm vb.- bağlı olarak farklılık gösterebilir (akt. Hartmann, 2008).

Bu bağlamda, Pargament, Koenig ve Perez’in (2000) geliştirdiği modele göre dinî baş çıkmanın çeşitli amaçları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, dinin bireylerin anlam arayışlarına yanıt vermesidir. Din, bireyin yaşamındaki zorlukları anlamlandırmasına ve bu deneyimlerini değerlendirmesine yardımcı olur. Ayrıca, kontrol kaybı yaşanması durumunda, din, bireyin kendisinden üstün bir gücün

durumu yönettiği inancını pekiştirerek ruhsal bir rahatlama sağlar. Bunun yanı sıra, din, sorunlarla karşılaşan bireylere manevi teselli sunarak duygusal dayanıklılıklarını artırır. İbadetler aracılığıyla bireylerin hem Allah'a hem de çevresindeki insanlara daha yakın hissetmesine imkân tanıyarak samimiyet ve yakınlık duygusunu güçlendirir. Son olarak, din, hayatında değişim yapmak isteyen bireylere sabır ve gayretle dönüşüm fırsatları sunar (akt. Ayten, 2021).

Bununla birlikte, dinî başa çıkma süreci, genellikle üç farklı eylemi içerir: benlik güdümlü yaklaşım, takdire teslimiyet yaklaşımı ve işbirlikçi yaklaşım.

a. Benlik güdümlü yaklaşımda, birey kendi içsel kaynaklarına dayanarak sorunları çözer. Bu durumda, Tanrı pasif olarak algılanır ve insanın aktif bir rol üstlenir.

b. Takdire teslimiyet yaklaşımında, birey kadercilik veya alın yazısı inancını benimser ve pasif bir rol üstlenir. Bu durumda, birey hiçbir eylem yapmadan Tanrı'nın müdahalesini bekler.

c. İşbirlikçi yaklaşım ise hem Tanrı'nın hem de insanın aktif olduğu bir süreci temsil eder (Pargament ve ark. 1988, akt. Yapıcı & Doğanay, 2019). Dolayısıyla din, insanların gerçekliği değiştiremeyecekleri durumlarla başa çıkmalarına yardımcı olur; manevi dayanma gücü vererek algılarını dönüştürür ve acıyı kabullenmelerini sağlar.

Pargament ve ark. (2000), dinî başa çıkmanın iki boyutunu tanımlamışlardır: Pozitif ve Negatif dinî başa çıkma. Pozitif dinî başa çıkma, bireyin dinî kaynaklara güvenmesini ve bu kaynaklardan destek almasını ifade ederken; negatif dinî başa çıkma, bireyin dinî kaynaklardan uzaklaşmasını veya onlarla çatışma yaşamasını tanımlamaktadır (akt. Caporossi vd., 2011).

Bu minvalde, stres yaratan durum ve olaylar karşısında, bireyin bu süreci anlamlandırması, yeniden yapılandırması ve hayra yorarak değerlendirmesi, pozitif dinî başa çıkma olarak tanımlanır. Bu süreçte, birey zorluklarla başa çıkmak için dinî kaynaklardan güç ve destek alır. Bu, dua etme, Kur'an okuma, namaz kılma, sabrı telkin eden ayetleri tefekkür etme, Hz. Muhammed'in hadislerine başvurma, dinî sohbetler ve vaazlar dinleme, dinî konferanslara aktif katılım sağlama, rehberlik bürolarında din görevlilerinden rehberlik isteme gibi eylemleri içerebilir. Diğer yandan, negatif dinî başa çıkma, ilahi ceza duygusu ve hayatın kaygı verici bir algısını içeren çatışmalı bir din ilişkisinin ifadesidir. Bu durumda, birey kendini Tanrı'nın karşısında konumlandırır ve Tanrı'nın adaletinden, merhametinden şüpheye düşer. Başına gelen olumsuz durumları, geçmişte işlediği bir günahın bedeli veya Tanrı'nın onu cezalandırmak istemesi şeklinde algılayabilir. Bu süreçte birey, dinî kaynaklardan veya dinî temsil eden kişilerden daha da uzaklaşma eğiliminde olabilir ve bu nedenle başa çıkmak için farklı kaynak arayışına girebilir (Pargament vd., 2000; akt. Caporossi vd., 2011).

1.5.2. Dinî Başa Çıkma Unsurları

Dinî başa çıkma, bireylerin zorluklarla baş etme sürecinde başvurdukları stratejileri içerir. Bu stratejiler arasında takdire boyun eğme, işlerini Allah'a bırakma, sabır gösterme, alçakgönüllülük, affetme yeteneği, şükür, dua gibi önemli unsurlar bulunur (Pargament, 1997; akt. Ayten, 2021).

a. Dua, dinî başa çıkma stratejilerinin önemli ve yaygın araçlarından biri olarak kabul edilip James'e göre "dinin özü ve ruhudur" (Eryücel, 2013; James, 1962; akt. Ayten, 2021). Bu bağlamda, dua, bireylerin zorluklarla başa çıkarken dinî inançlarına tutunmalarını sağlayan temel bir yöntem olarak öne çıkar. Dua yapan bir kişinin, endişe, anksiyete ve öfke gibi duyguları hafifler ve psiko-sosyal uyumları gelişir (Hayta, 2006; akt. Ayten, 2012). Temiz (2014), dua eden bireylerin olumsuz duygularının azaldığını ve olumlu duygularının arttığını tespit etmiştir.

b. Tevekkül, bireylerin yaşadıkları olayları anlamlandırmalarına yardımcı olur ve her olayın bir hikmete dayandığına inanarak Tanrı'ya teslim olmalarını teşvik eder. Ayten ve arkadaşları (2012), kabullenmenin kanser hastalarının yaşam kalitesini artırdığını saptamışlardır. Ayrıca, Karataş ve Baloğlu (2019), tevekküle sahip bireylerin psikolojik rahatlama, varoluşsal memnuniyet ve hayatın anlamını bulma gibi psikolojik sağlamlık unsurlarına ulaştığını belirtmişlerdir.

c. Şükür ve Sabır, bireyin yaşadığı durumdan duyduğu memnuniyeti ifade etmesi veya şerri hayra yorarak teslimiyet göstermesi anlamına gelir. Hadis'te belirtilen "İnanan kişinin hali takdir ve hayranlıkla anılır. Zira her durumu kendisi için hayır vesilesidir. Kişi sevinecek durumla karşılaştığında şükür halinde olur; bu durum kendisi için bir hayırdır. Bir talihsizlikle karşılaştığında ise sabretmeye çalışır ve bu durumda kendisi için hayırlı olur." (Müslim, Zühd 64). Bu ifade, şükür ve sabrın önemini özetler niteliktedir. Frankl (1985b) ise şükürün, insanın varoluşsal boşluğunu doldurduğunu ve hayatî bir anlam taşıdığını ifade eder. Dolayısıyla, olumlu dinî başa çıkma stratejileri arasında yer alan şükür ve sabır, bireylerin yaşam doyumunu artırarak zorluklara karşı daha metanetli ve dirençli bir şekilde başa çıkmalarını sağlamaktadır (Ayten vd., 2012; Göcen, 2014; Yapıcı & Doğanay, 2019). Öte yandan, negatif dinî başa çıkma stratejileri genellikle yıkıcı sonuçlar doğurur ve bireylerin ruhsal sağlığını olumsuz etkilediği belirtilmektedir (Caporossi vd., 2011).

Yapılan diğer bazı çalışmalarda, kronik psikotik bozukluğu olan bireylerin, genel popülasyona kıyasla zorluklarla başa çıkmak için daha fazla dinî inanç ve manevi uygulamalara başvurdukları görülür. Ancak, bu kişilerin daha sık negatif dinî başa çıkma stratejilerine başvurduklarını ve bu durumun ise daha fazla acı ve düşük yaşam kalitesi ile ilişkili olduğu bulgulanmıştır (Rieben, 2012). Buna karşın, dinî yaşantının, fiziksel ve psikolojik sağlık, üzerinde olumlu bir etkisi olduğu (Bailly & ark., 2011) ve dinî başa çıkma ve bilişsel yeniden değerlendirmenin olumlu duyguları artırdığı bulunmuştur (Delelis, 2011). Yaşlı bireylerde, din ve maneviyatın dayanıklılık, esenlik ve intiharı

önleme faktörleri olarak işlev gördüğü belirtilmiştir (Bailly & ark. 2011). Ayrıca, dindarlık ile evlilikte uyum arasında pozitif ve önemli bir ilişki gözlemlenmiştir (Geçioğlu & Kayıklık; 2019).

1.6. Göç ve Göçmenlik

1.6.1. Göç ve Göçmenin Tanımlanması

Göç, insanlık tarihinde derin izler bırakan ve günümüzde hala etkisini sürdüren önemli bir olgudur. İnsanların doğup büyüdüğü topraklarla güçlü bir bağı vardır, çünkü sosyal ve fiziksel çevre, kişinin kimliğinin ve karakterinin şekillenmesinde belirleyici bir rol oynar. Sosyolojinin kurucularından İbn Haldun, mekânın toplumsal yapı ve ilişkiler üzerindeki etkisini vurgulayarak “asabiye” teorisini çevresel koşullara dayandırması oldukça önemlidir (Ekici & Tuncel, 2015).

Türk Dil Kurumu’na göre göç; ekonomik, toplumsal ve siyasi nedenlerle bireylerin ya da grupların bir coğrafi bölgeden başka bir bölgeye veya bir yerleşim yerinden farklı bir yerleşim yerine gitmesi, taşınması veya hicret etmesi anlamına gelir. Göçmen ise, kendi vatanını terk ederek başka bir ülkede yaşamak üzere göç eden bireyi tanımlar. Diğer bir ifadeyle, göç; ekonomik, siyasi ve toplumsal dönüşümler, karışıklıklar, insan haklarına yapılan ihlaller, doğal afetler / kıtlıklar / salgınlar, uluslararası uyuşmazlıklar ve iç savaşlar gibi pek çok farklı sebepten dolayı insanların bazen kendi iradeleriyle, bazen de zorunlu olarak doğdukları toprakları terk etmek zorunda kalmalarıdır. Bu bağlamda, göçmenler göç ettikleri yeni yerlerde güvenlik arayışı içinde olurlar ve yaşamlarını sürdürmeye çalışırlar (Çağlar, 2011; akt. Çağlar, 2018).

Göç, ekonomi, sosyoloji, coğrafya, tarih, psikoloji gibi farklı disiplinlerin farklı bakış açıları ve anlayışlarıyla incelenmiştir (İçduygu & Sirkeci, 1999; Yılmaz, 2014). Ancak, göçün özünde bir ayrılık ve yeni bir düzene uyum sağlama süreci yatar. Mekânsal değişikliğe karşılık gelen göç olgusu (Ekici & Tuncel, 2015), yalnızca fiziki bir konum değişikliğinden ibaret değildir; zira göç sosyo-ekonomik sistemler ile kültürel örüntüler arasında geçiş yapmayı da içerir (Gün, 2006). Bu geçiş süreci, bireyin yeni kodları öğrenmesini ve yeni bir anlayışı benimsemesini zorunlu kılar. Kişinin bu yere aitlik hissi ve kendini “evinde” hissetmesi hem genel iyi oluşunu hem de mutluluğunu önemli ölçüde etkilerken, psikolojik sağlığını da destekler (Ekici & Tuncel, 2015). Göç eden bireylerin, göç nedenleri her ne olursa olsun veya göç ettikleri yerde nasıl kabul görürlerse görülsünler, göçün zamanı, biçimi, nedeni, istemli ya da zorunlu oluşu, cinsiyetleri, yaşları ve göç ettikleri yerin özellikleri gibi faktörlere bağlı olarak farklı derecelerde uyum zorlukları yaşayabilirler (Gün, 2006). Öte yandan, Faist (2003), göçmenlerin artık ulusaşırı alanda bir “göçmen” olarak tanımlanmasının geçerliliğini yitirdiğini ve bu bağlamda farklı bir bakış açısının benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır. Göçmenler, yüzleri, renkleri, sembolleri, sesleri, müzikleri, işyerleri aracılığıyla kendilerine özgü ve sürdürülebilir kalıcı alanlar oluşturmakta (akt. Çağlar, 2018) böylece geçici bir durumdan ziyade uzun vadeli süreçlerini ve kalıcılığını ifade etmektedir. Diğer bir ifadeyle “Misafirlik üç gündür” sözünü çağrıştıran bu yaklaşım, artık konaklama sürelerinin uzadığı ve kendi düzenlerini oluşturan bireyler için “misafir” yerine “mukim” teriminin daha uygun olabileceğini önermektedir. Ayrıca, sınırların giderek ortadan kalktığı,

küreselleşen ve dijitalleşen dünyamızda, eğitim, iş ve kişisel seyahatlerin artmasıyla birlikte renkler, semboller ve sesler gibi unsurların yanı sıra değerlerin ve anlayışların da daha homojen bir yapı kazandığı gözlemlenmektedir.

Fransa’da 1968’de, iş sözleşmesinin imzalanmasından üç yıl sonra, Ulusal İstatistik ve Ekonomik Çalışmalar Enstitüsü (INSEE) ‘nin 7.628 göçmen tespit edilmiştir. Bu sayı, 1972’de 50.860’a (yaklaşık yedi kat daha fazla) ve 1982’de 123.540’a yükselmiştir. Çeşitli kaynaklara göre, Türkiye’den gelen kişilerin sayısının 700.000’den fazla olduğunu ve bunların yarısından fazlasının çifte vatandaş olduğu belirtilmektedir (Akıncı, 2020). Fransa’da Türk göçü hakkında çok az bilgi olduğu ve “son gelen” ve hala “pek iyi bilinmeyen” bir göçmen grubu olarak kabul edildiği belirtilmiştir. Fransız asimilasyon modelinde “Türk istisnası” ifadesinin kullanılmaya başlandığı ve entegrasyon açısından Türklerin en “az asimile” olan ve “asimile edilebilirliği” en zor, hatta imkânsız olan göçmen grubu olarak görüldüğü belirtilmiştir (Sercen, 2015; De Tapia, 2009; Aksaz, 2015).

Öte yandan, Judeo-Hristiyan geleneğine sahip ve katı laikliğiyle tanınan Fransa, her inanca eşit mesafede durmayı gerektiren tarafsızlık ilkesini, söz konusu İslam olduğunda sağlamakta güçlük çekmektedir. Bu durum, Müslüman Türk göçmenlerin entegrasyon ve asimilasyon süreçlerini zorlaştırmaktadır. Bu engeller, göçmenlerin hem kültürel hem de sosyal bağlamda kendilerini ifade etmelerini ve toplumla uyum sağlamalarını kısıtlayabilir. Tüm bu sıkıntılar ve toplumsal sorunlar göz önüne alındığında, göçmenler, bu süreçlerle başa çıkabilmek için genellikle iki farklı strateji benimsemektedir:

a. Kabul: Göçmenler, köken ülkelerinin kültürel mirasını büyük ölçüde terk ederek, göç ettikleri ülkenin değerlerini ve kültürünü benimserler. Bu strateji, göçmenlerin yeni toplum tarafından daha kolay kabul edilmesini sağlayabilir; ancak kimliklerinden ödün vermek zorunda kalmaları nedeniyle derin duygusal zorluklar doğurabilir.

b. Tepki: Göçmenler, köken ülkelerinin kültürel değerlerini ve inançlarını koruma eğilimindedirler ve yeni kültürün etkilerine karşı direnç gösterirler (Akıncı, 2014).

Redfield ve arkadaşları (1936) iki kültürün özelliklerinin başarılı bir şekilde birleştirilerek işlevsel bir yapıya dönüştürülebileceğini ve böylece yeni bir kültürel bütünlük oluşturulabileceğini savunmuşlardır. Bu görüşe göre, kültürel uyum, farklı kültürel kökenlerden gelen bireylerin uzun süreli etkileşimleri sonucunda ortaya çıkan dil ve kültür değişim sürecidir (Akıncı, 2014). Bu noktada evlilik, Türk göçmenlerin uyum stratejilerini anlamada kritik bir unsur olarak belirginleşir. Birinci nesil göçmenler, Türk kimliğini ve kültürel değerlerini koruma isteği doğrultusunda sosyal etkileşimlerini genellikle kendi topluluklarıyla sınırlamışlardır. Bu tutum, evlilik tercihlerini de önemli ölçüde etkilemiş ve göçmenlerin çocuklarını -özellikle kızlarını- kendi köylerinden birileriyle veya akrabalarıyla evlendirmeye yöneltmiştir. Bu yönelim, diğer topluluklara kıyasla daha yaygın bir

davranış olduğu gör÷lmektedir, zira araştırmalara göre T÷rk kadınlarının üçte biri kuzenleriyle evlenmiştir (Akgön÷l, 2009; Aksaz, 2015; Manço, 1997; De Tapia, 2009; Akıncı, 2014).

Bu yaklaşım, T÷rk kökenli bireylerin farklı topluluklarla evliliğe mesafeli durmasına yol açmakta ve bu sebeple karma evlilikler oldukça nadir gör÷lmektedir. Nitekim, araştırmalara göre erkeklerin yalnızca %8'i, kadınların ise %2'si başka bir toplum üyesiyle evlidir (Manço, 1997; Aksaz, 2015). Ancak, ilk kuşağın bu tutumları zamanla önemli ölçüde değışmiştir. T÷rklerin diğer kültürlerle ve farklı inanç mensuplarıyla artan etkileşimleri, daha fazla karma evliliğin gör÷lmesine zemin hazırlamış; bu durum, T÷rklerin yaşadıkları toplumla daha fazla bütünleştiğini ve misafir oldukları toplumun birer parçası haline geldiklerini gösteriyor olabilir. Böylece, “ne buralı ne oralı” göçmen figürü zamanla “hem buralı hem oralı” kimliğine evrilmiştir (Sercen, 2015).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA VE YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, genel tarama yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modelini kullanarak bir evreni veya örneklem grubunu inceleyip genel bir anlayış elde etmeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modeli, farklı değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek ve analiz etmek için kullanılır (Karasar, 2012). Bu model, sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemenin yanı sıra, eşlerin merhamet düzeyleri ile çatışma çözme stratejileri arasındaki ilişkide dinî başa çıkma stillerinin aracı ve düzenleyici etkilerini araştırmayı hedeflemektedir.

2.2. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Evlilikte kullanılan Çatışma Çözme Stilleri Merhamet düzeyine göre farklılaşmaktadır. Merhamet düzeyi yüksek olan bireylerin, evlilikte sorun çözme becerileri, merhamet düzeyi düşük olan bireylere göre daha gelişmiştir.

H₂: Eşlerin Dinî Başa Çıkma Stratejileri ile Çatışma Çözme Stilleri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Yani, Pozitif Dinî Çıkma Stratejilerini benimseyen eşler, daha yapıcı ve Olumlu Çatışma Çözme Stillerini kullanmaktadır.

H₃: Eşlerin Merhamet düzeyleri ile Dinî Başa Çıkma Stratejileri arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Yani, Merhamet düzeyi yüksek olan eşler, Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejilerini benimsemektedir.

H₄: Uzun süreli evliliklerde Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejileri daha yaygın olarak kullanılır.

H₅: Kısa süreli evliliklerde Olumsuz Çatışma Çözme Stili daha sık tercih edilir.

H₆: Yüksek eğitim seviyesine sahip ve flörtle evlenen bireyler Olumlu Çatışma Stratejilerini daha fazla benimserler.

H₇: Merhamet ve Çatışma Çözme Stilleri arasındaki ilişkide Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejileri aracı değişkendir.

H₈: Merhamet ve Çatışma Çözüm Stilleri arasındaki ilişkide Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejileri düzenleyici bir değişkendir.

2.3. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırma örneklem büyüklüğünün evreni temsil eder nitelikte olduğu varsayılır.
2. Araştırmaya katılan bireylerin çalışmaya gönüllü olarak ve etki altında kalmadan katıldığı varsayılır.
3. Araştırmaya katılan bireylerin ölçek sorularına içtenlikle ve samimi cevaplar verdiği varsayılır.

4. Bu çalışmada, Bireysel Bilgi Formu kullanılarak katılımcıların demografik bilgileri toplanmıştır. Ayrıca, Çatışma Çözüm Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Dinî Başa Çıkma Ölçeği'nin ilgili alanları değerlendirdiği varsayılır.

2.4. Araştırmanın Çalışma Grubu

Tablo 1. Sosyodemografik Özellikler

Özellikler	Sayı	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	364
	Erkek	102
Yaş	18-25 yaş	13
	26-35 yaş	152
	36-45 yaş	213
	46-55 yaş	88
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	118
	Lise	191
	Üniversite	122
	Lisansüstü	35
Ekonomik Durum	Düşük	29
	Orta	380
	Yüksek	57
Çalışma Durumu	Çalışıyor	213
	Çalışmıyor	253
Evlenme Şekli	Görücü usulü	296
	Severek/flört ederek	170
Çocuk Sayısı	Çocuk yok	29
	Bir çocuk	44
	İki çocuk	118
	Üç çocuk	194
	Dört çocuk ve üstü	81
Evlilik Sayısı	Birinci evlilik	433
	İkinci evlilik	33
Evlilik Süresi	1-4 yıl arası	31
	5-10 yıl arası	98
	11-15 yıl arası	98
	15 yıldan fazla	239

Bu çalışma, 2023-2024 yıllarında Fransa’da yaşayan ve evli ya da boşanmış olan 466 Türk kökenli bireyi inceliyor. Katılımcıların %78,1’i kadın (364 kişi) ve %21,9’u erkek (102 kişi). Katılımcıların yaş dağılımı şu şekildedir: %2,8’i (13 kişi) 18-25 yaş arası, %32,6’sı (152 kişi) 26-35 yaş arası, %45,7’si (213 kişi) 36-45 yaş arasında ve %18,9’u (88 kişi) 46-55 yaş arasındır. Eğitim seviyelerine bakıldığında: %25,3’ü (118 kişi) ilköğretim, %41,0’si (191 kişi) lise, %26,2’si (122) üniversite ve %7,5 (35 kişi) lisansüstü mezunudur. Ekonomik durumlarına göre %6,2’si (29 kişi) düşük, %81,5’i (380 kişi) orta ve %12,2’si (57kişi) yüksek ekonomik durumda. Katılımcıların %45,7’si (213 kişi) çalışmakta ve %54,3’ü çalışmamaktadır.

Evlilik şekillerine göre, katılımcıların %63,5’i (296 kişi) görücü usulü ile %36,5’i (170 kişi) severek/flört ederek evlenmiş. Katılımcıların %6,2’sinin çocuğu yok, %9,4’ünün (44 kişi) bir çocuğu, %25,3’ünün (118 kişi) iki çocuğu, %41,6’sının (194 kişi) üç çocuğu ve %17,4’ünün (81 kişi) dört ve daha fazla çocuğu bulunmaktadır. Bireylerin %92,9 (433 kişi) birinci evliliklerinde ve %7,1’i (33 kişi) ikinci evliliklerinde. Evlilik sürelerine göre, katılımcıların %6,7’si (31 kişi) 1-4 yıl, %21,0’si (98 kişi) 5-10 yıl, %21,0’si (98 kişi) 11-15 yıl ve %51,3’ü (239 kişi) 15 yıldan uzun süredir evli.

2.5. Veri Toplama Araçları

Araştırmada; merhamet seviyelerini belirlemek amacıyla “Merhamet Ölçeği”, dinî başa çıkma stratejilerini saptamak için “Dinî Başa Çıkma Ölçeği”, çatışma çözme stillerini tespit etmek için “Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği” ve katılımcıların cinsiyeti, evlilikle ve çocuk sayısı, evlilik süreleri, ekonomik ve eğitim durumları gibi bilgilerini toplamak için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

2.5.1. Sosyodemografik Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik ve kişisel bilgilerini toplamak amacıyla tasarlanan form, on dört sorudan oluşmakta olup, aşağıdaki konuları kapsamaktadır; medeni durum, cinsiyet, yaş, eğitim durumu, algılanan ekonomik durum, çalışma durumu, meslek, evlenme şekli, çocuk sayısı, kaçınıcı evlilik olduğu, ilişki değerlendirmesi, ilişkideki sorunların değerlendirmesi, evlilik süresi ve yaşadıkları şehir.

2.5.2. Merhamet Ölçeği

Pommier’in (2011) geliştirdiği Merhamet Ölçeği “Sevecenlik”, “Umursamazlık”, “Paylaşımların Bilincinde Olma”, “Bağlantısızlık”, “Bilinçli Farkındalık” ve “İlişki Kesme” olmak üzere altı boyuttan oluşmaktadır. Likert tipi 5’li derecelendirme ile değerlendirilen bu ölçek, toplam 24 maddeden

oluşur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan ise 120'dir. Akdeniz ve Deniz (2016), tarafından Türkçeye uyarlanan bu ölçeğin tümü için Cronbach Alfa iç Tutarlılık güvenilirlik katsayısı 0,85 olarak bulunmuştur. Test – tekrar test yöntemi ile yapılan uygulamalar arasındaki korelasyon katsayısının 0.75 olduğu ve alt boyutlarda uygun için tutarlılığın sağlandığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, Merhamet Ölçeği' nin Türkçe versiyonu, bireylerin merhamet seviyelerini ölçmede geçerli ve güvenilir bir araç olarak kabul edilmiştir (Akdeniz & Deniz, 2016).

2.5.3. Dinî Başa Çıkma Ölçeği

Bu ölçek, Abu-Raiya. Pargament. Mahoney ve Stein (2008) tarafından geliştirilmiş ve Ekşi ve Sayın (2016) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Bu uyarlama, iki alt boyut ve on maddeden oluşmaktadır. Pozitif Dinî Başa Çıkma alt boyutu yedi maddeyi, Negatif Dinî Başa Çıkma alt boyutu üç maddeyi kapsar. Pozitif ve Negatif Dinî Başa Çıkma puanları teker teker belirlenir. Dinî Başa Çıkma Ölçeği 'nin psikometrik özelliklerine bakıldığında, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, on maddeli ve iki faktörlü model için hesaplanan uyum indeksi değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülür. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı, Pozitif Dinî Başa Çıkma alt ölçeği için 0.91, Negatif Dinî Başa Çıkma alt ölçeği için ise 0,86 olarak hesaplanmıştır (Ekşi & Sayın, 2016).

2.5.4. Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği

Çiftlerin Çatışma Çözüm Stillerini değerlendirmek amacıyla oluşturulan bu ölçek, 87 maddelik geniş bir madde havuzuna Kurdek'in (1994a) 16 maddelik Çatışma Çözüm Stilleri Envanteri (ÇÇSE) de dahil edilerek geliştirilmiştir. Özen, Salman-Engin ve Sakallı- Uğurlu (2016) tarafından geliştirilen ÇÇSÖ, Kurdek'in çalışmasını temel alarak dört alt boyutu içerecek şekilde tasarlanmıştır: Olumlu Çatışma Çözüm Stili, Olumsuz Çatışma Çözüm Stili, Boyun Eğme ve Geri Çekilme. Maddelerin alt boyutlarla bağlantısı şu şekildedir: 11,13,22 ve 24 numaralı maddeler Olumlu Çatışma Çözme Stillerini temsil ederken; 1,6,8,12,14,16 ve 25 numaralı maddeler Olumsuz Çatışma Çözme Stillerini; 2,4,7,17,19 ve 20 numaralı maddeleri Boyun Eğmeyi, 3,10,15,18,21 ve 23 numaralı maddeler ise Geri Çekilme eğilimini yansıtır. Ölçekten yüksek puan, ilgili boyutun davranışlarının daha sık gerçekleştiğini gösterir.

Ölçeğin geçerlik analizi, Çatışma Çözüm Stilleri Envanteri (ÇÇSE) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ÇÇSE' nin çatışmaya girme alt boyutu ile ölçeğin Olumsuz Çatışma Çözüm Stilleri alt boyutu arasında ($r=.75$), ÇÇSE' nin olumlu problem çözüm stili alt boyutu ile ölçeğin Olumlu Çatışma Çözüm Stilleri alt boyutu arasında ($r=.61$), ÇÇSE'NİN kaçma alt boyutu ile Geri Çekilme alt boyutu arasında ($r=.45$) ve ÇÇSE' nin boyun eğme alt boyutu ile ölçeğin Boyun Eğme alt boyutu arasında ($r=.39$) anlamlı korelasyon ($p<.01$) tespit edilmiştir (Özen vd., 2016).

Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı, Olumlu Çatışma Çözüm Stili için .77, Olumsuz Çatışma Çözüm Stili için .81, Geri Çekilme stili için .75 ve Boyun Eğme stili için .80 olarak hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonları, Olumlu Çatışma Çözüm Stili için .38 ile .64, Olumsuz Çatışma Çözüm Stili için .35 ile .67, Geri Çekilme Stilleri için .36 ile .62, Boyun Eğme Stilleri için .50 ile .62 arasında değişmektedir. Ayrıca, ölçeğin güvenirliğini belirlemek için her bir alt boyut için yarıya bölme yöntemi uygulanmış ve Alfa değeri .55 ile .76 arasında tespit edilmiştir (Özen vd., 2016).

2.6. Verilerin Toplanması

Araştırma süreci, ASBÜ Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Etik Kurul onayı alındıktan sonra başlamıştır. Veri toplama işlemi, Google Formlar kullanılarak çevrimiçi anket ile gerçekleştirilmiştir. Bu anket, Fransa’da yaşayan kişilere E-Mail veya WhatsApp uygulaması aracılığıyla gönderilmiştir. Ayrıca, bazı anketler DİTİB derneklerinde düzenleyen Aile Okulu dersleri kapsamında yüz yüze doldurulmuştur. Bu süreç, Kasım 2023’ta başlayıp Ocak 2024’te tamamlanmıştır.

2.7 Verilerin Analizi

Verilerin analizi için Sosyal Bilimler İstatistik Programı (SPSS 22.0) kullanılmıştır. Bilgi toplama sürecinde toplam 514 gönüllüye ulaşılmıştır. Ön analiz aşamalarında, temizleme ve sayıltı testleri gerçekleştirilmiştir ve bu süreçlerin ardından 466 katılımcının verileri SPSS programına aktarılmıştır. Ardından, frekans analizi yapılmış ve örneklemin karakteristikleri ile demografik dağılım ortaya konmuştur. Veri temizliği sürecinin ardından, verilerin parametrik ya da nonparametrik analizler için uygunluğuna karar vermek amacıyla Kolmogorov-Smirnov normal dağılım testi uygulanmıştır. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığını belirlemek için, Kolmogorov-Smirnov testi ile, verilerin betimsel istatistikleri (mod, medyan, ortalama, basıklık, çarpıklık, vb.) de değerlendirilmiştir. Normal dağılım analizlerinin ardından, araştırma soruları doğrultusunda veri setlerinin demografik değişkenlerle olan etkileşimleri ve birbirleriyle olan bağlantıları uygun analiz yöntemleri kullanılarak incelenmiştir.

İki gruplu demografik değişkenlerin ilgili puanlarının ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla “Bağımsız örneklem t-testi” kullanılmıştır. Eğer demografik değişkenler ikiden fazla grup içeriyorsa, bu durumda ilgili puan ortalamalarının karşılaştırılması için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” yöntemi tercih edilmiştir. İki kategorik değişken arasındaki ilişkiyi saptamak için, kategorik değişkenler arasında Kay-kare testi uygulanmıştır. Bu, veri setlerindeki çiftler arasındaki ilişkinin belirlenmesi için, Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Ancak, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini belirlemek için regresyon analizi tercih edilmiştir.

Bu araştırmada, değişkenler arasındaki aracı ve moderatör etkilerin belirlenmesi için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Aracı ve moderatör etkiler, çoklu regresyon modelleri ile tespit edilebilir (Burmaoęlu vd., 2013). Araştırma bulguları, %95 güven sınırları ve %5' lik hata payı göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir (Büyüköztürk vd., 2018).

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistiklerin İncelenmesi

Tablo 2. Dinî Başa Çıkma Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	SS	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık	KS
Pozitif Dini Başa Çıkma	466	23.35	5.31	7	28	-1.625	1.988	.001
Negatif Dini Başa Çıkma	466	7.66	2.77	3	12	-.092	-1.003	.001

Tablo 2’de, dinî başa çıkma ölçeğinin pozitif ve negatif alt boyutlarına ait istatistikler bulunmaktadır. Bu verilerin normal dağılımı Kolmogorov-Simirnov ile kontrol edildi ve ilk bakışta normal dağılım sergilemedikleri görülmüştür. Ancak, uç değerler atıldıktan sonra, değişkenlerin puan dağılımlarının ve istatistiksel özelliklerinin normal dağılım gösterdiği anlaşılmıştır. Ayrıca, değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olduğu için, normal dağılım sergiledikleri kabul edildi. Bu nedenle, sonraki analizlerde parametrik analizler test yöntemleri kullanıldı.

Tablo 3. Merhamet Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	SS	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık	KS
Merhamet	466	95.15	11.01	62	116	-.726	.388	.001
Sevecenlik	466	16.64	2.84	7	20	-.886	.382	.001
Umursamazlık	466	8.16	2.93	4	20	.671	.275	.001
Paylaşımların Bilincinde Olma	466	16.43	2.41	9	20	-.402	-.314	.001
Bağılantısızlık	466	10.03	2.35	4	18	.116	-.087	.001
Bilinçli Farkındalık	466	16.47	2.46	8	20	-.753	.268	.001
İlişki Kesme	466	8.19	2.8	4	17	.579	-.070	.001

Tablo 3'te, merhamet ölçeği ve alt boyutlarına (sevecenlik, umursamazlık, paylaşımlarım bilincinde olma, bağlantısızlık, bilinçli farkındalık, ilişki kesme) ait istatistikler bulunmaktadır. Bu verilerin normal dağılım Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir ve ilk sonuçlar normal dağılım sergilemediklerini göstermiştir. Ancak, uç değerler atıldıktan sonra normal dağılım sergiledikleri anlaşılmıştır. Ek olarak, değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olduğu görülmüştür. Bu nedenle, değişkenlerin normal dağılım sergilediği varsayılmış ve sonraki analizlerde parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Tablo 4. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

	N	X	SS	Min	Max	Çarpıklık	Basıklık	KS
Olumsuz Çatışma	466	2.58	1.0	1	6	.563	-.042	.001
Olumlu Çatışma	466	4.24	.84	1.17	6	-.214	-.248	.001
Boyun Eğme	466	3.9	.98	1	6	-.364	.044	.001
Geri Çekme	466	4.01	.99	1	6	-.417	.151	.001

Tablo 4'te, çatışma çözme stilleri ölçeğinin alt boyutlarına (olumsuz çatışma çözme stili, olumlu çatışma çözme stili, boyun eğme ve geri çekilme) ait istatistikler bulunmaktadır. Bu verilerin normal dağılımı Kolmogorov-Smirnov testi ile kontrol edilmiştir. Ancak, uç puanlar atıldığında, normal dağılım sergiledikleri anlaşılmıştır. Ek olarak, değişkenlerin basıklık ve çarpıklık değerlerinin +2 ile -2 arasında olduğu görülmüştür. Bu nedenle, değişkenlerin normal dağılım sergilediği kabul edilmiş ve sonraki analizlerde parametrik test yöntemleri kullanılmıştır.

3.2. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

3.2.1. Dinî Başa Çıkma Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 5. Cinsiyete Göre Dinî Başa Çıkma Biçimleri (t-testi Sonuçları)

		N	X	SS	T	P
Pozitif Dini Başa Çıkma	Kadın	364	24.09	4.56	5.791	.001
	Erkek	102	20.75	6.83		
Negatif Dini Başa Çıkma	Kadın	364	7.63	2.87	-.553	.580
	Erkek	102	7.80	2.39		

Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre, katılımcıların cinsiyetlerine göre pozitif dini başa çıkma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır [$t(464) = 5.791, p < .01$].

Kadın katılımcıların pozitif dini başa çıkma puan ortalaması ($X=24.09$), erkek katılımcılarınkinden ($X=20.75$) istatistiksel olarak daha yüksektir, ancak negatif dini başa çıkma puanları açısından cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$t(464) = -.553, p>.05$].

Tablo 6. Yaş Gruplarına Göre Dinî Başa Çıkma Biçimleri (Kruskall Wallis H Testi Sonuçları)

		N	Mean Rank	SD	X ²	P	Fark
Pozitif Dini Başa Çıkma	18-25 yaş ₁	13	270.08	3	2.063	.559	-
	26-35 yaş ₂	152	225.58				
	36-45 yaş ₃	213	239.27				
	46-55 yaş ₄	88	227.82				
Negatif Dini Başa Çıkma	18-25 yaş ₁	13	296.38	3	11.864	.008	2<1,4
	26-35 yaş ₂	152	211.41				
	36-45 yaş ₃	213	232.47				
	46-55 yaş ₄	88	264.86				

Kruskall Wallis H testi sonuçlarına göre; katılımcıların yaşlarına bağlı olarak pozitif dini başa çıkma puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır [$X^2(sd=3, n=466) = 2.063, p>.05$]. Ancak, negatif dini başa çıkma puanlarına bakıldığında, yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmektedir [$X^2(sd=3, n=466) = 11.864, p<.05$]. Çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, 26-35 yaş arası bireylerin negatif dini başa çıkma puanları, hem 18-25 yaş arası (ortalama sıra: 296.38) hem de 46-55 yaş arası (ortalama sıra: 264.86) bireylerinkinden istatistiksel olarak daha düşüktür (ortalama sıra: 211.41).

Tablo 7. Eğitim Düzeyine Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (Tek Yönlü ANOVA Sonuçları)

		N	X	SS	F	P	Fark
Pozitif Dini Başa Çıkma	İlköğretim ₁	118	22.69	6.12	3.935	.009	3>1,2
	Lise ₂	191	22.81	5.51			
	Üniversite ₃	122	24.47	4.31			
	Lisansüstü ₄	35	24.74	3.46			
Negatif Dini Başa Çıkma	İlköğretim ₁	118	8.12	2.60	5.635	.001	3<1,2
	Lise ₂	191	7.94	2.82			
	Üniversite ₃	122	6.82	2.74			
	Lisansüstü ₄	35	7.63	2.67			

Araştırmanın sonuçlarına göre; Pozitif dini başa çıkma: Üniversite mezunu bireylerin pozitif dini başa çıkma puanlarının ortalaması ($X=24.47$), hem ilköğretim mezunu olan bireylerin ($X=22.69$) hem de lise mezunu olan bireylerin ($X=22.81$) ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Negatif dini başa çıkma: üniversite mezunu olan bireylerin negatif dini başa çıkma puan ortalaması ($X=6.82$), hem ilköğretim mezunu olan bireylerin ($X=8.12$) hem de lise mezunu olan bireylerin ($X=7.94$), ortalamalarından istatistiksel olarak daha düşük bulunmuştur.

Tablo 8. Öznel Gelir Algısına Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (Tek Yönlü ANOVA Sonuçları)

		N	X	SS	F	P	Fark
Pozitif Dini Başa Çıkma	Düşük ₁	29	16.45	7.37	43.156	.001	2>1,3
	Orta ₂	380	24.27	4.17			
	Yüksek ₃	57	20.82	7.25			
Negatif Dini Başa Çıkma	Düşük ₁	29	7.52	3.23	1.824	.163	-
	Orta ₂	380	7.78	2.75			
	Yüksek ₃	57	7.04	2.65			

Araştırmanın sonuçlarına göre, bireylerin ekonomik durumları, pozitif dini başa çıkma puanları üzerinde istatistiksel olarak belirgin bir etkiye sahip. Ancak, negatif dini başa çıkma puanları üzerinde aynı etkiyi göstermemekte.

Pozitif dini başa çıkma: Katılımcıların Pozitif Dinî Başa Çıkma puanları ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 43.156, p>.01$]. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, orta ekonomik durumdaki bireylerin pozitif dini başa çıkma puan ortalamaları ($X=24.27$), hem yüksek ($X=20.82$), hem de düşük ($X=16.45$) ekonomik durumdaki bireylerin pozitif dini başa çıkma puan ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır. Ancak, bireylerin negatif dini başa çıkma puanları ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir [$F(2,463)= 1.824, p>.05$].

Tablo 9. Bir İşte Çalışma Durumuna Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (t-Testi Sonuçları)

		N	X	SS	T	P
Pozitif Dini Başa Çıkma	Çalışıyor	213	22.68	5.72	-2.540	.011
	Çalışmıyor	253	23.93	4.88		
Negatif Dini Başa Çıkma	Çalışıyor	213	7.51	2.68	-1.161	.246
	Çalışmıyor	253	7.81	2.84		

Dini başa çıkma ölçeğinin pozitif ve negatif dini başa çıkma alt boyutlarına ait toplam puanların, katılımcıların çalışma durumlarına göre değişip değişmediği, bağımsız örneklem t testi ile değerlendirilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre; katılımcıların pozitif dini başa çıkma puanları, çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(464) = -2.540, p < .05$]. Bu durum, çalışan bireylerin pozitif dini başa çıkma puanı ortalamalarının ($X=22.68$), çalışmayan bireylerin pozitif dini başa çıkma puanı ortalamalarından ($X=23.93$) istatistiksel olarak daha düşük olduğunu göstermektedir [$t(464) = -1.161, p > .05$].

Tablo 10. Evlenme şekline Göre Dini Başa Çıkma Biçimleri (t-Testi Sonuçları)

				N	X	SS	T	P
Pozitif Çıkma	Dini Başa	Görücü usulü		296	23.71	4.80	1.869	.062
		Severek/flört ederek		170	22.75	6.07		
Negatif Çıkma	Dini Başa	Görücü usulü		296	7.75	2.72	.861	.390
		Severek/flört ederek		170	7.52	2.87		

Katılımcıların evlenme şekli hem pozitif hem de negatif dini başa çıkma puanları üzerinde belirgin bir etkiye sahip değil. Pozitif dini başa çıkma: Katılanların pozitif dini başa çıkma puanlarının ortalamaları, evlenme şekline göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir [$t(464) = 1.869, p > .05$]. Aynı şekilde, negatif dini başa çıkma puanlarının ortalamalarında da evlenme şekline göre belirgin bir fark tespit edilmemiştir [$t(464) = .861, p > .05$].

Tablo 11. Dini Başa Çıkma Ölçeğinin Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Pozitif Dini Başa Çıkma	Çocuk yok ₁	29	24.24	4.19	1.145	.335	-
	Bir çocuk ₂	44	23.59	4.75			
	İki çocuk ₃	118	22.87	5.34			
	Üç çocuk ₄	194	23.77	5.09			
	Dört çocuk ve üstü ₅	81	22.63	6.33			
Negatif Dini Başa Çıkma	Çocuk yok ₁	29	8.28	2.90	1.812	.125	-
	Bir çocuk ₂	44	6.68	2.73			
	İki çocuk ₃	118	7.75	2.78			
	Üç çocuk ₄	194	7.74	2.84			
	Dört çocuk ve üstü ₅	81	7.72	2.51			

Araştırma sonuçlarına göre; bireylerin çocuk sayısı hem pozitif hem de negatif dini başa çıkma puanları üzerinde belirgin bir etkiye sahip değil. Pozitif dini başa çıkma: Katılımcıların pozitif dini başa çıkma puanları, çocuk sayısına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir [$F(4,461)= 1.145, p>.05$]. Aynı şekilde, bireylerin negatif dini başa çıkma puanları da çocuk sayısına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir [$F(4,461)= 1.812, p>.05$].

Tablo 12. Dini Başa Çıkma Ölçeğinin Evlilik Sayısına Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	P
Pozitif Dini Başa Çıkma	Birinci evlilik	433	23.35	5.28	-.108	.914
	İkinci evlilik	33	23.45	5.80		
Negatif Dini Başa Çıkma	Birinci evlilik	433	7.72	2.75	1.375	.170
	İkinci evlilik	33	7.03	3.09		

Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların evlilik sayısı hem pozitif hem de negatif dini başa çıkma puanları üzerinde belirgin bir etkiye sahip değildir. Katılımcıların pozitif dini başa çıkma puanları, evlilik sayısına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir [$t(464) = -.108, p>.05$]. Aynı şekilde, katılımcıların negatif dini başa çıkma puanları da evlilik sayısına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir [$t(464) = 1.375, p>.05$].

Tablo 13. Dini Başa Çıkma Ölçeğinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Pozitif Dini Başa Çıkma	1-4 yıl arası ₁	31	24.61	3.07	3.514	.015	4>3
	5-10 yıl arası ₂	98	23.35	4.70			
	11-15 yıl arası ₃	98	21.93	6.78			
	15 yıldan fazla ₄	239	23.79	5.01			
Negatif Dini Başa Çıkma	1-4 yıl arası ₁	31	6.74	3.16	4.324	.005	4>2
	5-10 yıl arası ₂	98	7.64	2.77			
	11-15 yıl arası ₃	98	7.06	2.97			
	15 yıldan fazla ₄	239	8.05	2.57			

Araştırmanın sonuçlarına göre; katılımcıların evlilik süreleri hem pozitif hem de negatif dini başa çıkma puanları üzerinde belirgin bir etkiye sahip. Katılımcıların pozitif dini başa çıkma puanları, evlilik sürelerine göre istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur $F(3,462)= 3.514, p<.05$. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, 15 yıldan fazla evli olan bireylerin pozitif dini başa çıkma puan ortalamaları ($X=23.79$) 11-15 yıl arası evli olan bireylerin pozitif dini başa çıkma puan ortalamalarından ($X=21.93$) istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır.

Negatif dini başa çıkma: Bireylerin negatif dini başa çıkma puanları, evlilik sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(3,462)= 3.342, p<.05$]. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, 15 yıldan fazla evli olan bireylerin negatif dini başa çıkma puan ortalamaları ($X=8.05$), 11-15 yıl evli olan bireylerin negatif dini başa çıkma puan ortalamalarından ($X=7.06$) istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

3.2.2. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 14. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	P
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Kadın	364	2.61	1.03	1.120	.263
	Erkek	102	2.48	.90		
Olumlu Çatışma Çözme Stili	Kadın	364	4.30	.84	2.759	.006
	Erkek	102	4.04	.84		
Boyun Eğme	Kadın	364	3.91	1.01	.321	.749
	Erkek	102	3.88	.93		
Geri Çekilme	Kadın	364	4.02	1.01	.242	.809
	Erkek	102	4.00	.91		

Çatışma çözme stilleri ölçeğinin (olumsuz çatışma çözme stili, olumlu çatışma çözme stili, boyun eğme ve geri çekilme) ait toplam puanların bireylerin cinsiyetlerine göre değişip değişmediğini test etmek için t testi yapılmıştır.

Sonuçlara göre, bireylerin olumsuz çatışma çözme puan ortalamaları [$t(464) = 1.120, p>.05$], boyun eğme puan ortalamaları [$t(464) = .321, p>.05$] ve geri çekilme puan ortalamaları [$t(464) = .242, p>.05$] arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Ancak, katılımcıların olumlu çatışma çözme puan ortalamalarında cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(427) = 2.759, p<.05$]. Buna durumda, kadınların olumlu çatışma çözme stili puanı ortalamaları ($X=4.3$), erkeklerin olumlu çatışma çözme stili puanı ortalamalarından ($X=4.04$) daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 15. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Yaşa Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

		N	Mean Rank	SD	X ²	P	Fark
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	18-25 yaş ₁	13	237.88	3	2.359	.501	-
	26-35 yaş ₂	152	220.21				

	36-45 yaş ₃	213	241.98				
	46-55 yaş ₄	88	235.27				
Olumlu Çatışma Çözme Stili	18-25 yaş ₁	13	294.50	3	5.302	.151	-
	26-35 yaş ₂	152	245.84				
	36-45 yaş ₃	213	225.57				
	46-55 yaş ₄	88	222.36				
Boyun Eğme	18-25 yaş ₁	13	180.42	3	5.131	.162	-
	26-35 yaş ₂	152	231.73				
	36-45 yaş ₃	213	228.19				
	46-55 yaş ₄	88	257.26				
Geri Çekilme	18-25 yaş ₁	13	237.85	3	1.511	.680	-
	26-35 yaş ₂	152	228.61				
	36-45 yaş ₃	213	241.26				
	46-55 yaş ₄	88	222.52				

Kruskall Wallis H testi ile analiz sonucunda, bireylerin yaşları, çatışma çözme stilleri üzerinde belirgin bir etkiye sahip değildir. Bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puanları [$X^2(sd=3, n=466) = 2.359, p>.05$], olumlu çatışma çözme stili puanları [$X^2(sd=3, n=466) = 5.302, p>.05$], boyun eğme stili puanları [$X^2(sd=3, n=466) = 5.131, p>.05$] ve geri çekilme stili puanları [$X^2(sd=3, n=466) = 1.511, p>.05$] yaş açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 16. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	İlköğretim ₁	118	2.58	1.12	1.546	.202	-
	Lise ₂	191	2.68	1.01			
	Üniversite ₃	122	2.43	.88			
	Lisansüstü ₄	35	2.58	.94			
Olumlu Çatışma Çözme Stili	İlköğretim ₁	118	4.07	.90	3.970	.008	1<3,4
	Lise ₂	191	4.21	.86			
	Üniversite ₃	122	4.37	.79			
	Lisansüstü ₄	35	4.53	.64			
Boyun Eğme	İlköğretim ₁	118	4.03	1.07	1.491	.216	-
	Lise ₂	191	3.83	.98			
	Üniversite ₃	122	3.95	.92			

	Lisansüstü ₄	35	3.71	.92			
Geri Çekilme	İlköğretim ₁	118	3.94	1.05	1.588	.191	-
	Lise ₂	191	4.13	1.01			
	Üniversite ₃	122	3.96	.94			
	Lisansüstü ₄	35	3.85	.86			

Araştırma sonuçlarına göre, bireylerin olumsuz çatışma çözme stili [$F(3,462)= 1.546, p>.05$], boyun eğme [$F(3,462)= 1.491, p>.05$], geri çekilme [$F(3,462)= 1.588, p>.05$] puanlarının ortalamasında eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak belirgin bir fark tespit edilmemiştir.

Ancak, bireylerin olumlu çatışma çözme puanları, eğitim seviyelerine göre istatistiksel olarak bir fark göstermektedir [$F(3,462)= 3.970, p<.05$]. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, ilköğretim mezunu olan katılımcıların olumlu çatışma çözme stili puan ortalamaları ($X=4.07$), hem üniversite mezunu olan katılımcıların ($X=4.37$) hem de lisansüstü mezunu katılımcıların ($X=4.53$) olumlu çatışma çözme stili puan ortalamalarından daha düşük çıkmıştır.

Tablo 17. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Ekonomik Duruma Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Düşük ₁	29	3.02	1.28	3.156	.044	1>2
	Orta ₂	380	2.54	.94			
	Yüksek ₃	57	2.61	1.19			
Olumlu Çatışma Çözme Stili	Düşük ₁	29	3.69	.66	9.939	.001	2>1,3
	Orta ₂	380	4.32	.83			
	Yüksek ₃	57	4.02	.88			
Boyun Eğme	Düşük ₁	29	3.55	1.15	2.175	.115	-
	Orta ₂	380	3.94	.94			
	Yüksek ₃	57	3.87	1.17			
Geri Çekilme	Düşük ₁	29	4.01	.91	.052	.950	-
	Orta ₂	380	4.01	.99			
	Yüksek ₃	57	4.06	1.04			

Analiz sonuçları göre; bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puanları, ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 3.156, p<.05$]. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, ekonomik durumu düşük olan bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puan ortalamaları ($X=3.02$), ekonomik durumda orta olan bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puan ortalamalarından ($X=2.54$) istatistiksel olarak daha yüksek çıkmıştır.

Katılımcıların olumlu çatışma çözme stili puanları, ekonomik durumları açısından istatistiksel olarak belirgin bir farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 9.939, p<.01$]. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucuna göre, ekonomik durumu orta olan bireylerin olumlu çatışma çözme stili puan ortalamaları ($X=4.32$), hem ekonomik durumu düşük olan bireylerin ($X=3.69$) hem de ekonomik durumu yüksek olan bireylerin ($X=4.02$) olumlu çatışma çözme stili puan ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır.

Katılımcıların boyun eğme [$F(2,463)= 2.175, p>.05$] ve geri çekilme [$F(2,463)= .052, p>.05$] puan ortalamasının ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak belirgin bir farklılık olmadığını göstermektedir.

Tablo 18. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre (t-Testi Sonuçları)

		N	X	SS	T	p
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Çalışıyor	213	2.57	.97	-.305	.760
	Çalışmıyor	253	2.59	1.03		
Olumlu Çatışma Çözme Stili	Çalışıyor	213	4.25	.83	.144	.886
	Çalışmıyor	253	4.24	.86		
Boyun Eğme	Çalışıyor	213	3.84	1.00	-1.347	.179
	Çalışmıyor	253	3.96	.98		
Geri Çekilme	Çalışıyor	213	3.98	.97	-.696	.487
	Çalışmıyor	253	4.05	1.01		

Araştırmanın sonuçlarına göre, katılımcıların çalışma durumları, çatışma çözme stilleri üzerinde belirgin bir etkiye sahip değildir. Bireylerin, olumsuz çatışma çözme stili puanları, [$t(464) = -.305, p>.05$], olumlu çatışma çözme stili puanları [$t(464) .144, p>.05$], boyun eğme puanları [$t(464) = -1.347, p>.05$], geri çekilme puanları [$t(464) = -.696, p>.05$] çalışma durumlarına göre istatistiksel olarak önemli bir fark görülmemiştir

Tablo 19. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Evlenme Şekline Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	p
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Görücü usulü	296	2.63	1.02	1.316	.189
	Severek/flört ederek	170	2.50	.98		
Olumlu Çatışma Çözme Stili	Görücü usulü	296	4.27	.84	.913	.362
	Severek/flört ederek	170	4.19	.85		
Boyun Eğme	Görücü usulü	296	3.90	1.00	-.027	.978
	Severek/flört ederek	170	3.91	.98		

Geri Çekilme	Görücü usulü	296	3.98	1.00	-.899	.369
	Severek/flört ederek	170	4.07	.98		

Analiz sonuçlarına göre, bireylerin çatışma çözme stilleri ve evlilik şekline bağlı olarak istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Olumsuz çatışma çözme stili puanları [$t(464) = 1.316, p > .05$], olumlu çatışma çözme stili puanları [$t(464) .913, p > .05$], boyun eğme [$t(464) = -.027, p > .05$] ve geri çekilme puan ortalamaları gibi evlilik türlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t(464) = -.899, p > .05$].

Tablo 20. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Çocuk yok ₁	29	2.33	1.05	2.858	.023	5>1,2,4
	Bir çocuk ₂	44	2.39	.93			
	İki çocuk ₃	118	2.65	.86			
	Üç çocuk ₄	194	2.50	1.01			
	Dört çocuk ve üstü ₅	81	2.86	1.15			
Olumlu Çatışma Çözme Stili	Çocuk yok ₁	29	4.39	.79	1.908	.108	-
	Bir çocuk ₂	44	4.47	.78			
	İki çocuk ₃	118	4.29	.85			
	Üç çocuk ₄	194	4.20	.82			
	Dört çocuk ve üstü ₅	81	4.08	.94			
Boyun Eğme	Çocuk yok ₁	29	3.75	.98	.579	.678	-
	Bir çocuk ₂	44	3.92	.94			
	İki çocuk ₃	118	3.94	.89			
	Üç çocuk ₄	194	3.95	1.03			
	Dört çocuk ve üstü ₅	81	3.79	1.05			
Geri Çekilme	Çocuk yok ₁	29	4.12	1.11	.466	.761	-
	Bir çocuk ₂	44	3.95	1.21			
	İki çocuk ₃	118	3.94	.98			
	Üç çocuk ₄	194	4.07	.93			
	Dört çocuk ve üstü ₅	81	3.99	.99			

Analiz sonuçlarına göre, çocuk sayısına bağlı olarak bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F(4,461) = 2.858, p < .05$]. Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda, dört ve daha fazla çocuğa sahip olan bireylerin olumsuz çatışma çözme

stili puanlarının ortalaması ($X=2.86$) çocuğu olmayan bireylerin ($X=2.33$) bir çocuğu olan bireylerin ($X=2.39$) ve üç çocuğu olan bireylerin ($X=2.5$) olumsuz çatışma çözme stili puanlarının ortalamalarından istatistiksel olarak daha yüksek bulunmuştur.

Öte yandan, bireylerin olumlu çatışma çözme stili puanları [$F(4,461)= 1.908, p>.05$], boyun eğme puanları [$F(4,461)= .579, p>.05$] ve geri çekilme puanları [$F(4,461)= .466, p>.05$] çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 21. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Evlilik Sayısına Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	p
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	Birinci evlilik	433	2.59	.98	.471	.638
	İkinci evlilik	33	2.50	1.32		
Olumlu Çatışma Çözme Stili	Birinci evlilik	433	4.25	.84	.697	.486
	İkinci evlilik	33	4.14	.88		
Boyun Eğme	Birinci evlilik	433	3.92	.97	1.470	.142
	İkinci evlilik	33	3.66	1.18		
Geri Çekilme	Birinci evlilik	433	4.02	.98	.309	.758
	İkinci evlilik	33	3.96	1.18		

Sonuçlar incelendiğinde, bireylerin çatışma çözüm stilleri ve evlilik sayıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puanı [$t(464) = .471, p>.05$], olumlu çatışma çözme stili puanı [$t(464) .697, p>.05$], bireylerin boyun eğme puanı [$t(464) = 1.470, p>.05$] ve geri çekilme puan ortalamaları [$t(464) = .309, p>.05$] evlilik sayılarına bağlı olarak belirgin bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 22. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeğinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	1-4 yıl aras ₁₁	31	2.40	1.01	.684	.562	-
	5-10 yıl aras ₁₂	98	2.56	.99			
	11-15 yıl aras ₁₃	98	2.53	.91			
	15 yıldan fazla ₄	239	2.64	1.05			
Olumlu Çatışma Çözme Stili	1-4 yıl aras ₁₁	31	4.52	.79	1.246	.293	-
	5-10 yıl aras ₁₂	98	4.20	.78			
	11-15 yıl aras ₁₃	98	4.23	.89			
	15 yıldan fazla ₄	239	4.22	.86			

Boyun Eğme	1-4 yıl arası ₁	31	3.81	.94	1.853	.137	-
	5-10 yıl arası ₂	98	3.72	.95			
	11-15 yıl arası ₃	98	3.93	.96			
	15 yıldan fazla ₄	239	3.99	1.01			
Geri Çekilme	1-4 yıl arası ₁	31	4.10	1.24	.294	.830	-
	5-10 yıl arası ₂	98	3.95	1.04			
	11-15 yıl arası ₃	98	4.06	.99			
	15 yıldan fazla ₄	239	4.01	.94			

Sonuçlara göre; bireylerin çatışma çözme stilleri ve evlilik süreleri arasında genellikle istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bireylerin olumsuz çatışma çözme stili [$F(3,462)=.684, p>.05$], olumlu çatışma çözme stili [$F(3,462)=1.246, p>.05$] ve geri çekilme puanları [$F(3,462)=.294, p>.05$] boyun eğme puanları [$F(3,462)=1.853, p>.05$] evlilik sürelerine bağlı olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

3.2.3. Merhamet Ölçeğinin Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 23. Merhamet Ölçeğinin Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	p
Merhamet	Kadın	364	96.52	10.01	5.224	.001
	Erkek	102	90.25	12.93		
Sevecenlik	Kadın	364	16.96	2.67	4.696	.001
	Erkek	102	15.50	3.15		
Umursamazlık	Kadın	364	7.76	2.71	-5.835	.001
	Erkek	102	9.62	3.25		
Paylaşımların Bilincinde Olma	Kadın	364	16.36	2.44	-1.398	.163
	Erkek	102	16.74	2.33		
Bağılantısızlık	Kadın	364	9.85	2.32	-3.337	.001
	Erkek	102	10.72	2.36		
Bilinçli Farkındalık	Kadın	364	16.75	2.29	4.700	.001
	Erkek	102	15.48	2.79		
İlişki Kesme	Kadın	364	7.93	2.71	-3.850	.001
	Erkek	102	9.13	2.97		

Merhamet ölçeğinin alt boyutları olan “Sevecenlik”, “Umursamazlık”, “paylaşımlarım bilincinde olma”, “bağılantısızlık”, “bilinçli farkındalık”, “ilişki kesme” nin toplam puanları, katılımcıların cinsiyetlerine göre nasıl değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağılantısız örneklemeler t testi uygulanmıştır.

Sonuçlar, eşlerin merhamet puanı ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamda bir şekilde ayrıştığını göstermektedir [$t(464) = 5.224, p<.01$]. Buna göre; kadın katılımcıların merhamet puanlarının ortalaması ($X=96.52$), erkek katılımcılara ($X=90.25$) kıyasla istatistiksel anlamda daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, sevecenlik puan ortalamaları da cinsiyete göre farklılık göstermektedir [$t(464) = 4.696, p<.01$]. Kadın katılımcıların sevecenlik puanı ortalaması ($X=16.96$), erkek katılımcılara ($X=15.5$) göre daha yüksek çıkmıştır. Bireylerin bilinçli farkındalık puanlarının ortalamaları da cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamda farklılaşmaktadır [$t(464) = 4.700, p<.05$]. Buna göre, kadın katılımcıların bilinçli farkındalık puanı ortalamalarının ($X=16.75$), erkeklerin bilinçli farkındalık puanı ortalamalarından ($X=15.48$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Umursamazlık puanlarına bakıldığında, cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t(464) = -5.835, p<.01$]. Özellikle, kadın katılımcıların umursamazlık ($X=7.76$), erkek katılımcıların puanlarından ($X=9.62$) daha düşük çıkmıştır. Aynı şekilde, bağılantısızlık puan ortalamalarında bir farklılaşma görülmektedir [$t(464) = -3.337, p<.01$]. Kadınların bağılantısızlık puanları ($X=9.85$) erkeklerin bağılantısızlık puanından ($X=10.72$) istatistiksel olarak daha düşük çıkmıştır. Katılımcıların ilişki kesme puanlarının ortalamaları cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır [$t(464) = -3.850, p<.01$]. Buna göre, kadınların ilişki kesme puanları ($X=7.93$), erkeklerin ilişki kesme puanı ($X=9.13$) ortalamalarından düşüktür.

Buna karşın, paylaşımların bilincinde olma puan ortalamaları cinsiyete bağlı olarak farklılaşmamaktadır [$t(464) = -1.398, p>.05$].

Tablo 24. Merhamet Ölçeğinin Yaşa Göre Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

		Mean					
		N	Rank	SD	X ²	P	Fark
Merhamet	18-25 yaş ₁	13	263.08	3	7.645	.054	-
	26-35 yaş ₂	152	254.63				
	36-45 yaş ₃	213	226.27				
	46-55 yaş ₄	88	210.12				
Sevecenlik	18-25 yaş ₁	13	250.35	3	2.130	.546	-
	26-35 yaş ₂	152	233.03				
	36-45 yaş ₃	213	239.86				

	46-55 yaş ₄	88	216.44				
Umursamazlık	18-25 yaş ₁	13	181.77	3	8.816	.032	4>1,2
	26-35 yaş ₂	152	214.80				
	36-45 yaş ₃	213	238.87				
	46-55 yaş ₄	88	260.45				
Paylaşımların Bilincinde Olma	18-25 yaş ₁	13	207.42	3	.890	.828	-
	26-35 yaş ₂	152	237.76				
	36-45 yaş ₃	213	234.81				
	46-55 yaş ₄	88	226.84				
Bağılantısızlık	18-25 yaş ₁	13	169.42	3	16.425	.001	1<3,4
	26-35 yaş ₂	152	203.36				2<3,4
	36-45 yaş ₃	213	249.22				
	46-55 yaş ₄	88	256.99				
Bilinçli Farkındalık	18-25 yaş ₁	13	223.15	3	1.541	.673	-
	26-35 yaş ₂	152	244.43				
	36-45 yaş ₃	213	228.93				
	46-55 yaş ₄	88	227.22				
İlişki Kesme	18-25 yaş ₁	13	203.15	3	7.662	.054	-
	26-35 yaş ₂	152	211.07				
	36-45 yaş ₃	213	245.22				
	46-55 yaş ₄	88	248.36				

Kruskall Wallis H testi sonuçlarına göre; bireylerin yaşlarına bağlı olarak merhamet [$X^2(sd=3, n=466) = 7.645, p>.05$], sevecenlik [$X^2(sd=3, n=466) = 2.130, p>.05$], paylaşımların bilincinde olma [$X^2(sd=3, n=466) = .890, p>.05$], bilinçli farkındalık [$X^2(sd=3, n=466) = 1.541, p>.05$] ve ilişki kesme puanları [$X^2(sd=3, n=466) = 7.662, p>.05$] arasında istatistiksel anlamda belirgin bir farklılık göstermemektedir. Bu, yaşın merhamet ve alt boyutları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Ancak, katılımcıların umursamazlık ve bağlantısızlık puanlarının yaş gruplarına göre istatistiksel anlamda farklılık göstermektedir [$X^2(sd=3, n=466) = 8.816, p<.05$] ve [$X^2(sd=3, n=466) = 16.425, p<.01$]. Özellikle, 46-55 yaş grubundaki bireylerin umursamazlık (260.45) ve bağlantısızlık puanları (256.99), hem 18-25 yaş grubundaki bireylerin (181.77) hem de 26-35 yaş grubundaki bireylerin (214.8) umursamazlık puanlarından istatistiksel olarak daha yüksektir. Bu durum, 46-55 yaş arası bireylerin umursamazlık eğilimlerinin daha yüksek olduğunu gösterebilir.

Ayrıca, 36-45 yaş grubu, sıra ortalaması (249.22) olan ikinci en yüksek grup olup, genç yaş gruplarına göre daha yüksek bir bağlantısızlık seviyesine sahiptir. 26-35 yaş arası bireylerin sıra ortalaması (203.36). 18-25 yaş arası olan bireylerin sıra ortalaması (169.42) olan en düşük grup olup, diğer tüm gruplara göre daha düşük bir bağlantısızlık seviyesine sahiptir.

Tablo 25. Merhamet Ölçeğinin Eğitim Düzeyine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Merhamet	İlköğretim ₁	118	94.24	13.00	4.087	.003	3>2
	Lise ₂	191	93.54	11.07			
	Üniversite ₃	122	97.62	8.47			
	Lisansüstü ₄	35	98.40	9.31			
Sevecenlik	İlköğretim ₁	118	16.62	3.41	1.948	.121	-
	Lise ₂	191	16.32	2.83			
	Üniversite ₃	122	17.06	2.30			
	Lisansüstü ₄	35	17.06	2.36			
Umursamazlık	İlköğretim ₁	118	8.42	3.25	3.755	.011	3<2
	Lise ₂	191	8.53	2.98			
	Üniversite ₃	122	7.48	2.40			
	Lisansüstü ₄	35	7.80	2.88			
Paylaşımların Bilincinde Olma	İlköğretim ₁	118	16.78	2.52	1.737	.159	-
	Lise ₂	191	16.34	2.46			
	Üniversite ₃	122	16.16	2.31			
	Lisansüstü ₄	35	16.83	2.11			
Bağılantısızlık	İlköğretim ₁	118	10.55	2.62	5.235	.001	3<1,2
	Lise ₂	191	10.17	2.32			
	Üniversite ₃	122	9.43	2.08			
	Lisansüstü ₄	35	9.69	2.01			
Bilinçli Farkındalık	İlköğretim ₁	118	16.22	2.89	2.369	.070	-
	Lise ₂	191	16.30	2.59			
	Üniversite ₃	122	16.75	1.81			
	Lisansüstü ₄	35	17.23	1.91			
İlişki Kesme	İlköğretim ₁	118	8.42	3.01	6.894	.001	3<1,2
	Lise ₂	191	8.71	2.89			4<2

Üniversite ₃	122	7.45	2.35
Lisansüstü ₄	35	7.23	2.40

Sonuçlar, katılımcıların merhamet puanlarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir [$F(3,462)= 4.087, p<.05$]. Buna göre, üniversite mezunu katılımcıların merhamet puanlarının ortalaması ($X=97.62$), lise mezunu katılımcıların puan ortalamasından ($X=93.54$) daha yüksektir.

Umursamazlık puanları da anlamlı derecede farklılaşmaktadır [$F(3,462)= 3.755, p<.05$]. Buna göre, üniversite mezunu olan bireylerin umursamazlık puanlarının ortalaması ($X=7.48$), lise mezunu olan bireylerin umursamazlık puanlarının ortalamalarından ($X=8.53$) daha düşüktür.

Bağılantısızlık puanları eğitim düzeyine bağlı olarak farklılaşmaktadır [$F(3,462)= 5.235, p<.01$]. Üniversite mezunu olan bireylerin bağlantısızlık puanlarının ortalaması ($X=9.43$), hem ilköğretim mezunu olan bireylerin bağlantısızlık puanlarının ortalamalarından ($X=10.55$) hem de lise mezunu olan bireylerin bağlantısızlık puanlarının ortalamalarından ($X=10.17$) daha düşüktür.

İlişki kesme puanları da eğitim seviyesine bağlı olarak farklılaşmaktadır [$F(3,462)= 6.894, p<.01$]. Hem üniversite mezunu olan bireylerin ilişki kesme puanlarının ortalaması ($X=7.45$) hem de lisansüstü mezunu olan bireylerin ilişki kesme puanlarının ortalamaları ($X=7.23$) ilköğretim mezunu olan bireylerin ilişki kesme puanlarının ortalamalarından ($X=8.42$) ve lise mezunu olan bireylerin ilişki kesme puanlarının ortalamalarından ($X=8.71$) daha düşüktür.

Buna karşın, bireylerin sevecenlik, [$F(3,462)= 1.948, p>.05$], paylaşımların bilincinde olma [$F(3,462)= 1.737, p>.05$] ve bilinçli farkındalık puanları [$F(3,462)= 2.369, p>.05$] açısından eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 26. Merhamet Ölçeğinin Ekonomik Duruma Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Merhamet	Düşük ₁	29	85.62	14.60	15.143	.001	2>1,3
	Orta ₂	380	96.26	9.62			
	Yüksek ₃	57	92.63	14.54			
Sevecenlik	Düşük ₁	29	14.41	3.98	14.183	.001	2>1,3
	Orta ₂	380	16.94	2.58			
	Yüksek ₃	57	15.81	3.20			
Umursamazlık	Düşük ₁	29	10.41	3.69	11.186	.001	1>2,3
	Orta ₂	380	7.92	2.73			

	Yüksek ₃	57	8.68	3.33			
Paylaşımların Bilincinde Olma	Düşük ₁	29	17.38	2.82	3.585	.028	1>2
	Orta ₂	380	16.31	2.36			
	Yüksek ₃	57	16.84	2.47			
Bağılantısızlık	Düşük ₁	29	11.41	2.56	8.060	.001	1>2
	Orta ₂	380	9.85	2.32			
	Yüksek ₃	57	10.60	2.18			
Bilinçli Farkındalık	Düşük ₁	29	14.45	3.12	14.702	.001	2>1,3
	Orta ₂	380	16.72	2.25			3>1
	Yüksek ₃	57	15.81	2.87			
İlişki Kesme	Düşük ₁	29	10.79	3.41	15.248	.001	1>2,3
	Orta ₂	380	7.94	2.57			
	Yüksek ₃	57	8.54	3.29			

Analiz sonuçlarına göre; katılımcıların merhamet puanları ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur [$F(2,463)= 15.143, p<.01$]. Özellikle, orta ekonomik durumdaki bireylerin merhamet puanları ($X=96.26$), hem düşük ($X=85.62$) hem de yüksek ekonomik durumdaki bireylerin merhamet puanlarından ($X=92.63$) daha yüksektir.

Ayrıca, bireylerin sevecenlik puanları da ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar göstermektedir [$F(2,463)= 14.183, p<.01$]. Bu farklılıklar, özellikle orta ekonomik durumdaki bireylerin sevecenlik puanlarının ortalamalarının ($X=16.94$), hem düşük ($X=14.41$) hem de yüksek ekonomik durumdaki bireylerin ($X=15.81$) puanlarının ortalamalarından daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların umursamazlık puanları da ekonomik durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 11.186, p<.01$]. Düşük ekonomik durumdaki bireylerin umursamazlık puanlarının ortalamaları ($X=10.41$), hem orta ($X=7.92$) hem de yüksek ekonomik durumdaki bireylerin umursamazlık puanlarının ortalamalarından ($X=8.68$) daha yüksektir.

Bireylerin paylaşımların bilincinde olma puanları ekonomik durumlarına göre farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 3.585, p<.05$]. Özellikle düşük ekonomik durumdaki bireylerin bu puanlarının ortalamaları ($X=17.38$), orta ekonomik durumdaki bireylerin puanlarının paylaşımların bilincinde olma puanlarının ortalamalarından ($X=16.31$) istatistiksel olarak daha yüksektir.

Bağılantısızlık puanları da ekonomik durumlarına göre farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 8.060$, $p<.01$]. Düşük ekonomik durumda olan bireylerin bu puanlarının ortalamaları ($X=11.41$), orta ekonomik durumda olan bireylerin puanlarının ortalamalarından ($X=9.85$) daha yüksektir.

Bireylerin bilinçli farkındalık puanları ekonomik durumlarına göre farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 14.702$, $p<.01$]. Orta ekonomik durumdakilerin bu puan ortalamaları ($X=16.72$), hem düşük ekonomik durumda olan bireylerin bilinçli farkındalık puanlarının ortalamalarından ($X=14.45$ hem de yüksek ekonomik durumda olan bireylerin bilinçli farkındalık puanlarının ortalamalarından ($X=15.81$) daha yüksektir.

Katılımcıların ilişki kesme puanları ekonomik durumlarına göre farklılık göstermektedir [$F(2,463)= 15.248$, $p<.01$]. Düşük ekonomik durumdakilerin bu puanlarının ortalamaları ($X=10.79$), hem orta ekonomik durumda olan bireylerin ilişki kesme puanlarının ortalamalarından ($X=7.94$), hem de yüksek ekonomik durumda olan bireylerin ilişki kesme puanlarının ortalamalarından ($X=8.54$) daha yüksektir.

Tablo 27. Merhamet Ölçeğinin Çalışma Durumuna Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	P
Merhamet	Çalışıyor	213	93.81	11.81	-2.423	.016
	Çalışmıyor	253	96.28	10.18		
Sevecenlik	Çalışıyor	213	16.24	2.93	-2.802	.005
	Çalışmıyor	253	16.98	2.74		
Umursamazlık	Çalışıyor	213	8.62	3.06	3.033	.003
	Çalışmıyor	253	7.79	2.77		
Paylaşımların Bilincinde Olma	Çalışıyor	213	16.51	2.49	.550	.583
	Çalışmıyor	253	16.38	2.36		
Bağılantısızlık	Çalışıyor	213	10.15	2.41	.998	.319
	Çalışmıyor	253	9.94	2.30		
Bilinçli Farkındalık	Çalışıyor	213	16.26	2.53	-1.708	.088
	Çalışmıyor	253	16.65	2.39		
İlişki Kesme	Çalışıyor	213	8.43	2.84	1.639	.102
	Çalışmıyor	253	8.00	2.77		

Katılımcıların merhamet puanlarının ortalaması çalışıp çalışmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılaşmaktadır [$t(464) = -2.423$, $p<.05$]. Buna göre, çalışan bireylerin merhamet puanı ortalamaları ($X=93.81$) çalışmayan katılımcıların merhamet puanı ortalamalarından ($X=96.28$) daha düşüktür. Sevecenlik puanlarının ortalaması, katılımcıların çalışıp çalışmamasına göre anlamlı olarak

farklılaşmaktadır [$t(464) = -2.802, p < .05$]. Çalışan bireylerin sevecenlik puanı ortalamaları ($X=16.24$) çalışmayan bireylerin sevecenlik puanı ortalamalarından ($X=16.98$) daha düşüktür.

Umursamazlık puanlarının ortalamaları çalışıp çalışmamasına göre anlamlı farklılaşmaktadır [$t(464) = 3.033, p < .05$]. Çalışan katılımcıların umursamazlık puanı ortalamaları ($X=8.62$) çalışmayan katılımcıların umursamazlık puanı ortalamalarından ($X=7.79$) daha yüksektir.

Çalışma durumlarına göre, bireylerin paylaşımların bilincinde olma, bağlantısızlık, bilinçli farkındalık ve ilişki kesme puanlarının ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. İlgili t-testi sonuçları şu şekildedir: Paylaşımların bilincinde olma puanları [$t(464) = .550, p > .05$]. Bağlantısızlık puanları [$t(464) = .998, p > .05$]. Bilinçli farkındalık puanları [$t(464) = -1.708, p > .05$]. İlişki kesme puanları [$t(464) = 1.639, p > .05$] Bu sonuçlar, çalışma durumunun bu özelliklerle ilişkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 28. Merhamet Ölçeğinin Evlenme Şekline Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	P
Merhamet	Görücü usulü	296	95.04	11.18	-.280	.779
	Severek/flört ederek	170	95.34	10.75		
Sevecenlik	Görücü usulü	296	16.66	2.93	.184	.854
	Severek/flört ederek	170	16.61	2.70		
Umursamazlık	Görücü usulü	296	8.16	3.00	-.104	.917
	Severek/flört ederek	170	8.19	2.83		
Paylaşımların Bilincinde Olma	Görücü usulü	296	16.34	2.50	-1.124	.262
	Severek/flört ederek	170	16.61	2.27		
Bağlantısızlık	Görücü usulü	296	10.11	2.33	.950	.343
	Severek/flört ederek	170	9.90	2.38		
Bilinçli Farkındalık	Görücü usulü	296	16.43	2.53	-.512	.609
	Severek/flört ederek	170	16.55	2.34		
İlişki Kesme	Görücü usulü	296	8.11	2.78	-.816	.415
	Severek/flört ederek	170	8.34	2.85		

Sonuçlara göre, bireylerin merhamet [$t(464) = -.280, p > .05$], sevecenlik [$t(464) = .184, p > .05$], umursamazlık [$t(464) = -.104, p > .05$], paylaşımların bilincinde olma [$t(464) = -1.124, p > .05$], bağlantısızlık [$t(464) = .950, p > .05$], bilinçli farkındalık [$t(464) = -.512, p > .05$] ve ilişki kesme [$t(464) = -.816, p > .05$] puan ortalamaları evlenme şekline göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 29. Merhamet Ölçeğinin Çocuk Sayısına Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	Ss	F	P	Fark
Merhamet	Çocuk yok ₁	29	95.59	10.10	1.799	.128	--
	Bir çocuk ₂	44	94.11	9.63			
	İki çocuk ₃	118	96.35	10.58			
	Üç çocuk ₄	194	95.72	10.89			
	Dört çocuk ₅	81	92.47	12.58			
Sevecenlik	Çocuk yok ₁	29	16.90	2.21	1.491	.204	-
	Bir çocuk ₂	44	16.20	2.55			
	İki çocuk ₃	118	16.93	2.59			
	Üç çocuk ₄	194	16.76	2.82			
	Dört çocuk ₅	81	16.09	3.50			
Umursamazlık	Çocuk yok ₁	29	8.55	2.85	.794	.530	-
	Bir çocuk ₂	44	7.95	2.73			
	İki çocuk ₃	118	7.88	2.69			
	Üç çocuk ₄	194	8.18	3.00			
	Dört çocuk ₅	81	8.54	3.26			
Paylaşımların Bilincinde Olma	Çocuk yok ₁	29	16.62	2.24	1.847	.119	-
	Bir çocuk ₂	44	15.68	2.05			
	İki çocuk ₃	118	16.34	2.67			
	Üç çocuk ₄	194	16.71	2.22			
	Dört çocuk ₅	81	16.30	2.66			
Bağılantısızlık	Çocuk yok ₁	29	9.86	2.42	1.346	.252	-
	Bir çocuk ₂	44	9.98	2.58			
	İki çocuk ₃	118	9.78	1.97			
	Üç çocuk ₄	194	10.02	2.41			
	Dört çocuk ₅	81	10.54	2.54			
Bilinçli Farkındalık	Çocuk yok ₁	29	16.76	2.15	1.342	.253	-
	Bir çocuk ₂	44	16.34	1.74			
	İki çocuk ₃	118	16.48	2.37			
	Üç çocuk ₄	194	16.66	2.52			
	Dört çocuk ₅	81	15.95	2.84			
İlişki Kesme	Çocuk yok ₁	29	8.28	2.74	1.646	.162	-

Bir çocuk ₂	44	8.18	2.37
İki çocuk ₃	118	7.75	2.56
Üç çocuk ₄	194	8.22	2.87
Dört çocuk ₅	81	8.78	3.17

Sonuçlara göre; katılımcıların merhamet [$F(4,461)= 1.799, p>.05$], sevecenlik [$F(4,461)= 1.491, p>.05$] umursamazlık [$F(4,461)= .794, p>.05$], paylaşımların bilincinde olma [$F(4,461)= 1.847, p>.05$] bağlantısızlık [$F(4,461)= 1.346, p>.05$] bilinçli farkındalık [$F(4,461)= 1.342, p>.05$] ve ilişki kesme [$F(4,461)= 1.646, p>.05$] puanları çocuk sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Tablo 30. Merhamet Ölçeğinin Evlilik Sayısına Göre t-Testi Sonuçları

		N	X	SS	T	P
Merhamet	Birinci evlilik	433	94.96	11.12	-1.379	.169
	İkinci evlilik	33	97.70	9.23		
Sevecenlik	Birinci evlilik	433	16.63	2.86	-.492	.623
	İkinci evlilik	33	16.88	2.61		
Umursamazlık	Birinci evlilik	433	8.24	2.95	2.012	.045
	İkinci evlilik	33	7.18	2.54		
Paylaşımların Bilincinde Olma	Birinci evlilik	433	16.48	2.42	1.460	.145
	İkinci evlilik	33	15.85	2.39		
Bağılantısızlık	Birinci evlilik	433	10.10	2.37	2.097	.037
	İkinci evlilik	33	9.21	1.90		
Bilinçli Farkındalık	Birinci evlilik	433	16.46	2.48	-.403	.687
	İkinci evlilik	33	16.64	2.26		
İlişki Kesme	Birinci evlilik	433	8.27	2.82	1.964	.050
	İkinci evlilik	33	7.27	2.47		

Sonuçlara göre, katılımcıların merhamet [$t(464) = -1.379, p>.05$], sevecenlik [$t(464) = -.492, p>.05$], paylaşımların bilincinde olma [$t(464) = 1.460, p>.05$], bilinçli farkındalık [$t(464) = -.403, p>.05$] ve ilişki kesme [$t(464) = 1.964, p>.05$] puanlarının evlilik sayısına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemektedir. Ancak, bireylerin umursamazlık ve bağlantısızlık puanları evlilik sayısına göre değişmektedir [$t(464) = 2.012, p<.05$] ve [$t(464) = 2.097, p<.05$]. Özellikle, bir kez evlenen bireylerin umursamazlık puanlarının ortalamaları ($X=8.24$) ikinci kez evlenen bireylerin umursamazlık puanlarının ortalamalarından ($X=7.18$) daha yüksektir. Aynı şekilde, bir kez evlenenlerin

bağılantısızlık puanlarının ortalamasından ($X=10.1$), ikinci kez evlenen bireylerin bağılantısızlık puanlarının ortalamasından ($X=9.21$) daha yüksektir.

Tablo 31. Merhamet Ölçeğinin Evlilik Süresine Göre ANOVA Sonuçları

		N	X	SS	F	P	Fark
Merhamet	1-4 yıl aras ₁	31	98.90	8.00	2.436	.064	-
	5-10 yıl aras ₂	98	96.67	10.10			
	11-15 yıl aras ₃	98	94.15	12.14			
	15 yıldan fazla ₄	239	94.45	11.11			
Sevecenlik	1-4 yıl aras ₁	31	17.19	2.18	1.128	.337	-
	5-10 yıl aras ₂	98	16.72	2.54			
	11-15 yıl aras ₃	98	16.23	3.11			
	15 yıldan fazla ₄	239	16.71	2.92			
Umursamazlık	1-4 yıl aras ₁	31	7.35	2.33	1.775	.151	-
	5-10 yıl aras ₂	98	7.80	2.80			
	11-15 yıl aras ₃	98	8.37	3.30			
	15 yıldan fazla ₄	239	8.35	2.88			
Paylaşımların Bilincinde Olma	1-4 yıl aras ₁	31	16.16	2.25	1.393	.244	-
	5-10 yıl aras ₂	98	16.49	2.40			
	11-15 yıl aras ₃	98	16.85	2.34			
	15 yıldan fazla ₄	239	16.29	2.47			
Bağılantısızlık	1-4 yıl aras ₁	31	9.13	2.08	4.037	.007	1<3,4
	5-10 yıl aras ₂	98	9.55	2.43			2<3,4
	11-15 yıl aras ₃	98	10.28	2.33			
	15 yıldan fazla ₄	239	10.26	2.32			
Bilinçli Farkındalık	1-4 yıl aras ₁	31	17.39	1.28	1.647	.178	-
	5-10 yıl aras ₂	98	16.46	2.24			
	11-15 yıl aras ₃	98	16.29	2.74			
	15 yıldan fazla ₄	239	16.43	2.53			
İlişki Kesme	1-4 yıl aras ₁	31	7.35	2.37	3.089	.027	2<3,4
	5-10 yıl aras ₂	98	7.65	2.50			1<3
	11-15 yıl aras ₃	98	8.57	3.00			
	15 yıldan fazla ₄	239	8.37	2.86			

Sonuçlara göre, bireylerin merhamet [$F(3,462)= 2.436, p>.05$], sevecenlik [$F(3, 462)= 1.128, p>.05$] umursamazlık [$F(3, 462)= 1.775, p>.05$], paylaşımların bilincinde olma [$F(3, 462)= 1.393, p>.05$] ve bilinçli farkındalık [$F(3, 462)= 1.647, p>.05$] puanları, kaç yıldır evli olduklarına bağlı olarak önemli bir fark göstermemektedir. Bu, evlilik süresinin bireylerin bu özellikler üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Ancak, bireylerin bağlantısızlık puanları ile evlilik süresi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır [$F(3, 462)= 4.037, p<.05$]. Özellikle, 5-10 yıl arası evli olanların bağlantısızlık puanları ($X=9.55$), 11-15 yıl arası evli olanlardan ($X=10.28$) ve 15 yıldan uzun süredir evli olanların ($X=10.26$) daha düşüktür. Aynı şekilde, ilişki kesme puanları kaç yıldır evli olduklarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir [$F(3, 462)= 3.089, p<.05$]. Sonuçlara göre, 1-4 yıl arası evli olanların ilişki kesme puanları ($X=7.35$), 5-10 yıl arası evli olanların ($X=7.65$), 11-15 yıl arası evli olanlardan ($X=8.57$) ve 15 yıldan uzun süredir evli olanlardan ($X=8.37$) istatistiksel olarak daha düşüktür.

3.3. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki Korelasyonel İlişkinin İncelenmesi

Tablo 32. Dinî Başa Çıkma Ölçeği ile Merhamet Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Pozitif DBC	Negatif DBC	Merhamet	Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların B.	Bağlantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme
Pozitif Dini Başa Çıkma	1								
Negatif Dini Başa Çıkma	.138**	1							
Merhamet	.534**	.002	1						
Sevecenlik	.563**	.094*	.811**	1					
Umursamazlık	-.417**	.013	-.814**	-.560**	1				
Paylaşımların Bilincinde Olma	-.004	-.042	.336**	.143**	-.061	1			
Bağlantısızlık	-.256**	.059	-.577**	-.301**	.497**	.074	1		
Bilinçli Farkındalık	.530**	.053	.769**	.720**	-.499**	.217**	-.278**	1	
İlişki Kesme	-.412**	.033	-.803**	-.574**	.672**	-.119*	.421**	-.468**	1

*: $p<.05$, **: $p<.01$

Pearson korelasyon analiz sonuçlarına göre, pozitif dini başa çıkma puanları ile merhamet ($r=.534, p<.01$) sevecenlik ($r=.563, p<.01$) ve bilinçli farkındalık ($r=.530, p<.01$) puanları arasında yüksek düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

Ayrıca, pozitif dini başa çıkma puanları ile umursamazlık ($r=-.417, p<.01$) ve ilişki kesme ($r=-.412, p<.01$) puanları arasında orta düzeyde negatif bir ilişki bulunmaktadır.

Ancak, pozitif dini başa çıkma puanları ile paylaşımların bilincinde olma puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=-.004, p>.05$).

Pozitif dini başa çıkma puanları ile bağlantısızlık puanları arasında zayıf düzeyde pozitif bir ilişki görülmektedir ($r=-.256, p<.01$).

Son olarak, negatif dini başa çıkma puanları ile diğer tüm alt boyutlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ancak, negatif dini başa çıkma puanları ile sevecenlik puanları arasında zayıf düzeyde pozitif bir ilişki bulunmaktadır ($r=.094, p<.05$).

Tablo 33. Dinî Başa Çıkma Ölçeği ile Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Pozitif DBÇ	Negatif DBÇ	Olumsuz ÇÇ	Olumlu ÇÇ	Boyun Eğme	Geri Çekilme
Pozitif Dini Başa Çıkma	1					
Negatif Dini Başa Çıkma	.138**	1				
Olumsuz Çatışma Çözme Stili	-.348**	.058	1			
Olumlu Çatışma Çözme Stili	.375**	.034	-.124**	1		
Boyun Eğme	.336**	.039	-.304**	.287**	1	
Geri Çekilme	.066	.034	-.164**	.030	.417**	1

*: $p<.05$, **: $p<.01$

Pearson analizi sonuçlarına göre, pozitif dini başa çıkma puanları ile olumsuz çatışma çözme stili puanları arasında orta düzeyde negatif bir ilişki bulunmuştur ($r=-.348, p<.01$). Ayrıca, pozitif dini başa çıkma puanları ile olumlu çatışma çözme stili puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki gözlenmiştir ($r=.375, p<.01$). Pozitif dini başa çıkma puanları ile boyun eğme puanları arasında orta düzeyde pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r=.336, p<.01$). Ancak, pozitif dini başa çıkma puanları ile geri çekilme puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=.066, p>.05$).

Son olarak, negatif dini başa çıkma puanları ile olumsuz çatışma çözme stili puanları ($r=.058, p>.05$) olumlu çatışma çözme stili ($r=.034, p>.05$) boyun eğme puanları ($r=.039, p>.05$) geri çekilme puanları ($r=.034, p>.05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 34. Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği ile Merhamet Ölçeği Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	Olumsuz Çatışma	Olumlu Çatışma	Boyun Eğme	Geri Çekilme	Merhamet	Sevecenlik	Umursamazlık	Paylaşımların B.	Bağılantısızlık	Bilinçli Farkındalık	İlişki Kesme
Olumsuz ÇÇ	1										
Olumlu ÇÇ	-.124**	1									
Boyun Eğme	-.304**	.287**	1								
Geri Çekilme	-.164**	.030	.417**	1							
Merhamet	-.284**	.360**	.335**	.020	1						
Sevecenlik	-.263**	.373**	.389**	.072	.811**	1					
Umursamazlık	.243**	-.211**	-.190**	.046	-.814**	-.560**	1				
Paylaşımların B.	-.065	.137**	.169**	.139**	.336**	.143**	-.061	1			
Bağılantısızlık	.144**	-.149**	-.015	.131**	-.577**	-.301**	.497**	.074	1		
Bilinçli F.	-.295**	.408**	.359**	.110*	.769**	.720**	-.499**	.217**	-.278**	1	
İlişki Kesme	.159**	-.211**	-.249**	.052	-.803**	-.574**	.672**	-.119*	.421**	-.468**	1

Pearson korelasyon analizi sonuçlarına göre, çatışma çözme stilleri ve diğer faktörler arasındaki ilişki şu şekildedir:

Olumsuz çatışma çözme stili: Bu stil, merhamet ($r=-.284, p<.01$) sevecenlik ($r=-.263, p<.01$) ve bilinçli farkındalık ($r=-.1295, p<.01$) puanları ile zayıf düzeyde negatif bir ilişki gösterirken, umursamazlık ($r=.243, p<.01$), bağlantısızlık ($r=.144, p<.01$) ve ilişki kesme ($r=.159, p<.01$) puanları ile zayıf düzeyde pozitif bir ilişki göstermektedir. Ancak, paylaşımların bilincinde olma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=-.065, p>.05$).

Olumlu çatışma çözme stili: Bu stil, merhamet ($r=.360, p<.01$) ve sevecenlik ($r=.373, p<.01$) puanları ile orta düzeyde pozitif bir ilişki gösterirken, umursamazlık ($r=-.211, p<.01$), bağlantısızlık ($r=-.149, p<.01$) ve ilişki kesme ($r=-.211, p<.01$) puanları ile zayıf düzeyde negatif bir ilişki göstermektedir. Ayrıca, paylaşımların bilincinde olma ($r=.137, p<.01$) ve bilinçli farkındalık ($r=.408, p<.01$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmaktadır.

Boyun eğme: Bu stil, merhamet ($r=.335, p<.01$) ve sevecenlik ($r=.389, p<.01$) puanları ile orta düzeyde pozitif bir ilişki gösterirken, umursamazlık ($r=-.190, p<.01$) ve ilişki kesme ($r=-.249, p<.01$) puanları ile zayıf düzeyde negatif bir ilişki göstermektedir. Ayrıca, paylaşımların bilincinde olma ($r=.169, p<.01$) ve bilinçli farkındalık ($r=.359, p<.01$) puanları ile pozitif yönde zayıf ve orta düzeyde

bir ilişki göstermektedir. Ancak, boyun eğme puanları ile bağlantısızlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r=-.015$, $p>.05$).

Geri çekilme: Bu stil, paylaşımların bilincinde olma ($r=.139$, $p<.01$), bağlantısızlık ($r=.131$, $p<.01$), bilinçli farkındalık ($r=.110$, $p<.05$) arasında zayıf düzeyde pozitif bir ilişki gösterirken, merhamet ($r=.020$, $p>.05$), sevecenlik ($r=.072$, $p>.05$), umursamazlık ($r=.046$, $p>.05$) ve ilişki kesme ($r=.052$, $p>.05$) puanları ile anlamlı bir ilişki göstermemektedir.

3.4. Dinî Başa Çıkma Ölçeği, Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki Yordayıcı (Regresyon) İlişkinin İncelenmesi

Tablo 35. Pozitif Dini Başa Çıkma ve Merhamet Düzeyinin Olumlu Çatışma Çözme Stili Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

		B	Standart Hata	β	T	R	R ²	F	P
M 1	Sabit	2.848	.164	-	17.360	.375	.138	75.710	.001
	Pozitif DBC	.060	.007	.375	8.701				
M 2	Sabit	1.660	.311	-	5.348	.419	.172	49.404	.001
	Pozitif DBC	.041	.008	.255	5.118				
	Merhamet	.017	.004	.223	4.472				

Stepwise regresyon analizi, pozitif dini başa çıkma ve merhamet düzeylerinin olumlu çatışma çözme stilini ne ölçüde yordadığını belirlemek için kullanılmıştır. Analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

Model 1: Pozitif dini başa çıkma puanları, olumlu çatışma çözme stilini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($R=.375$ $R^2=.138$, $F(1,464)=75.710$, $p<.01$). Bu sonuç, olumlu çatışma çözme stili puanlarının varyansının %14'ünün pozitif dini başa çıkma puanları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Model 2: Merhamet ve pozitif dini başa çıkma puanları birlikte analize dahil edildiğinde, bu iki faktörün olumlu çatışma çözme stilini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir ($R=.419$ $R^2=.172$, $F(2,463)=49.404$, $p<.01$). Bu durum, bireylerin olumlu çatışma çözme stili puanlarının varyansının %18'inin merhamet puanları ve pozitif dini başa çıkma puanları tarafından birlikte açıklandığını ifade etmektedir.

Tablo 36. Pozitif Dini Başa Çıkma ve Merhamet Düzeyinin Olumsuz Çatışma Çözme Stili Üzerindeki Yordayıcı Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

		B	Standart Hata	β	t	R	R ²	F	P
M 1	Sabit	4.119	.197		20.920	.348	.120	64.134	.001
	Pozitif DBÇ	-.066	.008	-.348	-8.008				
M 2	Sabit	4.989	.378		13.210	.367	.131	36.122	.001
	Pozitif DBÇ	-.052	.010	-.275	-5.379				
	Merhamet	-.013	.005	-.138	-2.692				

Stepwise regresyon analizi, pozitif dini başa çıkma ve merhamet düzeylerinin olumsuz çatışma çözme stilini ne ölçüde yordadığını belirlemek için kullanılmıştır. Analiz sonuçları şu şekilde özetlenebilir:

Model 1: Pozitif dini başa çıkma puanları, olumsuz çatışma çözme stilini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordamaktadır ($R=.348$ $R^2=.120$, $F(1,464)=64.134$ $p<.01$). Bu sonuç, olumsuz çatışma çözme stili puanlarının varyansının %12'sinin pozitif dini başa çıkma puanları tarafından açıklandığını göstermektedir.

Model 2: Merhamet ve pozitif dini başa çıkma puanları birlikte analize dahil edildiğinde, bu iki faktörün olumsuz çatışma çözme stilini istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir ($R=.367$ $R^2=.131$, $F(2,463)=36.122$, $p<.01$). Bu durum, bireylerin olumsuz çatışma çözme stili puanlarının varyansının %13'ünün merhamet puanları ve pozitif dini başa çıkma puanları tarafından birlikte açıklandığını ifade etmektedir.

3.5. Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki İlişkide Dinî Başa Çıkma Ölçeğinin Düzenleyici (Moderatör) Rolünün İncelenmesi

Değişkenlere ilişkin önceki korelasyon analizleri incelendiğinde, bireylerin merhamet puanları ile çatışma çözme stilleri ölçeğinin olumsuz çatışma çözme stilleri ve olumlu çatışma çözme stilleri alt boyutları ile ilişkisinin olduğu görülmüştür. Buna istinaden düzenleyicilik analizinde de merhamet puanları ile olumlu çatışma çözme stili puanları arasındaki ilişki de pozitif dini başa çıkma puanlarının düzenleyici rolü incelenmiştir.

Tablo 37. Merhamet ve Olumlu Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dini Başa Çıkmanın Düzenleyici Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları

	B	Standart Hata	B	T	P
Sabit	4.229	.039	-	107.216	.000
Merhamet (z score)	.195	.043	.231	4.511	.000
Pozitif Dini Başa Çıkma	.235	.050	.278	4.652	.000
Moderatör	.021	.032	.039	.678	.498

$R^2 = .177$; Düz. $R^2 = .171$; $F(3,462)=33.051$; $p<.001$

Çoklu regresyon analizi sonuçlarının incelenmesi, istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir ($F=33.051$, $p<.001$). Düzeltilmiş R^2 değeri 0.18 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, olumlu çatışma çözme stiline %18’lik varyansın merhamet, pozitif dini başa çıkma ve moderatör (etkileşimsel terim) tarafından açıklanabileceğini ifade etmektedir.

Beta katsayılarına bakıldığında, tüm bağımsız değişkenler modelde yer aldığı anda, merhametin ($\beta=.195$, $p<.01$) ve pozitif dini başa çıkmanın ($\beta=.235$, $p<.05$) anlamlı bir katkısı olduğu görülürken, moderatörün ($\beta=.021$, $p>.05$) anlamlı bir katkısı olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular, merhametin olumlu çatışma çözme stiline etkisinde pozitif dini başa çıkmanın düzenleyici bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Tablo 38. Merhamet ve Olumsuz Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Negatif Dini Başa Çıkmanın Düzenleyici Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları

	B	Standart Hata	B	t	p
Sabit	2.629	.048	-	55.081	.000
Merhamet (z score)	-.164	.052	-.163	-3.137	.002
Negatif Dini Başa Çıkma	-.353	.061	-.352	-5.787	.000
Moderatör	-.088	.038	-.136	-2.310	.021

$R^2 = .145$; Düz. $R^2 = .139$; $F(3,462)=26.085$; $p<.001$

Çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre, analiz sonuçları istatistiksel olarak anlamlıdır ($F=26.085$, $p<.001$). Düzeltilmiş R^2 değeri 0.14 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, olumsuz çatışma çözme stilindeki %14'lük varyansın merhamet, negatif dini başa çıkma ve moderatör (etkileşimsel terim) tarafından açıklanabileceğini ifade etmektedir.

Beta katsayılarına bakıldığında, tüm bağımsız değişkenler modelde yer aldığı anda, merhametin ($\beta=-.164$, $p<.01$) ve negatif dini başa çıkmanın ($\beta=.353$, $p<.05$) moderatörün ($\beta=-.088$, $p>.05$) anlamlı bir katkısı olduğu görülmektedir. Bu bulgular, merhametin olumsuz çatışma çözme stiline etkisinde negatif dini başa çıkmanın düzenleyici bir etkisinin olduğu gösterir.

3.6. Merhamet Ölçeği ve Çatışma Çözme Stilleri Ölçeği Arasındaki İlişkide Dinî Başa Çıkma Ölçeğinin Aracı Rolünün İncelenmesi

Tablo 39. Merhamet ve Olumlu Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dini Başa Çıkmanın Aracı Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları

	B	Standart Hata	B	t	P
Sabit	1.660	.311	-	5.348	.000
Pozitif Dini Başa Çıkma	.041	.008	.255	5.118	.000
Merhamet	.017	.004	.223	4.472	.000

$R^2 = .176$; Düz. $R^2 = .172$; $F(2,463)=49.404$; $p<.001$

Merhamet ve olumlu çatışma çözme stili arasındaki ilişkide pozitif dini başa çıkmanın aracı etkisinin olup olmadığını incelemek amacıyla bir dizi analiz yapılmıştır. Analiz sonuçları, pozitif dini başa çıkma puanlarının merhamet ile olumlu çatışma çözme stili arasında kısmi aracı bir rol oynadığını göstermektedir ($F(2,463)=49.404$, $p<.001$).

Pozitif dini başa çıkma değişkeninin olumlu çatışma çözme stili üzerindeki etkisi ($\beta=.060$, $p<.001$) ve merhamet değişkeninin olumlu çatışma çözme stili üzerindeki etkisi ($\beta=.028$, $p<.001$), bu değişkenlerin birlikte analize dahil edildiğinde gözlenen etkiden daha yüksektir. Bu durum, pozitif dini başa çıkmanın merhamet ile olumlu çatışma çözme stili arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığını desteklemektedir.

Tablo 40. Merhamet ve Olumsuz Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dini Başa Çıkmanın Aracı Etkisine İlişkin Analiz Sonuçları

	B	Standart Hata	B	T	P
Sabit	4.989	.378	-	13.210	.000
Merhamet	-.052	.010	-.275	-5.379	.000
Pozitif Dini Başa Çıkma	-.013	.005	-.138	-2.692	.007

$R^2 = .135$; Düz. $R^2 = .131$; $F(2,463)=36.122$; $p<.001$

Merhamet ve olumsuz çatışma çözme stili arasındaki ilişkide pozitif dini başa çıkmanın aracı etkisinin olup olmadığını incelemek amacıyla bir dizi analiz yapılmıştır. Analiz sonuçları, pozitif dini başa çıkma puanlarının merhamet ile olumsuz çatışma çözme stili arasında kısmi bir aracı rol oynadığını göstermektedir ($F(2,463)=36.122$, $p<.001$).

Pozitif dini başa çıkma değişkeninin olumsuz çatışma çözme stili üzerindeki etkisi ($\beta=-.066$, $p<.001$) ve merhamet değişkeninin tek başına olumsuz çatışma çözme stili üzerindeki etkisi ($\beta=-.026$, $p<.001$), bu değişkenlerin birlikte analize dahil edildiğinde gözlenen etkiden yüksektir. Bu durum, pozitif dini başa çıkmanın merhamet ile olumsuz çatışma çözme stili arasındaki ilişkide aracı bir rol oynadığını desteklemektedir.

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Elde edilen bulguların daha iyi anlaşılabilmesi için araştırmanın bazı sınırlılıklarının açıklanması gerekmektedir. Kesitsel nitelikteki bu araştırma, Kasım 2023-Şubat 2024 dönemini kapsamaktadır ve yalnızca bu döneme ilişkin durumu yansıtmaktadır. Bu nedenle, farklı zaman dilimindeki gerçekliği tam olarak temsil etmeyebilir. Verilerin, Türkçeyi günlük kullanımda daha yetkin olan göçmenlerden toplanmış olması ve anketlerin akademik bir dille hazırlanmış olması, bazı ifadelerin veya soruların dil bariyeri nedeniyle tam olarak anlaşılammama riskini artırmış olabilir; bu durum, çalışmanın önemli sınırlılıklarından biridir. Katılımcıların soruların çok özel olduğuna dair geri bildirimde bulunmaları, mahremiyetlerini koruma kaygısıyla daha genel yanıtlar vermelerine neden olmuş olabilir. Ayrıca, verilerin tarama yöntemiyle toplanmış olması ve anketlerin DİTİB dernekleri ile dinî cemaatler arasında paylaşılmış olması, yanıtların belirli bir demografik grubu yansıtmaya olasılığını artırmış olabilir. Bunun yanı sıra, çalışmada kullanılan Dinî Başa Çıkma, Merhamet ve Çatışma Çözme Ölçekleri, belirli ölçümleri kapsadığından veriler bu ölçeklerle sınırlı kalmıştır. Son olarak, Fransızca dinî başa çıkma ve merhamet konularında sınırlı kaynak bulunması nedeniyle Türkçe kaynaklara başvurulmuştur. Bu durum ise, çalışmanın kültürel bağlamını ve bulguların genellenebilirliğini etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

4.1. Dinî Başa Çıkma ve Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi

Dinî başa çıkma stratejilerinin cinsiyetler arası kullanımında, kadınların pozitif dinî başa çıkma stratejilerini erkeklere kıyasla daha sık kullandıkları gözlemlenmiştir. Ancak, negatif dinî başa çıkma stratejileri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Ayten ve Sağır (2014), kadınların erkeklere nazaran olumlu dinî başa çıkma stratejilerini daha sık kullandıklarını tespit etmiştir. Muhcu (2015), ortopedik engelli erkeklerin negatif dinî başa çıkma stratejilerini kadınlara göre daha sık tercih ettiklerini ortaya koymuştur. Ekşi (2001) ise, erkeklerin olumsuz dinî başa çıkma puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğunu ve bu stratejileri daha fazla kullandıklarını bulmuştur. Doğan (1999), benzer şekilde kız öğrencilerin stresle başa çıkmada problem çözme yöntemini daha fazla kullandıklarını göstermiştir. Bu sonuçlara karşın, Çevik Demir (2013) ve Ekşi (2001), kadın ve erkeklerin olumlu dinî başa çıkma stratejilerini benzer oranlarda kullandıklarını öne sürmüştür. Ayten ve arkadaşları (2012) ise, erkeklerin kadınlara oranla hem olumlu hem de olumsuz dinî başa çıkma stratejilerini daha fazla kullandıklarını belirtmiştir.

Söz konusu çalışmanın bulgularına göre, kadınların dinî inanç ve uygulamalara erkeklerden daha fazla eğilim göstermeleri, duygusal doğalarının bir yansıması olarak daha hassas ve kırılgan olmalarından, ayrıca din ve dinî teselliye duydukları ihtiyacın daha yoğun olmasından kaynaklanıyor

olabilir. Özellikle 1970’lerde *Aile Birleşme Kanunu* kapsamında Fransa’ya gelen ilk göçmen kadınların ve daha sonraki yıllarda evlilik yoluyla gelen “ithal gelinler” in, dil bariyeri ve sosyal izolasyon nedeniyle dini teselliye daha fazla ihtiyaç duymuş olabilecekleri düşünülmektedir. Bu kadınların sosyal çevreleriyle iletişim kuramadan hermetik bir dünyada yaşamaları, onları daha fazla içe kapanmaya ve aşkın bir varlığa bağlanma ihtiyacını hissetmeye yönlendirmiş olabilir. Buna karşın, erkeklerin iş nedeniyle daha geniş bir sosyal çevreye sahip olmaları ve yeni kültürel koşullara uyum sağlama çabaları, onların dine daha mesafeli yaklaşmalarına neden olmuş olabilir.

Sonuç olarak, kadınlar zorlu dönemlerinde Allah’a daha fazla yönelerek O’nun himayesini aradıkları ve bu tutumun, onların uyumlu davranışlar sergilemelerine ve yaşadıkları güçlükleri daha olumlu bir şekilde yorumlamalarına yardımcı olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, dinî inanç ve uygulamaların, kadınların karşılaştıkları güçlüklerle başa çıkmalarında önemli bir rol oynadığı düşünülmektedir.

Yaş değişkenine göre dinî başa çıkma stratejileri incelendiğinde, pozitif dinî başa çıkma puanlarının yaşa bağlı olarak belirgin bir farklılık göstermediği, ancak negatif dinî başa çıkma puanlarının yaş gruplarına göre değişiklik gösterdiği bulunmuştur. Özellikle 26-35 yaş arası bireylerin negatif dinî başa çıkma puanlarının diğer yaş gruplarına kıyasla daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, bu yaş grubundaki bireylerin stresle başa çıkmada dinî desteği daha etkili kullandıklarını ve dinî tasavvurlarının daha olumlu olduğunu düşündürebilir. Sonuç olarak, 26-35 yaş grubunun dinî başa çıkma stratejilerini diğer yaş gruplarına göre daha yapıcı kullandığı sonucuna varılabilir.

Ancak, literatürde bu bulgularla kısmen çelişen çalışmalar da mevcuttur. Çevik Demir (2013), yüksek dindarlık seviyesine sahip ergenlerin, olumsuz durumlarda negatif dinî başa çıkma yöntemlerine başvurabileceklerini öne sürmüştür. Ferah (2019) ise, 18-24 yaş grubundaki bireylerin olumsuz dinî başa çıkma davranışlarını 25-29 ve 35-39 yaş gruplarına göre daha sık sergilediklerini bulmuştur. Aynı çalışmada, 26-35 yaş grubunun negatif dinî başa çıkma puanlarının diğer yaş gruplarına kıyasla daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Bu bulguların birkaç nedeni olabilir. 26-35 yaş arası bireyler, ailelerinden edindikleri dinî uygulamaları farklı çevrelerle ve mezhep mensuplarıyla etkileşimde bulunarak derinleştirmiş olabilirler. Bu etkileşim, bireylerin dinî bakış açılarını genişletmelerine ve daha olgun bir dinî anlayış geliştirmelerine katkı sağlamış olabilir. Özellikle Cezayir, Tunus ve Fas kökenli Müslümanların yoğun olarak yaşadığı Paris, Lyon, Lille ve Marsilya gibi bölgelerde, Türk kökenli gençlerin dinî aidiyetlerini daha fazla benimseyip güçlendirmeleri olasıdır.

Bir diğer sebep, Fransa’nın 2024 itibarıyla *İslam’a dayalı bölücülükle mücadele* kapsamında dış ülkelerden din görevlisi görevlendirme uygulamasına son vermesi gösterilebilir. Bu durum, Diyanet

İşleri Başkanlığı iş birliğiyle yürütülen Uluslararası İlahiyat Programı (UİP) çerçevesinde Fransa vatandaşı ya da Fransa'da ikamet eden gençlerin Türkiye'de dinî eğitim alarak dinî bilgi ve anlayışlarını derinleştirmelerine ve daha bilinçli bir bakış açısı geliştirmelerine olanak tanımış olabilir. Ayrıca, önceki yıllarda camilerde başlatılan pedagojik eğitimler, dinin korku kültüründen uzaklaştırılarak sevdirmesi yönündeki çabalar, günümüzde etkisini göstermeye başlamış olabilir. Bu süreç, gençlerin taklidi imandan tahkiki imana geçişine yardımcı olmuş ve dinî kimliklerini daha bilinçli bir şekilde yaşamalarına katkıda bulunmuş olabilir. Böylece, inançlarını bir aidiyet rozeti olarak görmekten ziyade, dinin işlevselliğini hayatlarını kolaylaştıracak bir unsur olarak benimsemelerine destek sağlamış olabilir.

Eğitim seviyelerine göre dinî başa çıkma stratejileri incelendiğinde, üniversite mezunlarının, diğer eğitim seviyelerine kıyasla, daha yüksek pozitif dinî başa çıkma, daha düşük negatif dinî başa çıkma sonuçları gösterdiği görülmektedir. Şentepe (2009) ve Kaya (2014), bu bulgulara benzer sonuçlara ulaşmıştır; ancak bazı çalışmalar bu sonuçlarla tam olarak örtüşmemektedir. Uysal ve arkadaşları (2017), Ayten ve arkadaşları (2012) ve Topuz (2003), ilk ve orta eğitim mezunlarının pozitif dinî başa çıkma stratejilerini, yüksekokul ve üniversite mezunlarının ise negatif dinî başa çıkma stratejilerini daha çok benimsediğini belirtmiştir. Salim (2017) ise, eğitim seviyesine göre anlamlı bir fark bulmamıştır.

Eğitimli bireylerin daha olumlu dinî başa çıkma yöntemlerini tercih etmeleri ve negatif dinî başa çıkma yöntemlerine daha az başvurmaları, eğitimin sunduğu çeşitli fırsat ve deneyimlerle doğrudan ilişkilendirilebilir. Bu süreç, bireylerin dinî inançlarını ve uygulamalarını daha bilinçli, yapıcı ve sağlıklı bir şekilde ele almalarına fırsat tanımış olabilir. Ayrıca, tarama modeliyle gerçekleştirilen anketlerin DİTİB derneklerinde ve muhtelif dinî cemaatlerde paylaşıldığı, cami cemaati ile din görevlilerinin de katılım sağladığı dikkate alındığında, sonuçların bu etkenlerden etkilenmiş olabileceği söylenebilir.

4.2. Çatışma Çözme Stilleri ve Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi

İlgili araştırmanın çıktıları, kadınların olumlu çatışma çözme stratejilerini erkeklerden daha yoğun bir şekilde kullandığını göstermektedir. Ancak, olumsuz çatışma çözme, boyun eğme ve geri çekilme stratejileri açısından cinsiyetler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Bu sonuçlar literatürde bazı çalışmalarla örtüşmektedir. Şengül Öner (2013), Helvacıoğlu ve Bülbül (2022), Sevim (2005) benzer bulgular elde etmiştir. Ancak, bazı çalışmalar erkeklerin genellikle tartışmalardan kaçındığını ve çatışma esnasında daha saldırgan tutumlar sergilediklerini belirtmektedir (Segrin & Flora, 2004; Gottman & Silver, 2014; akt. Yavuz, 2015). Diğer yandan, Kılıç (2006), Çevik (2017), Tekkanat (2009) ve Gözler ve arkadaşları (2021), cinsiyet ile çatışma çözüm stratejileri arasında önemli bir fark bulunmadığını saptamıştır.

Kadınların olumlu çatışma çözme yöntemlerini erkeklere kıyasla daha çok tercih etmelerinin altında birçok sebep bulunabilir. Örneğin, toplumsal normlar, ailevi sorumluluklar, sosyal kabul, çocukların çıkarları ve ekonomik bağımlılık gibi faktörler bu durumu etkileyen unsurlar arasında olabilir. Ayrıca, toplumda yaygın olan “el alem ne der” veya “kol kırılır yen içinde kalır” gibi telkinler, kadınları çatışmaları daha yapıcı bir şekilde ele almaya ve aile birliğini korumaya teşvik edebilir.

Yaş değişkeninin çatışma çözme stilleri üzerindeki etkisinin belirgin olmadığı görülmektedir. Bu durum, bazı literatür çalışmaları tarafından da desteklenmekte olup, çatışma çözme stratejilerinin yaş değişkeninden bağımsız olduğunu ortaya koymaktadır; Özdelikara ve arkadaşları (2019), Önder (2008), Tunç ve Kutanis (2013), Pines ve arkadaşları (2014) ve Aydın (2013) gibi araştırmacılar bu görüşü doğrulamaktadır. Bununla birlikte, farklı bulgular elde eden çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Canel (2007), genç çiftlerin yaşlı çiftlere kıyasla daha sınırlı tutumlar sergilediklerini ve kadınların erkeklere göre daha fazla çatışma konusu bulup daha sık çatışma talep ettiklerini belirtmiştir.

Çatışma çözme stratejilerinin eğitim düzeyine bağlı olarak değişip değişmediği incelenmiştir. Olumsuz çatışma çözme, boyun eğme ve geri çekilme stratejileri, eğitim seviyesine göre bireyler arasında anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ancak, ilköğretim mezunu bireylerin lise veya üniversite mezunlarına kıyasla daha düşük düzeyde olumlu çatışma çözme stratejilerini benimsedikleri gözlemlenmiştir. Diğer bir deyişle, yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerin çatışma çözme konusunda daha yetkin ve etkili oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgular, yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerin olumlu çatışma çözme stratejilerini daha fazla benimsediği hipotezini desteklemektedir. Bu bireylerin geniş ve esnek bir bakış açısına sahip olmaları, üst düzey iletişim becerileri geliştirmiş olmaları ve empatik tutum sergileyebilmeleri olasılık dahilindedir.

Şengül Öner (2013), ilköğretim mezunu bireylerin, daha yüksek eğitim seviyesine sahip bireylerle karşılaştırıldığında, daha az olumlu ve daha fazla olumsuz çatışma çözüm stratejileri kullandıklarını tespit etmiştir. Ayrıca, Uğurlu (2003), eğitim düzeyinin azalmasıyla birlikte erkeklerin olumsuz çatışma yöntemlerini daha fazla tercih ettiklerini belirtmiştir (akt. Şengül Öner, 2013).

Bir diğer varsayım, flört ederek evlenen çiftlerin olumlu çatışma çözme stratejilerini daha fazla benimsediğidir. Bu hipotez, flört ederek evlenen çiftlerin birbirlerinin sınırlarına daha fazla saygı gösterdikleri, daha uyumlu bir ilişki kurdukları ve çatışmaları fırsata dönüştürebildikleri düşüncesine dayanmaktadır. Ancak, evlenme biçimleri -görücü usulü veya severek/flört ederek- arasında belirgin bir fark bulunmamıştır. Diğer bir ifadeyle, flört ederek evlenen çiftlerin diğer evlenme biçimlerine göre daha etkili çatışma çözme becerilerine sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Bu durum, çiftlerin tanışma süreçlerinde duygusal yoğunluğun mantıklı değerlendirmeleri gölgelemiş olabileceğini ve bazı önemli faktörlerin yeterince dikkate alınmadığını düşündürmektedir. Örneğin, flört döneminde partnerler

birbirlerinin kusurlarını görmezden gelme eğiliminde olabilirler, bu da evlilik sürecinde ortaya çıkan sorunların çözümünde zorluk yaratabilir. Ayrıca, flört dönemi ile evlilik sürecindeki beklentiler ve gerçeklikler arasındaki uyumsuzluk da çatışma çözme stratejilerini etkileyebilir. Flört ederken romantik ve idealize edilmiş bir ilişki yaşanırken, evlilikte günlük yaşamın getirdiği stres ve sorumluluklar bu beklentilerin karşılanmamasına yol açabilir. Bu durum, çiftlerin çatışma çözme becerilerini olumsuz etkileyebilir ve olumlu stratejilerin kullanmasını zorlaştırabilir.

Evlilik süresi ile çatışma çözme stilleri arasındaki ilişki incelenmiş ve bu sürecin, çatışma çözme stratejilerinde değişikliklere yol açabileceği varsayılmıştır. Bu varsayım, evliliğin ilk yıllarında eşlerin birbirini tam olarak tanımaması veya güç gösterisi gibi dinamiklerin stratejileri etkileyebileceği düşüncesine dayanmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yeni kurulan evliliklerde eşlerin daha savunmacı ve rekabetçi bir tutum sergileme eğiliminde olabileceği, dolayısıyla bu dönemde çatışma çözme stratejilerinin daha olumsuz olabileceği, ancak zamanla çiftlerin birbirini daha iyi tanıdıkça işbirlikçi ve olumlu stratejiler benimseyecekleri öngörülmüştür. Ne var ki, elde edilen bulgular bu hipotezi desteklememiş; evlilik süresinin çatışma çözme stillerinin tercihi üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı ve bu stratejilerin evlilik süresinden bağımsız olduğu gözlemlenmiştir.

Literatürde ise evlilik süresi ile çatışma düzeyi arasında hem pozitif (Malkoç, 2001; Şendil & Kızıldağ, 2003) hem de negatif ilişkiler saptanmıştır (Levenson vd., 1983; akt. Fidanoğlu, 2007). Bazı çalışmalar, evliliğin ilk yıllarında eşlerin anlaşmazlıkları çözme konusunda genellikle daha gayretli ve yapıcı bir yaklaşım sergilediklerini, ancak evliliğin üçüncü yılından itibaren bu tutumların giderek daha yıkıcı bir hâl aldığını ve uzun süreli evliliklerde olumsuz çatışma çözme stratejilerinin daha sık kullanıldığını ortaya koymuştur (Demiral, 2020; Segrin & Flora, 2004). Bu nedenle, evlilikte asıl belirleyicinin çiftlerin sorun çözme konusundaki gönüllülükleri ve işbirliği yapma isteklilikleri olduğu düşünülebilir.

4.3. Merhamet Ölçeği ve Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi

Merhamet, sevecenlik ve bilinçli farkındalık puanları cinsiyet bağlamında değerlendirildiğinde anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu konularda, kadınların puanları, erkeklere kıyasla önemli ölçüde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca, umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme konularında kadınların puanları erkeklerden daha düşük çıkmıştır. Bu bulgular, cinsiyetin bu özellikler üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, Hasan Musa (2022), Çapan (2019), Çingöl ve arkadaşları (2018) ile Hacikeleşoğlu ve Kartopu'nun (2017) çalışmaları da bu bulgularla uyumludur.

Kadınların bu alanlarda erkeklerden daha yüksek puan elde etmelerinin çeşitli nedenleri olabilir. Dinî bir perspektiften bakıldığında, “Rahim” kelimesi merhamet etmek, acımak, korumak, bağışlamak, affetmek ve esirgemek anlamlarına gelir. Annenin cenini koruyup koruyan rahmin “rahm” olarak

adlandırılması tesadüfî değildir (Aynur, 2018). Dolayısıyla, bu ismin annelikle ilişkilendirilmesi, kadınların doğuştan gelen merhametli yapısının bir yansıması olarak görülebilir. Kadınların doğası ve biyolojik özellikleri gereği, başkalarının duygusal durumlarını anlama, şefkatli davranma, empati kurma ve yardım etme yeteneklerinin genellikle daha gelişmiş olduğu söylenebilir.

Bunun yanında, toplumsal ve kültürel normlar da bu durumu pekiştirmiş olabilir. Toplumun “yuvayı dişi kuş yapar” gibi öğretileri, kadınların daha yapıcı, toparlayıcı, duyarlı, anlayışlı, affedici, esnek ve uyumlu olmaları yönünde bir beklenti oluşturabilir. Bu beklentiler doğrultusunda kadınlar, kendilerine biçilen bu role uygun davranma eğiliminde olmaları mümkündür.

Merhamet ve alt boyutlarından sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma, bilinçli farkındalık ve ilişki kesme puanları yaş bağlamında değerlendirildiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, umursamazlık puanları açısından, 46-55 yaş grubundaki kişilerin puanlarının diğer yaş gruplarına göre daha yüksek, 18-25 yaş arası bireylerin ise daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, genç yetişkinlerin daha duyarlı ve empati gösterme eğiliminde olduğunu düşündürülebilir. 26-35 yaş arası bireylerin puanlarının orta seviyede olması ise bu yaş grubundakilerin daha dengeli bir duyarlılık seviyesine sahip olabileceğini göstermektedir.

Merhametin alt boyutlarından biri olan bağlantısızlık puanları, yaşa göre anlamlı farklılık göstermektedir. Özellikle 18-25 ve 26-35 yaş grubundaki bireylerin bağlantısızlık puanları genellikle daha düşükken, 36-45 ve 46-55 yaş grubundakilerin puanları daha yüksektir. En yüksek bağlantısızlık puanı ise 46-55 yaş aralığındaki bireylerde görülmüştür.

46-55 yaş grubundaki bireylerin daha az duyarlı veya kayıtsız davranışlar sergileme eğiliminde olmaları birkaç faktörle açıklanabilir. Bu grup, 1970’lerin sonlarında *Aile Birleşme Kanunu* kapsamında çocuk yaşta Fransa’ya göç eden ve maddi-manevi zorluklarla karşılaşan bireylerden oluşmaktadır. Bu bireylerin, çok erken yaşta yapılan ve çoğu zaman kendi tercihleri dışında gerçekleşen görücü usulü evlilikler ve üstlenilen sorumluluklar nedeniyle daha duyarsız olabilecekleri düşünülebilir. Sosyal ilişkilerden uzak durma, empati eksikliği ve başkalarının duygusal ihtiyaçlarına karşı ilgisizlik gibi davranışlar gözlemlenebilir. Ancak literatürdeki bazı araştırmalar, merhamet düzeyi ile yaş grupları arasında belirgin farklar bulunmadığını göstermektedir (Pür, 2022).

Üniversite mezunu bireylerin, lise mezunlarına kıyasla daha yüksek merhamet, daha düşük umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme düzeylerine sahip oldukları görülmüştür. Bu bulgu, eğitim seviyesinin bireylerin empati ve merhamet yeteneklerini artırabileceğini ve dolayısıyla umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme gibi olumsuz davranışları azaltabileceğini göstermektedir. Ancak, merhametin alt boyutları olan sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık ile eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu özelliklerin, bireylerin eğitim seviyesinden

bağımsız olarak, aile ve çevrelerinden sosyal öğrenme yoluyla edindikleri davranış ve tutumlarla şekillenmiş olabileceği düşünülebilir. Özellikle bireyci kültürlerde, başkalarının acılarına karşı soğuk, ilgisiz, anlayışsız ve mesafeli bir tutum sergileme eğilimi yaygın olabilir. Birey, bu tür davranışları tekrar ettikçe ve benimsedikçe, söz konusu diğer özelliklerinin körelmesi olasıdır.

4.4. Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin ve Merhamet İlişkisinin Değerlendirilmesi

Pozitif dinî başa çıkma stratejileri ile merhamet, sevecenlik ve bilinçli farkındalık arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin kullanımının artmasıyla birlikte merhamet, sevecenlik ve bilinçli farkındalık düzeyleri yükselmekte, buna karşılık umursamazlık ve ilişki kesme eğilimleri azalmaktadır. Bu durum, dinî inanç ve uygulamaların bireylerin duygusal ve sosyal yetkinliklerini olumlu yönde etkileyebileceğini ortaya koymaktadır.

Literatürde, merhametin bir insanî değer olarak dindarlıkla ilişkili olduğu (Stefhen ve Masters; 2005, akt. Akdeniz, 2014) ve özellikle sevgi merkezli dinlerin Tanrı anlayışını bu kavram etrafında şekillendirdiği desteklenmektedir. Merhamet, bireylerin iç dünyası ve dinî hassasiyetleriyle yakından ilişkili olmanın yanı sıra, sosyal bir boyut da taşır (Hızır & Kartopu, 2017). Bu bağlamda, bireyler hata yapmanın insan olmanın bir parçası olduğunu ve mükemmelliğin yalnızca Tanrı'ya has olduğunu kabul ederek, kendilerine ve başkalarına merhamet gösterme yoluyla olumsuz duygularını sağaltabilirler. Böyle bir yaklaşım, her canlıya şefkat nazarıyla bakmayı ve daha yapıcı, anlayışlı, esnek, hoşgörülü ve empatik bir tutum sergilemeyi teşvik edebilir.

Bu sebeple, dinî inanç ve uygulamaların bireye bir yol haritası sunarak merhamet ve pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin birbirini desteklemesine, beslemesine ve pekiştirmesine katkıda bulunabileceğini söylemek mümkündür. Ayrıca bireyler, yaşadıkları olaylara soğukkanlılık ve psikolojik sağlamlıkla yanıt vererek duygusal dengeyi koruyabilir, bu sayede kontrolü kaybetme riskini azaltabilirler. Kişiler, Tanrı ile rekabetçi veya kaderci-pasif bir tutum izlemek yerine, daha işbirlikçi bir yaklaşım benimseyerek, gereğini yaptıktan sonra Tanrı'ya teslim olmayı, tevekkül etmeyi ve “olanda hayır vardır” düsturuyla meydana gelen durumu kabullenmeyi deneyimleyebilirler. Sonuç olarak, merhamet ve pozitif dinî başa çıkma stratejileri bireyin özsaygısına, psikolojik dayanıklılığına ve duygusal iyi oluşuna katkıda bulunabilir; bu da bireylerin kendilerine, eşlerine ve çevrelerindeki diğer kişilere karşı daha nazik bir tutum sergilemelerine yardımcı olabilir.

Bazı araştırmalar bu bulguları kısmen desteklemektedir. Dindarlık ile yardımseverlik ve başkalarının refahına duyulan endişe arasında güçlü bir ilişki olduğu, dinî tutum ve davranışların prososyal davranışları önemli ölçüde etkilediği belirtilmiştir (Saroglou vd., 2004; Shariff vd., 2016; akt. Korkmaz & Hacıkeleşoğlu, 2021). Bununla birlikte, genel eğilime aykırı olarak, bazı çalışmalar

dindarlık ile etnik önyargı, cezalandırma eğilimi ve saldırganlık gibi olumsuz sosyal davranışlar arasında da bir ilişki bulmuştur (Johnson vd., 2010; McKay vd., 2011; Bushman vd., 2007).

Bu nedenle, Allport'un dindarlığı içsel ve dışsal olarak iki kategoriye ayırması oldukça anlamlıdır. İçsel dindarların genellikle daha diğerkam ve prososyal davranışlar sergilediği, dışsal dindarların ise dini genellikle bir araç olarak kullandığı belirtilmektedir. Ayrıca, içsel güdümlü dindarların iyilik yaptıklarında yalnızca Allah'tan karşılık bekleyerek daha duyarlı davrandıkları ve bu nedenle dışsal güdümlü ve sorgulayıcı dindarlardan daha hassas oldukları ifade edilmektedir. Bu bağlamda, iç güdümlü dindarlık ile yardımsever davranışlar arasında pozitif bir bağlantı olduğu vurgulanmaktadır (Batson, 1976; Watson vd., 1985). İşte bu nedenle içsel dindarlığın, bireylerin daha derin ve samimi bir yardımseverlik ile merhamet davranışlarını teşvik ettiği ve bu dinî motivasyonun toplumsal bağlamda pozitif ve yapıcı davranışları artırma potansiyeline sahip olduğu söylenebilir.

Ancak, pozitif dinî başa çıkma stratejileri ile bağlantısızlık arasında zayıf bir ilişki tespit edilmiştir. Bağlantısızlık, acı çeken insanlara karşı duygusal bir soğukluk hissetmeyi, insanların üzüntülerine mesafeli durmayı, başkalarının dertlerini görmezden gelmeyi ve insanlar üzgün olduklarında veya acı çekerken onlarla iletişim kuramamayı içermektedir. Bu durum, bağlantısızlık ölçeğinin bir bileşeni olup, kişinin başkalarının duygusal durumlarına karşı duyarsızlığını veya empati eksikliğini ifade eder. Ancak, bu ilişkinin oldukça zayıf olması, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin genel deneyim üzerindeki etkisinin belirgin olmadığını göstermektedir.

Öte yandan, olumlu dinî başa çıkma stratejileri ile paylaşımların bilincinde olma arasında anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir. “İnsanlar konuşurken onlara tüm dikkati veririm”, “İnsanlar bana bir şey söylemeseler bile üzgün olduklarını anlarım”, “Bana sorunlarını anlatan insanları sabırla dinlerim” ve “Tarafsız olmaya gayret gösteririm” gibi ifadelerle elde edilen yanıtlar, dinî başa çıkma stratejileri ile merhamet seviyesi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, göçmenlerin yaşadıkları toplumun bireyselci tutumlarından etkilenmiş olabileceğini ve ilk kuşak göçmenler ile sonraki kuşaklar arasında bireysel tutumlar açısından farklılıklar olabileceğini düşündürmektedir. Göçmen Türklerin dinî kimlikleri, etnik kimlikleriyle iç içe geçmiş olabileceği ve bu bağlamda dinî başa çıkma stratejilerinin, kişisel huzur sağlarken empati ve merhamet düzeylerini doğrudan etkilemeyeceği düşünülebilir.

Negatif dinî başa çıkma stratejilerinin, bireylerin merhamet ve alt boyutları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı, ancak sevecenlik puanları ile zayıf düzeyde de olsa pozitif bir ilişki bulunduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, dine ve dinî uygulamalara mesafeli olan bireylerin, genellikle dinî başa çıkma stratejilerinden ziyade daha seküler veya insancıl değerlere dayalı olarak hem kendilerine hem de başkalarına karşı empatik ve duyarlı olma eğiliminde olduklarını düşündürülebilir. Negatif dinî başa çıkma stratejilerini kullanan bireylerin, dinî açıdan kendilerini yetersiz hissetmeleri veya eksik/ yanlış

dinî algıları nedeniyle suçluluk duymaları muhtemeldir. Bu bireyler, yaşadıkları zorlukları ve stresli durumları kendi günahlarına veya yeterince sadık kul olamamalarına bağlama eğiliminde olabilirler. Ancak bu durum, onların kendilerine ve başkalarına karşı anlayışlı ve sevecen davranmalarını etkilemeyebilir. Bu bulgular, dinî inançlara yönelik olumsuz düşünceler ile başkalarına karşı empati ve sevecenlik arasında işlevsel bir bağlantının bulunmadığına işaret edebilir.

Bu bağlamda, Çevik Demir (2013), yüksek dindarlık düzeyine sahip ergenlerin ibadetlerindeki eksiklikler veya hatalar nedeniyle kendilerini suçlama eğiliminde olduklarını belirtmiştir. Bu durum, olumsuz dinî başa çıkma yöntemlerine başvurmalarına yol açabilir. Ayrıca bu bulgu, dindarlık seviyesindeki artışın negatif dinî başa çıkma yöntemlerine başvurma sıklığını artırabileceğini göstermektedir.

Dolayısıyla, elde edilen bulgular, merhamet düzeyi ile dinî başa çıkma stratejileri arasında kısmî bir ilişkinin olduğunu desteklemektedir. Pozitif dinî başa çıkma stratejileri, kişinin empati, anlayış ve affetme gibi merhametle ilişkili özelliklerini geliştirmesine yardımcı olabilir. Dua etmek, manevi destek aramak veya dinî topluluklarla etkileşimde bulunmak gibi eylemler, merhamet düzeylerini artırabilir. Buna karşılık, negatif dinî başa çıkma stratejileri, merhamet düzeylerini (sevecenlik hariç) olumsuz yönde etkileyebilir. Kişinin kaderle çatışmalı bir ilişki içinde olması, imtihanları ceza olarak görmesi veya Tanrı'nın kendisini sevmediğini düşünmesi gibi durumlar, merhamet düzeylerinde azalmaya yol açabilir. Özetle, çalışmanın bulguları, merhamet ile pozitif dinî başa çıkma stratejileri arasında doğrusal bir ilişki olduğunu, negatif dinî başa çıkma stratejileriyle ise ters yönlü bir ilişki bulunduğunu göstermektedir.

4.5. Dinî Başa Çıkma Stratejileri ve Çatışma Çözüm Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Araştırma sonuçları, bireylerin pozitif dinî başa çıkma stratejileri ile negatif çatışma çözme stilleri arasında ters yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin artmasıyla birlikte, negatif çatışma çözme stratejilerinin kullanımında belirgin bir azalma görülmektedir. Diğer bir ifadeyle, zorluklarla karşılaşan bireyler, Allah'a yakın olma, yaşadıkları olayları bir imtihan vesilesi olarak görme, Allah'ın sevgisini ve korumasını arama, Kur'an okuyarak teselli bulma, Allah'tan bağışlanma dileme, sabırlı olmayı hatırlama ve kendi çabalarını Allah'ın takdirine bırakma gibi pozitif dinî başa çıkma stratejilerini benimseyebilirler. Bu tür stratejilere yönelen bireylerin, olumsuz çatışma çözme stillerine daha az başvurdukları saptanmıştır.

Ayrıca araştırmada, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin hem olumlu çatışma çözme hem de boyun eğme stilleriyle anlamlı bir ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu, pozitif dinî başa çıkma

stratejileri arttıkça, bireylerin olumlu çatışma çözme ve boyun eğme eğilimlerinin de arttığını göstermektedir. Çalışmanın demografik verileri incelendiğinde, kadınların olumlu çatışma çözme puanlarının erkeklerden daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum, bazı kadınların eşe itaat etmeyi Allah’a itaat etmekle özdeşleştiren dini inançlarıyla ya da geleneksel aile yapılarının önerdiği itaatkâr kadın modeline dayanabilir. Ancak, bu eğilim yalnızca dinî veya geleneksel motiflerle sınırlı değildir. Kadınlar, sosyal ve kültürel farklılıklar nedeniyle karşılaştıkları zorluklar sonucunda da bu tür davranışları benimseyebilirler. Özellikle ekonomik bağımsızlıkları olmayan ve sosyal çevre edinememiş kadınlar, bu tür itaat ve boyun eğme davranışlarını zorunlu bir strateji olarak benimseyebilirler.

Ancak, Hüner ve Gençöz (2003), boyun eğici davranışların çatışma durumlarında yatıştırıcı bir etkisi olmadığını, aksine problem çözme becerilerini zayıflattığını belirtmişlerdir. Bu durum, bazı olumsuz duyguların bastırıldığı ve örtbas edildiği izlenimini yaratabilir. Sonuç olarak, bu baskılama, sorunların zamanla birikerek daha büyük çatışmalara dönüşmesine yol açabilir. Boyun eğici davranış, bireyin kendi ihtiyaçlarını ve duygularını görmezden gelmesine neden olur, bu da duygusal sağlığa zarar vererek, stres, anksiyete ve depresyon gibi sorunlara yol açabilir. Ayrıca, bir eşin boyun eğici davranışları, diğer eşte öfke gibi olumsuz duygular yaşamasına neden olabilir. Bu durum, kontrol eden eşin boyun eğen eşi manipüle etmesine ve ilişkinin dengesiz bir güç dinamiği içine girmesine yol açabilir, bu da ilişkinin aksamasına neden olabilir.

Öte yandan, geri çekilme eğilimleri ile pozitif dinî başa çıkma stratejileri arasında kayda değer bir bağlantı tespit edilmemiştir. Çakmak Tolan (2015), geri çekilme çatışma çözüm stratejilerinin evlilik uyumunu olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir.

Sonuç olarak, pozitif dinî başa çıkma stratejileri kullanan bireylerin olumsuz çatışma çözme stillerine daha az başvurdukları, çatışmaları daha yapıcı ve olumlu bir şekilde çözümledikleri ve duruma bağlı olarak boyun eğme davranışları sergiledikleri saptanmıştır. Bu bulguları destekleyen bir dizi çalışma mevcuttur. Kaya (2014), algılanan dindarlık düzeyi ile sorun çözme yetenekleri arasındaki bağlantıyı incelediği araştırmasında, dindarlık seviyesi arttıkça sorun çözme yeteneğinin de geliştiğini tespit etmiştir. Benzer şekilde, Kavas (2013) tarafından yürütülen bir çalışmada, deneklerin algılanan dindarlık düzeyine göre stresle başa çıkma tutumlarının farklılaştığı ve en dindar grubun stresle başa çıkmada en yüksek ortalamaya sahip olduğu belirlenmiştir. Ancak, Kaya’nın (2002) bulguları, dindarlık düzeyinin sorun çözme yeteneği ile pozitif ve negatif dinî başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki üzerinde belirgin bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Bu sonuçlar, dindarlığın tek başına bir bireyin problem çözme becerilerini belirlemede yeterli olmayabileceğini işaret edebilir. Bu bağlamda, Yapıcı (2018), dindarlığı “yıpranmış ve incelmış bir pardösü” benzetmesiyle açıklar. Nasıl ki incelmış bir pardösü hafif soğuklarda koruma sağlar ancak şiddetli soğuklara karşı yetersiz kalırsa, yüzeysel veya derinliği olmayan bir dindarlık da en zor zamanlarda yeterli desteği sunamayabilir.

Dinî başa çıkma stratejilerinin çatışma çözme stilleriyle ilişkili olduğu varsayımı kısmen doğrulanmıştır. Pozitif dinî başa çıkma stratejilerini benimseyen bireylerin, teslimiyet ve tevekkül gibi yaklaşımlarla olumsuz çatışma çözme yöntemlerine daha az başvurdukları tespit edilmiştir. Başka bir deyişle, bu bireyler, içsel huzur ve güven duyguları sayesinde çatışmaları daha çözüm odaklı bir yaklaşımla yönetebilir ve her iki tarafın kazanç sağladığı bir “Kazan-Kazan” stratejisi sergileyebilirler.

Buna karşılık, kendini Allah tarafından cezalandırılmış hissetme, cezanın sebeplerini sorgulama veya yaşananları sadık bir mümin olamamaya bağlama gibi negatif dinî başa çıkma stratejilerini kullanan bireylerde, çatışma çözme stilleri ile belirgin bir bağlantı bulunamamıştır. Bu durum, negatif dinî başa çıkma stratejilerinin, çatışma çözme, boyun eğme ve geri çekilme davranışları üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifadeyle, yaşadıkları olumsuz olayları ilahi bir ceza olarak algılayan bireylerin, çatışma çözme stillerinde belirgin bir farklılık olmaması, evlilik çatışma çözme konusunda çeşitli uyum mekanizmaları geliştirmiş olabileceklerini düşündürmektedir. Bu mekanizmalar, inanç sistemlerinden bağımsız olarak evrensel bir merhamet anlayışı ve insancıl değerler üzerine inşa edilmiş olabilir. Bu değerler, eşlerine karşı duyulan sevgi, vicdan ve karşılıklı anlayış gibi unsurları içerebilir. Dolayısıyla, çatışma çözme yaklaşımları, negatif dinî başa çıkma stratejilerine rağmen, sevgi ve merhamet temelinde şekillenebilir.

4.6. Çatışma Çözme Stilleri ve Merhamet Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Bireylerin olumlu çatışma çözme stili ile merhamet, sevecenlik, bilinçli farkındalık ve paylaşımların bilincinde olma becerileri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Olumlu çatışma çözme eğilimleri arttıkça, merhamet, sevecenlik, bilinçli farkındalık ve paylaşımların bilincinde olma becerileri de artmaktadır. Öte yandan, olumlu çatışma çözme stili ile umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme puanları arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu, bireylerin çatışmaları olumlu bir şekilde çözme becerileri arttıkça, umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme eğilimlerinin azalacağını göstermektedir.

Ayrıca, olumsuz çatışma çözme stili puanları ile merhamet, sevecenlik ve bilinçli farkındalık puanları arasında anlamlı ve negatif bir ilişki bulunmuştur. Bir başka deyişle, olumsuz çatışma çözme stili puanları arttıkça, merhamet, sevecenlik ve bilinçli farkındalık puanları azalmaktadır. Bu durum, bireyin empati yeteneğinin ve başkalarının duygularına karşı duyarlılığının olumsuz yönde etkilenebileceğini göstermektedir. Buna ek olarak, olumsuz çatışma çözme stilleri ile umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme arasında zayıf bir pozitif bağlantı bulunmuştur. Yani, olumsuz çatışma çözme stili kullanma eğilimi arttıkça, umursamazlık ve bağlantısızlık puanlarının da artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu, bu stratejiyi kullanan bireylerin başkalarına karşı daha umursamaz ve bağlantısız bir tutum sergileyebileceklerini düşündürmektedir. Öte yandan, olumsuz çatışma çözme

stratejileri ile paylaşımların bilincinde olma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu, olumsuz çatışma çözme stili kullanma eğiliminde olan bireylerin, paylaşımların bilincinde olma seviyesini etkilemediğini göstermektedir.

Zara ve Yücel'in (2017) yaptığı bir çalışmada, evli çiftlerin olumlu çatışma çözme stratejileri ile evlilik doyumu arasında pozitif bir bağlantı olduğu, negatif çatışma çözme stratejilerinin ise evlilik doyumu ile negatif yönde bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Bulgular, olumlu çatışma çözme becerilerinin hem bireysel düzeyde -merhamet, sevecenlik, bilinçli farkındalık ve paylaşımların bilincinde olma becerileri- hem de ilişki düzeyinde -evlilik doyumu- olumlu sonuçlar doğurduğunu; buna karşılık, negatif çatışma çözme stratejilerinin hem bireysel düzeyde -umursamazlık, bağlantısızlık ve ilişki kesme eğilimleri- hem de ilişki düzeyinde -evlilik doyumu- olumsuz sonuçlara yol açtığını göstermektedir.

Buna ilaveten, olumsuz çatışma çözüm yöntemlerinin artmasıyla psikolojik iyi oluş, mutluluk düzeyleri ve evlilik uyumunun azaldığı (Özen, 2006; Soylu & Kağnıcı, 2015; Demiral, 2020; Belecı, 2022), stres seviyesinin arttığı ve fiziksel sağlığın olumsuz etkilendiği tespit edilmiştir (Gottman, 1998; Choi & Marks, 2008; Belecı, 2022). Ayrıca, eşler arasında olumsuz çatışma çözme stratejilerinin kullanılması, stresle başa çıkma kapasitesini ve dayanıklılığı azaltarak, evlilikteki uyum ve doyum düzeylerinin düşmesine yol açabileceği gibi, uzun vadede ilişkilerin sağlığını da olumsuz etkileyebilir (Gottman & Krokoff, 1989; Cohan & Bradbury, 1997; Greef & De Bruyne, 2000).

Boyun eğme çatışma çözüm stili puanları ile merhamet, sevecenlik, paylaşımların bilincinde olma ve bilinçli farkındalık arasında anlamlı, pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu, boyun eğme eğilimi yüksek olan bireylerin merhamet, sevecenlik ve paylaşımların bilincinde olma düzeylerinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer yandan, boyun eğme puanları ile umursamazlık ve ilişki kesme eğilimleri arasında zayıf düzeyde ve negatif bir ilişki tespit edilmiştir; boyun eğme ile bağlantısızlık arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgular, boyun eğme eğilimi yüksek olan bireylerin daha uyumlu ve çatışmadan kaçınan davranışlar sergilediğini ve başkalarına karşı daha duyarlı olma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ancak, boyun eğme ile bağlantısızlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmaması, bu iki değişkenin birbirinden bağımsız olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Soylu ve Kağnıcı (2015), boyun eğme çatışma çözme tarzının evlilik uyumuyla pozitif bir ilişkiye sahip olduğunu saptamışlardır. Bu bulgu, boyun eğme eğiliminin evlilik uyumuna olumlu katkı sağlayabileceğini ve itaatkâr çatışma çözme tarzının evlilik uyumunu artırabileceğini desteklemektedir.

Ayrıca, geri çekilme eğilimlerinin merhamet, sevecenlik, umursamazlık ve ilişki kesme düzeyleriyle anlamlı bir ilişkinin olmadığı, ancak paylaşımların bilincinde olma, bağlantısızlık ve

bilinçli farkındalık düzeyiyle bir bağlantı olduğu görülmüştür. Bu bulgu, geri çekilme eğilimlerinin artmasıyla birlikte, paylaşımların bilincinde olma, bağlantısızlık ve bilinçli farkındalık düzeylerinde de bir artış olduğunu göstermektedir.

Göçmen bireyler özelinde değerlendirildiğinde; sosyal çevre, komşular, akrabalar veya aile baskısının yaygın olabileceği ve bu baskıların kadınların itaat etme, boyun eğme ve geri çekilme stratejilerini benimseme eğilimlerini artırabileceği öngörülmüş olsa da bulgular cinsiyetler arasında anlamlı bir fark göstermemiştir. Bu durum, toplumsal normlar ve cinsiyet rollerinin zamanla değişmesiyle açıklanabileceği gibi, bazı katılımcıların soruların özel niteliğine dair geri bildirimleri ve mahremiyet kaygıları nedeniyle yanıtlarını daha temkinli verdiklerinin de sonucu etkileyebileceğini düşündürmektedir.

Hacı (2011), geri çekilme çatışma çözüm stiline evlilik uyumunu belirlemede anlamlı bir etkiye sahip olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, diğer araştırmalar geri çekilme stiline ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur (Wagner vd., 2019). Berg-Cross (2001; akt. Çakmak Tolan, 2015) ve Gottman (1993) gibi araştırmacılar, geri çekilme veya kaçınma gibi çatışma çözme yöntemlerinin evlilik memnuniyetini azaltabileceğini öne sürmüşlerdir. Ayrıca, geri çekilme çatışma çözüm stiline ilişkilerde olumsuz etkilere yol açabileceği ve evlilik memnuniyetini azaltabileceği sonucuna varılmıştır (Stanley vd., 2002; Kurdek, 1995; akt. Çakmak Tolan, 2015). Gottman (1993) ise, geri çekilme stratejisinin çatışma sebeplerinin sürekli gündeme gelmesine ve eşler arasındaki duygusal mesafenin derinleşmesine neden olabileceğini vurgulamıştır.

Bu bağlamda, geri çekilme davranışının çatışma durumlarında geçici bir rahatlama sağlayabileceği ve tarafların duygusal olarak sakinleşmesine olanak tanıyabileceği varsayılmaktadır. Bu, sorunları daha uygun bir zaman diliminde ele alma imkânı sunabilir. Bireyin kendi duygularını derinlemesine anlaması, karşı tarafın duygularını önemsemesi ve empati göstermesi bu süreçte kritik öneme sahiptir. Bu durum, daha sakin ve yapıcı çatışma çözme yöntemlerini benimsemesine katkıda bulunabilir. Ancak, aynı zamanda bireyin ilişkideki bağlantısızlık düzeyinin artmasına da neden olabilir.

Bulgular, evlilikteki çatışma çözme yöntemlerinin bireylerin merhamet düzeylerine bağlı olarak değiştiğini ortaya koymaktadır. Yüksek merhamet düzeyine sahip bireylerin, evlilikte karşılaştıkları sorunları çözme becerileri, düşük merhamet düzeyindekilere kıyasla daha yetkin olmaktadır. Bu bulgu, hipotezi destekler niteliktedir. Merhamet, sevecenlik, bilinçli farkındalık ve paylaşımların bilincinde olma becerileri, olumlu çatışma çözme yaklaşımları ile güçlü ve pozitif bir ilişki içindedir. Merhametli bireylerin, karşı tarafın bakış açısını anlama konusunda daha fazla çaba gösterdikleri ve bu sayede çatışma sırasında daha az savunmacı, daha hoşgörülü ve affedici oldukları düşünülmektedir. Ayrıca, açık ve dürüst iletişimi destekleyerek sorunları çözme konusunda daha istekli olabilirler. Stres ve

gerginlik anlarında sakin kalarak uzlaşmacı bir tutum sergileyen bu bireyler, evlilik ilişkilerindeki sorunlara yapıcı ve her iki tarafın da kabul edebileceği çözümler üretebilirler. Özetle, bireylerin merhamet düzeyi arttıkça, olumlu çatışma çözme stratejilerini benimseme olasılıkları da artmaktadır.

4.7. Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin Merhamet ile Çatışma Çözme Stili Üzerindeki Yordayıcı Etkisinin Değerlendirilmesi

Pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin, olumlu çatışma çözme stilini belirgin bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Pozitif dinî başa çıkma puanları, olumlu çatışma puanlarındaki varyansın %14'ünü açıklamaktadır. Merhamet değişkeni analize dahil edildiğinde hem merhamet seviyesi hem de pozitif dinî başa çıkma stratejileri, olumlu çatışma çözme stili puanlarının varyansının %18'ini açıklamaktadır. Bu bulgu, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin olumlu çatışma çözme stilinde güçlü bir etkisi olduğunu ve merhametin bu etkiyi daha da artırdığını göstermektedir.

Öte yandan, bu iki değişkenin olumsuz çatışma çözme stiline olan etkisi incelendiğinde, pozitif dinî başa çıkmanın bu stili belirlemede kritik bir rol oynadığı görülmektedir. Pozitif dinî başa çıkma puanları, olumsuz çatışma çözme stili puanlarındaki varyansın %12'sini açıklamaktadır. Merhamet değişkeni de analize dahil edildiğinde hem merhamet seviyesinin hem de pozitif dinî başa çıkma stratejileri, olumsuz çatışma çözme stili puanlarının varyansının %13'ünü açıkladığı belirlenmiştir. Bu bulgu, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin kullanımının artmasının, olumsuz çatışma çözme puanlarının azalmasına yol açtığını göstermektedir.

Sonuç olarak, pozitif dinî başa çıkma stratejileri hem olumlu çatışma çözme stilini artırmada hem de olumsuz çatışma çözme stilini azaltmada etkili bir rol oynamaktadır. Merhamet ise her iki durumda da bu etkiyi güçlendirmektedir. Ancak, merhametin etkisi, dinî başa çıkma stratejilerine kıyasla daha sınırlıdır. Bu bulgu, merhametin katkısının önemli olduğunu ancak pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin çatışma çözme stillerinde daha belirleyici bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, Ayten ve arkadaşlarının gerçekleştirdikleri bir çalışmada, yaşam memnuniyeti ile pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin kullanımı arasında pozitif bir ilişki bulunduğu görülmüştür. Bu bulgu, pozitif dinî başa çıkma yöntemlerinin kaygı ve endişe gibi olumsuz duygusal durumları daha etkin bir şekilde yönetebildiğini vurgulamaktadır (akt. Korkmaz vd., 2023). Ayrıca, Ayten ve Sağır (2013) dindarlık seviyeleri yüksek ve depresif eğilimleri normalden fazla olan bireylerin, pozitif dinî başa çıkma stratejilerini negatif dinî başa çıkma stratejilerine göre daha sık tercih ettiklerini tespit etmişlerdir. Bu nedenle, pozitif dinî başa çıkma stratejileri hem olumlu çatışma çözme stilini artırmada hem de olumsuz çatışma çözme stilini azaltmada etkili bir rol oynamaktadır. Merhamet ise her iki durumda da bu etkiyi güçlendirmektedir. Ancak, merhametin etkisi dinî başa çıkma stratejilerine kıyasla

daha sınırlıdır. Bu durum, merhametin katkısının önemli olmakla birlikte, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin çatışma çözme stillerinde daha belirleyici bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin, çatışma çözme stillerinde merhametten daha belirleyici olmasının birkaç nedeni olabilir. Bu stratejiler, bireyin yaşamını geniş bir kapsamda etkileyerek dünya görüşünü, anlayışını, davranışlarını ve ilişkilerini şekillendirebilir. Pozitif dinî başa çıkma yöntemleri, bireyin içsel huzurunu, güven duygusunu ve stresle başa çıkma yeteneğini artırarak, çatışma anında daha hoşgörölü ve çözüm odaklı olmasına katkıda bulunabilir. Tevekkül ve teslimiyet gibi yaklaşımlar içeren bu stratejiler, bireyin çatışma esnasında daha sakin ve kabullenici olmasına yardımcı olabilir. Ayrıca, dinî inançlar ve uygulamalar, bireyin sosyal çevresinde destek bulabileceği ortamlar oluşturarak, olumlu çatışma çözme stillerini teşvik edebilir. Merhamet, bireyin duygusal zekasını ve ilişki kalitesini artırırken, dinî başa çıkma stratejileri, bireyin genel yaşamını ve davranışlarını kapsayarak daha geniş bir etki yaratabilir. Pozitif dinî başa çıkma stratejileri, bireyin bilinçli farkındalığını ve sevecenliğini artırarak, çatışma anında daha dikkatli ve empatik olmasını sağlayabilir. Dinî öğretiler, affetme, sabır ve şükür gibi erdemleri teşvik ederek, bireyin çatışma çözme stilini olumlu yönde şekillendirebilir.

4.8. Merhamet ve Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin Düzenleyici Etkisinin Değerlendirilmesi

Pozitif dinî başa çıkma stratejileri ve merhametin, bağımsız olarak olumlu çatışma çözme becerilerini geliştirdiği gözlemlenmektedir. Ancak, pozitif dinî başa çıkmanın merhametin olumlu çatışma çözme stiline ek bir katkı sağlamadığı, yani bu ikisi arasında bir düzenleyici etkisi olmadığı görülmüştür. Buna karşın, merhametin olumsuz çatışma çözme stiline etkisinde, negatif dinî başa çıkma stratejilerinin düzenleyici bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Merhamet, tek başına olumsuz çatışma çözme stilini azaltırken, negatif dinî başa çıkma stratejileri bu etkiyi zayıflatmaktadır. Başka bir ifadeyle, negatif dinî başa çıkma stratejilerini benimseyen “merhametli” bireylerin, olumsuz çatışma çözme stillerini kullanma olasılıkları artabilmektedir.

Hadiste geçen “Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanınızdır” (Tirmizî Menakib, 63) ifadesi, bir bireyin ailesine ve en yakınlarına karşı anlayışlı ve merhametli bir tutum sergilemesinin, uzak ilişkilerdeki kişilere kıyasla daha zor olabileceğini vurgular. Bu bağlamda, merhamet kişiden kişiye ve durumdan duruma değişebilen bir kavramdır. Özellikle eşler arasındaki ilişkilerde, bu erdemde zafiyetler yaşanabilir. Ayrıca, bireyler negatif dinî başa çıkma yöntemlerini benimsemeye başladığında, merhamet düzeylerinden bağımsız olarak olumsuz çatışma çözme stratejilerinin kullanımının artabileceği görülmüştür. Bireylerin negatif dinî başa çıkma stratejilerine yönelmelerinin çeşitli nedenleri olabilir. Örneğin, geçmişte yaşanan olumsuz deneyimler, dinî yanlış yorumlamalar,

kadercilik veya cezalandırıcı ve olumsuz bir Tanrı algısı gibi faktörler, bu stratejilerin tercih edilmesine yol açabilir.

Araştırmalar, olumlu Tanrı algısına sahip bireylerin psikolojik iyi oluş düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, olumsuz Tanrı algısına sahip veya Tanrı'ya kaygılı bağlanan kişiler, psikolojik iyi oluş açısından olumsuz etkilenmekte ve bu bireyler, Tanrı'ya güvenli bağlanana kıyasla daha fazla stres, kaygı, depresyon ve fiziksel rahatsızlıklarla ilişkilendirilmektedir (Korkmaz, 2012; Hayta, 2006). Bu durum, olumsuz bir Tanrı algısına sahip ve Tanrı'ya güvensiz bağlanan bireylerin daha gergin ve depresif olabileceğini düşündürmektedir. Böyle bir ruh hali, çatışma anlarında bireylerin merhametli olup olmadıklarına bakılmaksızın, olumsuz çatışma çözme stillerine yönelmelerine sebep olabilir.

Dolayısıyla, olumsuz bir din algısı, kökenini dinî öğretilerden alan merhamet gibi erdemlerin etkin bir şekilde kullanılmasını engelleyebilir. Bu tür bir algıya sahip bireyler, dinî aidiyet hissetseler bile, merhamet, şefkat, özveri, diğerkamlık ve isâr gibi meziyetlerde körelme yaşayabilirler. Bu, yüzeyde sağlam ve köklü görünen ancak içi boş bir din anlayışının, zorlu koşullarda işlevselliğini kaybederek, bireylerin çatışma çözme becerilerini olumsuz etkileyebileceğini göstermektedir.

Bunun yanı sıra, Rousseau, merhametin doğuştan gelen bir erdem olduğunu belirtirken, Schopenhauer, merhametin insanlara özgü olduğunu ve herhangi bir önyargı, kavram, din, dogma, mit, eğitim ya da kültüre bağlı olmadığını vurgulamıştır (akt. Comte-Sponville, 1999; Audi, 2008). Bu bakış açısına göre, farklı dini ve kültürel bağlamlarda ve uzun süre etkileşimde bulunan Türk göçmenlerin merhamet anlayışlarının, dini tasavvurlarından ve pratiklerinden bağımsız olabileceği ve insanî değerlerden veya fitrattan kaynaklanabileceği düşünülebilir. Bu da merhametin evrensel bir değer olduğunu ve dinî sınırların ötesine geçtiğini ortaya koymaktadır.

Özetle, yapılan araştırma, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin olumlu çatışma çözme stiline düzenleyici bir rol üstlenmediğini, buna karşın negatif dinî başa çıkma stratejilerinin olumsuz çatışma çözme stili üzerinde belirgin bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, merhamet düzeyi ile çatışma çözme stili arasındaki ilişkide pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin düzenleyici bir etken olduğu hipotezini desteklememektedir.

4.9. Merhamet ve Çatışma Çözme Stili Arasındaki İlişkide Pozitif Dinî Başa Çıkma Stratejilerinin Aracı Etkisine İlişkin Değerlendirilmesi

Merhamet ve çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkide pozitif dinî başa çıkmanın aracı rolü incelenmiştir. Bulgular, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin, yüksek merhamet düzeyine sahip bireylerin olumlu çatışma çözme stillerini benimsemelerini kısmen desteklediğini göstermektedir.

Merhametli bireyler, pozitif dinî başa çıkma yöntemlerini benimsediklerinde, daha yapıcı ve çözüm odaklı çatışma çözme becerileri geliştirme eğilimindedirler. Bu bireyler, empati ve merhamet yeteneklerinden yararlanarak zorlayıcı durumlarda çözüm odaklı yaklaşımlar sergilerken, aynı zamanda dinî inanç ve uygulamalardan da güç alarak çatışmaları daha etkin bir şekilde yönetme eğilimindedirler. Bu durum, pozitif dinî başa çıkma ve merhamet değişkenlerinin bir arada değerlendirildiğinde etkilerinin daha da güçlendiğini ortaya koymaktadır.

Öte yandan, pozitif dinî başa çıkmanın, merhamet ile olumsuz çatışma çözme stili arasındaki ilişkide de aracı bir rol oynadığı belirlenmiştir. Özetle, pozitif dinî başa çıkma stratejileri hem olumlu hem de olumsuz çatışma çözme stilleri ile merhamet arasındaki ilişkilerde aracı bir rol üstlenmektedir. Pozitif dinî başa çıkma, merhametin olumlu çatışma çözme stillerini desteklerken, olumsuz çatışma çözme stillerinin etkilerini de azaltmaktadır.

Bu bulguları, merhamet düzeyi ile çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkide pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin aracı bir değişken olarak işlev gördüğü hipotezini doğrulamaktadır. Sonuç olarak, bireyin merhamet düzeyi tek başına olumlu çatışma çözme stilini etkileyebilirken, pozitif dinî başa çıkma stratejileri bu etkiyi daha da güçlendirmektedir. Bu bağlamda, pozitif dinî başa çıkma stratejilerinin merhamet ve çatışma çözme stilleri arasındaki ilişkide önemli bir aracı değişken olduğu anlaşılmaktadır.

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Gelecekte Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler

Bu araştırma, Fransa'daki göçmenlerin merhamet düzeyleri ile dinî başa çıkma stratejilerinin evlilikte çatışma çözme becerileri üzerindeki etkisini incelemektedir. Literatürde bu değişkenlerin bir arada ele alındığı ve özellikle Fransa'daki göçmen evliliklerine odaklanan bir çalışmaya rastlanmaması, bu araştırmanın literatüre kayda değer bir katkı sunabileceğini düşündürmektedir. Batı ile Doğu arasında kültürel bir köprüde bulunan Türk göçmenlerin, merhamet ve dinî kavramların algılanışı ve uygulanışında farklılıklar gösterebileceği öngörülmüş olsa da araştırma sonuçları beklenen ölçüde farklılık göstermemiş ve bulgular genel literatürle kısmen örtüşmüştür. Bu durum, araştırmanın sınırlı örneklem grubuna ve belirli bir zaman diliminde gerçekleştirilmiş olmasına bağlı olarak, bulguların genellenebilirliğini kısıtlamış ve kültürel farklılıkların tam olarak anlaşılmasını zorlaştırmış olabilir.

Bu nedenle, gelecekte yapılacak araştırmaların daha geniş örneklem grupları ile yürütülmesi ve boylamsal çalışmalar yapılması, bulguların geçerlik ve güvenilirliğini artırabilir. Ayrıca, bu çalışmada kullanılan nicel metodolojinin yanına nitel metodolojilerin de eklenmesi, katılımcıların deneyim ve algılarını daha derinlemesine anlamaya katkı sağlayabilir. Bu derinlemesine anlayış, uygulamalı çalışmalar ve eğitim programlarının geliştirilmesi için önemli bir rehber işlevi görebilir. Örneğin, merhamet geliştirme veya çatışma çözme becerilerine yönelik eğitim programları oluşturulabilir. Bu eğitimlerin etkinliğini daha net değerlendirebilmek amacıyla, deney ve kontrol gruplarını içeren uzun dönemli çalışmalar yapılabilir. Bu tür eğitimlerin katılımcılar üzerindeki etkilerini objektif bir şekilde ölçerek, programların iyileştirilmesi için somut ve güvenilir veriler sağlanabilir. Böylece hem eğitimlerin verimliliğini artırılabilir hem de bireylerin ihtiyaçlarına daha etkili yanıt veren programlar geliştirilebilir.

5.2. Dinî Dernekler ve Cemaatlerde Dinî Çalışmalara Yönelik Öneriler

Türk göçmen aileler için, dinî ve kültürel bağlamları birbirinden ayırıştırarak farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar, bu ailelerin hem kendi dini ve kültürel değerlerine bağlı kalmalarını hem de yaşadıkları ülkenin sosyal normlarına uyum sağlamalarını destekleyebilir. Diğer bir ifadeyle, dinî ve kültürel değerlerin sınırlarını net bir şekilde belirleyip, yaşadıkları ülkenin kimi değerlerinden etkilenmeden bilinçli bir şekilde hareket eden aileler, daha dengeli bir aidiyet duygusu geliştirebilir ve sağlıklı aile yapıları oluşturabilirler. Bu tür bilgilendirici eğitimlerin yanı sıra, bireylerin ve ileride aile kuracak olan ergenlerin pozitif dinî başa çıkma stratejilerini benimsemelerine yönelik çalışmalar düzenlenmelidir. Dinî derneklerde verilen vaaz ve derslerde, korku kültüründen uzaklaşarak sevgi ve teşvik yoluyla din eğitimi verilmesi daha etkili olacaktır. Ayrıca, dinî derneklerin üyelerine ve

cemaatine negatif dinî başa çıkma stratejileri hakkında rehberlik sağlaması, farkındalık yaratması ve eğitimler düzenlemesi, pozitif dinî başa çıkma stratejilerini benimsenmesine katkıda bulunabilir. Bireylerin dinî inançlarını ve başa çıkma stratejilerini yeniden değerlendirmeleri, pozitif yaklaşımlar benimsemeleri hem bireysel hem de ilişkisel iyi oluşlarını artırabilir. Bunun yanı sıra, dinî öğretilerin yanlış veya eksik yorumlanması, bireylerin gerek Tanrı ile olan kişisel ilişkilerini gerekse sosyal ve aile içi ilişkilerini olumsuz yönde etkileyebilir. Dinî öğretilerin doğru bir şekilde anlaşılması, bu tür ilişkiler için sağlam bir temel oluşturabilir. Bu nedenle, dinî örgüt ve derneklerin dinî inançlar ve uygulamalar konusunda bilinçlendirme hizmetleri sunması, bireylerin daha uyumlu ilişkiler geliştirmelerine, merhamet duygularını artırmalarına ve etkili çatışma çözme stratejileri benimsemelerine katkıda bulunabilir. Son olarak, araştırmanın bulguları, çatışma çözme stratejilerinin evlilik süresinden bağımsız olduğunu göstermektedir. Bu, çiftlerin evlilik sürelerine bakılmaksızın uzlaşma istekliliği ve iletişim becerilerinin daha büyük bir önem taşıyabileceğini düşündürmektedir. Dolayısıyla, “geçinmeye gönlün var mı?” sorusunu merkeze alarak, yapıcı ve olumlu çatışma çözme stratejilerini geliştirmek, yeni ya da uzun süredir devam eden evliliklerde fark etmeksizin sağlıklı ve huzurlu bir ilişki için kritik önem taşımaktadır.

5.3. Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Hizmetine Yönelik Öneriler

İlgili çalışmanın bulgularının sahada karşılık bulması ve Türk göçmenlerin yararına işlevsel ve etkin projeler kapsamında değerlendirilmesi umulmaktadır. Örneğin, merhamet bilincini artırmayı hedefleyen eğitimler programları ile çatışma çözme ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik “Aile Okulu” dersleri oldukça faydalı olabilir. Bu tür eğitimler, mevcut ailelerin bilinç düzeyini yükselterek farkındalık kazanmalarına katkıda bulunabilir. Ayrıca, henüz evlenmemiş veya evlilik aşamasında olan çiftler için düzenlenen “Evlilik Okulu” dersleri, yeni kurulan ailelerin sağlam temeller üzerine inşa edilmesine yardımcı olabilir. Bu eğitimler, bireylerin sağlıklı aile yapıları kurmalarına ve bu ailelerden sağlıklı nesillerin yetiştirilmesine destek sağlayabilir.

Buna ek olarak, ergenler ve genç yetişkinler için Manevi Danışmanlık ve Rehberlik hizmetlerinin sunulması, iki kültür arasında denge kurmakta zorlanan bu neslin dinî ve kültürel kimliklerini geliştirmelerine olumlu katkılar sağlayabilir. Bu hizmetler, gençlerin kimlikleriyle barışık bir şekilde, kültürel çeşitlilik içinde dengeli bir aidiyet duygusu kazanmalarını teşvik edebilir. Son olarak, dinî kuruluşlar ve derneklerde Aile Dinî Rehberlik Büroları kurulması da önerilebilir. Bu birimler, ailelerin karşılaştığı zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmak amacıyla manevi danışmanlık, rehberlik ve arabuluculuk hizmetleri sunabilir. Bilhassa akut sorunlarla karşılaşan aileler, uzmanlar aracılığıyla doğru kaynaklara yönlendirilebilir ve gerektiğinde diğer profesyonellerin desteğiyle, çatırdayan evlilikler için çözüm sunma imkânı sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Abanoz, S. (2020, Mart). *Türkiye’de Yapılan ‘Dinî Başa Çıkma’ Konulu Araştırmalar Hakkında Bir Değerlendirme*. Eskiye 40, s. 407-429.
- Adak, N. (2007). *Kadınların İkilemi: İş ve Aile Yaşamı*. Sosyoloji Dergisi, s.137-152.
- Adak, N. (2022). *Değişen Toplumda Değişen Aile*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 5.
- Ağaççanak, B. (2022). Evlilikte Affedicilik, Merhamet ve Duygusal Zekanın Evlilik Doyumuna Etkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya.
- Akdemir, E. (2016). Kişiler Arası Çatışma ile Bilgi Paylaşımı İlişkisi ve Bir Araştırma. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akdeniz, S. (2014). Farklı Merhamet Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Anksiyete, Stres ve Duygusal Zekanın İncelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Akdeniz, S., & Deniz, M. E. (2016). Merhamet Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *The Journal of Happiness & Well-Being*, 4 (1), s. 50-61.
- Akdeniz, S., & Deniz, M. E. (2019). Farklı Merhamet Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Anksiyete, Stres ve Duygusal Zekanın İncelenmesi. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi* (2), 183-207.
- Akgönül, S. (2009). Appartenances et Alterités Chez les Originaires de Turquie en France - Le rôle de la religion. *Hommes & Migrations - Revue française de référence sur les dynamiques migratoires*, s. 34-49.
- Akıncı, M. A. (2014). Fransa'daki Türk Göçmenlerin Dini Kimlik Algıları. *Bilig*, s. 29-58.
- Akıncı, M. A. (2014). Fransa'daki Türk Göçmenlerinin Etnik ve Dini Kimlik Algıları. *Bilig*, (70), s. 29-58.
- Akıncı, M. A. (2020). La Communauté Turque de France en 2020 : Entre Envie de Conservatisme et Volonté d'Intégration. *În France Forum* (76), s. 110-112.
- Akıncı, M. A. (2020). La Communauté turque de France en 2020: Entre Envie de Conservatisme et Volonté d'intégration. *France Forum* (76), s. 110-112.
- Akıncı, M. A., & Yağmur, K. (2011). Identification ethnique et religieuse chez les migrants turcs en France - Perspective intergénérationnelle. *Annuaire International de la Sociolinguistique Européenne*, s. 127-147.
- Aksaz, E. (2015). L'émigration turque en France : 50 ans de travaux de recherche en France et en Turquie. *Institut Français d' Etudes Anatoliennes*.
- Algan, T. (2016). Aile Danışmanlığı Uygulaması:Dünü, Bugünü ve Yarını. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5 (7), s. 2208-2217.
- Arslan, M. (2012). İş-Aile ve Aile-İş Çatışmalarının Kadın Çalışanların İş Doyumları Üzerindeki Etkisi. *Birey ve Toplum* 2, (3).
- Arvas Balcı, F. (2020). *Aile Psikolojisi Din ve Değerler*. Bursa: Emin Yayınları.
- Arvas, F., ve Hökelekli, H. (2017). Dindarlık ile evlilik doyumu ve evlilikte sorun çözme ilişkisi üzerine bir inceleme. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15 (34), 129-160.

- Aslan, Ş. (2008). Duygusal Zeka, Bireylerarası Çatışmayı Çözümleme Yöntemleriyle İlişkili Midir ? Schutte'nin Duygusal Zeka Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13, s. 179-200.
- Atak, M., Şerefoğlu Danış, Z., Küçük, O. N., Merter, M., Yapıcı, A., Sayar, K., . . . Can, B. (2019). *Maneviyat Psikolojisi III "Evlilik ve Aile"*. Kimlik Yayınları.
- Atçeken, M. (2014). Dindarlık, Evlilik Doyumu ve Kişilik Özelliklerinin Bağışlama ile İlişkisi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Audi, P. (2008). D'une Compassion a L'autre. *Revue de Mauss*, 2 (32), 185-202.
- Aydın, A. (2013). Hemşirelerin Kişilerarası Duyarlılık ve Çatışma Çözme Yaklaşımları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.
- Ayten, A. (2012). *Tanrı'ya sığınmak. Dini başa çıkma üzerine psiko-sosyal bir araştırma* (3. Basım). İz Yayıncılık.
- Ayten, A., & Sağır, Z. (2015). Dindarlık, dini başa çıkma ve depresyon ilişkisi: Suriyeli sığınmacılar üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 47 (47), 5-18. s. 5-18. <https://doi.org/10.15370/muifd.86222>
- Ayten, A., Göcen, G., Sevinç, K., & Öztürk, E. (2012). Dini Başa Çıkma, Şükür ve Hayat Memnuniyeti İlişkisi: Hastalar; Hasta yakınları ve Hastane Çalışanları Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 12/2, s. 45-79.
- Bailly, N., Roussiau, N., & Fleury-Bahi, G. (2011). Etude des Liens Entre les Croyances Religieuses et Spirituelles, la Santé et l'age. *Bulletin de psychologie*, 515/5, 471-479.
- Bakırcalıoğlu, A. (2018). Evli Bireylerin Sahip Oldukları Değerler, İletişim Becerileri ve Evlilik Uyumu Arasındaki Yordayıcı ilişki. Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Batar, y. (2012). Empatik Düşündürme Yoluyla Merhamet Eğitimi- Kur'an ve Hz Peygamber'in uygulamaları Işığında. *Diyanet İlmi Dergi*, 48 (1), 43-66.
- Bayraktar, A. (2015). Bağlanma Stilleri, Çatışma Eğilimi, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Belecı, S. N. (2022). Evli Bireylerin Temel Psikolojik İhtiyaçları, Evlilikte Çatışma Çözüm Stilleri ve Psikolojik İyi Oluşları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Bener, V. (2017). KKTC'de Yaşayan Evli Bireylerin Evlilik Çatışması Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Doyumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Kıbrıs.
- Bertalanffy, L. (1972). The History and Status of General Systems Theory. *The Academy of Management Journal*, 15 (4), 407-426.
- Bilge, E. Z. (2013). Liseli Gençlerde İç de Dış Güdümlü Dindarlık ve İyilik Algıları; Ankara Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Bourahla, A. (2023). <https://www.passeportsante.net/auteur/agnes-bourahla>. Passeport Santé: <https://www.passeportsante.net/sante-mentale/sommeil?doc=fatigue-compassionnelle> adresinden alındı
- Bouvier, P. (2018). Compassion et Action Humanitaire: Quand l'Humanité de l'Humanitaire est en Jeu. *Cahiers de Recherche Sociologique*, (65), 153-174.
- Brassac, C. (2005). La Réception de Georges Herbert Mead en Psychologie sociale Francophone: Reflexions sur un paradoxe. *Les cahiers internationaux de psychologie sociale*, 6, s. 3-14.
- Bray, J. H. (1995). Family Assessment: Current Issues in Evaluating Families, 44. *Family Relations*, 469-477.
- Bushman, B. J., Ridge, R. D., Das, E., Key, C. W., & Busath, G. M. (2007). When God Sanctions Killing: Effect of Scriptural Violence on Aggression. *Psychological Science* 18/3, s. 204-207.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Büyükşahin Çevik, G. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Roller ve Çatışma Çözme Stilllerinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (3), 1017-1034.
- Çağlar, T. (2018). Göç Çalışmaları için Kavramsal bir Çerçeve. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (8), 26-49.
- Çakır, G., & Yaman, Ö. M. (2021). Yaşlılara Evde Bakım Vermenin Bakım Veren Aile Üyelerinin Yaşadıkları Zorluklar ve Etkileyen Unsurlar. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (18), 104-124.
- Çakmak Tolan, Ö. (2015). Evlilik Uyumunun Kişilik Özellikleri, İlişkiye Dair İnançları ve Çatışma Çözüm Stilleri Bağlamında Yordanması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Canatan, K., & Yıldırım, E. (2011). *Aile Sosyolojisi*. Açılım Kitap.
- Canel, A. N. (2007). Ailede Problem Çözme, Evlilik Doyumu ve Örnek Bir Grup Çalışmasının Sınanması. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çapan, M. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Merhamet ve Öz-Anlayış Düzeylerinin Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Caporossi, J., Trouillet, R., & Brouillet, D. (2011). Validation de la version française d'une échelle abregée de coping religieux: Brief-RCOPE. *Psychol.*
- Çevik Demir, Ş. (2013). Ergenlerde Benlik Saygısı ve Dini Başa Çıkma. Yayınlanmış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Chatel, V., & Roy, S. (2018). Un Monde Compassionnel ? *Cahiers de Recherche Sociologique*, (65), 7-22.
- Choi, H., & Marks, N. F. (2008). Marital Conflict, Depressive Symptoms, and Functional Impairment. *Journal of Marriage and Family*, 70 (2), 377-390.
- Çınar, H., Özden, S., Özkuk, Ö., & Çokay, F. (2014). Büro Yönetimi ve Sekreterlik Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Çatışma Yönetimi Stratejileri Arasındaki İlişkisi: Dumlupınar Üniversitesi Örneği. *Elektronik Journal of Vocational Colleges*, 189-197.

- Çingöl, N., Çelebi, E., Zengin, S., & Karakaş, M. (2018). Bir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Merhamet Düzeylerinin İncelenmesi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 21 (1), s. 61-67.
- Çingöl, N., Çelebi, E., Zengin, S., & Karakaş, M. (2018). Bir Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Merhamet Düzeylerinin İncelenmesi, 21. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, s. 61-67.
- Clément, M. (2018). Sociologie, Souffrance et Compassion. *Cahiers de Recherche Sociologique*, (65), 47-69.
- Cohan, C. L., & Bradbury, T. N. (1997). Negative Life Events, Marital Interaction, and the Longitudinal Course of Newlywed Marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73 (1), 114-128.
- Comte-Sponville, A. (1995). *Petit Traité des Grandes Vertus*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve Davranış*. Remzi Kitabevi.
- De Lima, E. S. (2020). L'Attendrissement dans la Compassion et la Pitié. *Argumentation et Analyse du Discours*.
- De Tapia, S. (2009). Permanences et Mutations de l'immigration turque en France. *Hommes & Migrations Revue française de référence sur les dynamiques migratoires* (1280), 8-20.
- Delelis, G., Christophe, V., Berjot, S., & Desombre, C. (2011). Stratégies de régulation émotionnelle et de coping: quels liens ? *Bulletins de Psychologie*, 515/5, 471-479.
- Delobre, A.-S. (2021). L'arbitrage Familial International. Yayınlanmış Doktora Tezi. Université Lyon III Jean Moulin, Lyon.
- Demiral, S. (2020). Evlilik Çatışması ve Çatışma Çözüm Stillerinin Mutluluk Düzeyleri Açısından İncelenmesi. *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, s. 864-876.
- Demiray, Ö. (2006). Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Derdour-Campos, J. (2018). La Fatigue de Compassion: état des lieux des connaissances, aspects cliniques. Enquete transversale, multicentrique aupres de soignants intervenant dans les services de psychiatrie en milieu carcerale. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Université de Caen Normandie.
- Doğan, T. (1999). Başkent Üniversitesi Öğrencilerinin Stresle Başa Çıkma Stratejilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dönmez, S. (2016). "Dede Korkut Kitabı" Nokta-i Nazarından " Dürüstlük, Sözünde Durma, Mütevazılık ve Merhamet" Erdemlerine Felsefi Bir Bakış. *İlahiyat Akademi Dergisi*, 3, 88-99.
- Duhoux, S. (2014). <https://inter-stice.fr/>. inter-stice.fr: https://inter-stice.fr/traumatisme-vicariant-2/adresinden_alindi
- Durmuşkaya, C. (2019). *Metal İşkolunda Sendikalarda Çatışma Yönetimi Stratejileri : Sakarya Örneği*. Sakarya Yayıncılık.
- Duran, W., & Durant, A. (1935-1976). *The Story of Civilization*. Simon & Schuster.
- Düzgüner, S., & Martı, H. (2020). Aile İçi Şiddetin Önleyicisi Olarak İsam'ın Merhamet Temelli Aile Modeli. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/42, 457-482.
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve İnsan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), s. 9-22.

- Ekşi, H. (2001). BaşaÇıkma, Dini BaşaÇıkma ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ercan, L., & Nazlı, S. (2020). *Aile Sisteminin Temel Kavramları. Evlilik ve Aile Psikolojik Danışmanlığı*. Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, Ö. (2021). Evli Çiftlerin Çatışma Çözüm Stili Tercihlerinde Köken Ailelerin Rolü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3 (23), s. 1099-1122.
- Eruş, S. M. (2019). Evlilikte Bilinçli Farkındalık ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Duygusal Zeka ve Evlilik Uyumunun Aracılık Rolü. Yayınlanmış Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ferah, N. (2019). Boşanma Sürecindeki Bireylerde Dini Başa Çıkma Davranışlarının Analizi. Yayınlanmış Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Fidanoğlu, O. (2006). Evlilik Uyum, Mizah Tarzı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entisüsü, İstanbul.
- Fidanoğlu, O. (2007). Evlilik Uyumunu İle Eşlerin Somatizasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki ve Diğer Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Geçioğlu, A. R., & Kayıklık, H. (2019). Dindarlık ve Evlilik Uyumunu İlişkisi: Evli Bireyler Üzerine bir İnceleme. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 19 (1), 202-224.
- Géhin, E., & Coser Lewis, A. (1983). Les Fonctions du Conflit Social. *Revue Française de Sociologie*, 24 (1), 140-145.
- Genç, M. F. (2018). Merhamet Eğitiminin Saldırganlık Davranışını Azaltmadaki Rolü. *Ondokuz mayıs Üniversitesi İlahiyat Dergisi*, 45, 61-82.
- Gheysen, F., Paucsik, M., & Delamillieure, P. (2022). *La Thérapie fondée sur la compassion*. Elsevier Masson.
- Girgin Büyükbaraktar, Ç. (2015). Evli Çiftlerin Evlilikteki Bağlılıkları ve Bağlanma Stillerinin Çift Uyumunu Yordaması. Yayınlanmış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Göcen, G. (2014). *Şükür: Pozitif Psikolojiden Din Psikolojisine Köprü*. DEM.
- Görmez, M., Kayan, R., Meşal, H., Karaman, H., Köse, S., Aktaş, C., Aldemir, T. (2020). *Süreklilik ve Değişim Ekseninde Aile Olmak*. Tire Kitap.
- Gottman, J. M. (1993). The Roles of Conflict Engagement Escalation, and Avoidance in Marital Interaction: A Longitudinal View of Five Types of Couples. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 61 (1), 6-15.
- Gottman, J. M. (1998). Psychology And The Study Of Marital Processes. *Annual Review of Psychology*, 49 (1), 169-197.
- Gottman, J. M., & Krokoff, L. J. (1989). Marital Interaction and Satisfaction: A Longitudinal View. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 47-52.
- Gözler, A., Köksal, O., & Gözler, A. (2021). İngilizce Öğretmenlerinin Çatışma Yoğunluğu Nedenleri ve Çatışma Çözme Stratejileri. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim*, 2 (1), s. 17-33.

- Greeff, A. P., & De Bruyne, T. (2000). Conflict Management Style and Marital. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 26, 321-334.
- Gümüşeli, A. İ. (1994). İzmir Ortaöğretim Okulları Yöneticilerinin Öğretmenler ile Aralarındaki Çatışmaları Yönetme Biçimleri. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güven, N. (2005). İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar ve Evlilikte Problem Çözme Becerilerinin Evlilik Doyumu ile İlişkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hacıkeleşoğlu, H., & Kartopu, S. (2017). Merhamet ve Dindarlık: Üniversite Öğrencileri Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *International Journal of Social Science*, 59, s. 203-227.
- Hartmann, A. (2008). Les Orientations Nouvelles Dans le Champ du Coping . *Pratiques Psychologiques*, 14 (2), s. 285-299.
- Hasan Musa, H. (2022). Otizmlı Çocukların (2-11) Arasında Olan Ebeveynlerin İyi Oluş Merhamet, Psikolojik Sağlamlık ve Bilişsel Esneklik Arasındaki İlişki. Yayınlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Hayta, A. (2006). Anneden Allah'a: Bağlanma Teorisi ve İslam'da Allah Tasavvuru. *Değerler Eğitim Dergisi*, 4(12), 29-63.
- Helvacıoğlu, H. N., & Bülbül E., A. (2022). Evli Bireylerin Çatışma Çözüm Stilleri, Bağlanma Stilleri ve Evlilik Rol Beklentileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *SEBED*, 1 (1), s. 1-14.
- Hocker, J. L., & Wilmot, W. W. (2017). *Interpersonal Conflict*. Eleventh Edition.
- Hökelekli, H. (2016). *Çocuk, Genç, Aile Psikolojisi ve Din*. DEM.
- Hortaçsu, N. (2003). *İnsan İlişkileri*. İmge Kitabevi.
- Hünler, O. S., & Gençöz, T. (2003). Boyun Eğici Davranışlar ve Evlilik Doyumu İlişkisi: Algılanan Evlilik Problemleri Çözümünün Rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18 (51), 99-108.
- İçduygu, A., & Sirkeci, İ. (1999). Cumhuriyet Dönemi Türkiye'sinde Göç Hareketleri. *75 Yılda Köylerden Kentlere İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları*, s. 249-268.
- İçli, G. (1997). Aile Araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (3), 56-68.
- İlerisoy, M. (2012). Aile Sistemleri Kuramı Çerçevesinde İnfertilite Tedavi Gören Ailelerde Aile Yaşam Döngüsünün Nitel Yöntemlerle Araştırılması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İmamoğlu, O. (1993). Değişen Dünyada Değişen Aile-İçi Roller. *Kadın Araştırmaları Dergisi (I)*.
- İzci, L., & Mazman, İ. (2021). Sembolik Etkileşimcilik Çerçevesinden Korunmaya Muhtaç Çocuklarda Benlik. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (1), 151-170.
- Johnson vd., (2010). Priming Christian Religious Concepts Increases Racial Prejudice. *Social Psychological and Personality Science* 1 (2), s. 119-126.
- Kara, N. (2013). Çiftlerde Yükleme Biçimleri, Çatışma Çözme Stilleri ve Eşin Duygu Dışavurum Tarzları ile Çift Uyum Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Karadağ, Ş. (2015). Evlilik Uyumu İlişkisinde Aile İçi İletişimin Rolü: Konya Örneği. Yayınlanmış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Karataş, K., & Baloğlu, M. (2019). Tevekkülün Psikolojik Yansımaları. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 19 (ÇÜİFD), 19 (1)*, 110-118.
- Kasapoğlu, A. (2004). Kur'an'da Evlilik Terapisi. Günümüz Psikolojisinin Verileri ve Uygulamalarıyla Bir Mukayese. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 4/3*, 37-74.
- Kasapoğlu, A. (2017). *Kur'an'da Evlilik Psikolojisi*. Gece Kitaplığı.
- Kasapoğlu, A., & Karkıner, N. (2011). *Aile Sosyolojisi*. Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Kavak, A. (2018). Evli Bireylerde Çatışma Yönetimi ve Evlilik Doyumu. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kavas, E. (2013). Dini Tutum-Stresle Başa Çıkma İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37.
- Kaya, F. (2014). Zihinsel Engelli Çocuklara Sahip Ailelerde Problem Çözme ve Dini Başa Çıkma. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Kılıç, S. (2006). Özel Okul Öğretmenlerinin Çatışma Yaklaşımları ile Çatışmayı Yönetme Stilleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koenig, H., Cohen, H., Kudler, H., Blazer, D., Krishnan, K., & Sibert, T. (1995). Religious Coping and Cognitive Symptoms of Depresyon in Elderly Medical Patients. *Psychosomatics 36*, 369-375.
- Korkmaz, N. E. (2012). Tanrı'ya bağlanma ve psikolojik iyi olma. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 6 (12), 95-112.
- Korkmaz, S., & Hacıkeleşoğlu, H. (2012). Prososyallik, Empatik Eğilim ve Dindarlık Arasındaki İlişkiler Üzerine Bir Araştırma, 50. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 554-570.
- Korkmaz, S., Akyürek, R., & Karaçalı, M. (2023). Dini Başa Çıkma, Şükür, Takdir Etme, Endişe ve Anksiyete İlişkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10/2, 738-766.
- Kunduracioğlu, H. (2008). Sınıf Öğretmenlerinin Çatışmaya İlişkin Yaklaşımları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Lacaze, L. (2013). L'interactionnisme symbolique de Blumer revisité. *Sociétés 121*, 41-52.
- Malkoç, B. (2001). The Relationship Between Communication Patterns And Marital Adjustment. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Manço, U. (1997). Des Organisations Socio-politiques Comme Solidarité İslamique Dans L'immigration Turque en Europe. *Les Annales de l'Autre İslam, Institut National des Langues et des Civilisations Orientales*, 4, 97-133.
- Martı, H., & Han, A. (2016). Hz Nuh'un Hayatı Ekseninde "Aile Olmak" Üzerine Yeniden Düşünmek. *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5 (9), s. 97-105.

- McKay, R., Efferson, C., Whitehouse, H., & Fehr, E. (2011). Wrath of God: Religious Primes and Punishment. *Proceedings: Biological Sciences* 278/1713, s. 1858-1863.
- Muhcu, S. (2015). Ortopedik Engellilik ve Dini Başa Çıkma: Trabzon Örneği. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çorum.
- Nas, E., & Kardaş, F. (2022). Merhamet Eğitimi ve Eğitimde Merhamet. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 11 (1), s. 316-340.
- Nas, E., & Şak, R. (2021). Merhamet Doyumu Ölçeğinin Geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 20 (80), 2019-2036.
- Nazlı, S. (tarih yok). *Aile Danışmanlığı*. 2003: Anı Yayıncılık.
- Nebizade, K. (2004). Türkiye'de Yüksek Öğrenim Gören Orta Asyalı Öğrencilerle Türk Öğrencilerin Stresle Başa Çıkma Tutumları ile Yardım Arama Davranışlarının İncelenmesi; KTÜ Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Trabzon.
- Nicchi, S., & Le Scanff, C. (2005). Les Stratégies de Faire Face. *Bulletin de Psychologie*, 1 (475), 97-100.
- Önder, E. (2008). Lisans Öğrencilerinin Yaşadıkları Çatışmalar ve Çatışma Yönetim Stilleri (Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Isparta.
- Özcan, Z. (2020). *Merhamet Psikolojisi: Zihinsel İmgeler Işığında Merhamet*. MÜ İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Özdelikara, A., Taştan, A., & Arslan, B. (2019). Hemşirelik Öğrencilerinin Çatışma Çözme Stillerinin Belirlenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3 (6), 187-195.
- Özdemir-Kemahlı, H. P. (2019). Yüksek Nitelikli Evlilikler Yaratmak: Mutlu Çiftlerin Deneyimleri Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özen, A., Sakallı-Uğurlu, N., & Salman-Engin, S. (2016). Romantik İlişkilerde Çatışma Çözüm Stilleri Ölçeği: Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Nesne Psikolojik Dergisi*, 4 (7).
- Özen, S. (1992). Mübadele ve Çatışma Kuramlarında Aile. *Sosyoloji Dergisi*, (3).
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. PDREM Yayınları.
- Öztürk, C. Ş. (2014). Cinsel İşlev Bozukluğu olan Çiftlerde Mizaç ve Karakter Boyutları, Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Paulhan, İ. (1992). Le Concept de Coping. *L'année Psychologique*, 92 (4), 545-557.
- Polat, F. N., & Erdem, R. (2017). Merhamet Yorgunluğu Düzeyinin Çalışma Yaşam Kalitesi İlişkisi; Sağlık Profesyonelleri Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (26), 291-312.
- Redfield, R., Linton, R., & Herskovits, M. J. (1936). Memorandum for the Study of Acculturation. *American anthropologist*, 38 (1), 149-152.
- Rieben, İ. (2012). Qualité d'attachement dans la psychose et figures spirituelles. Yayınlanmış Doktora Tezi. Unil Université, Lausanne.

- Salim, E. (2017). Boşanma Sürecindeki Bireylerde Başa Çıkma Stratejileri ve Dini Başa Çıkma: Isparta Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Sariaslan, H. (1984). Sistem Analizinin Temelleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 39 (01).
- Sayar, K. (2008). *Merhamet: Kalbe Dönüş için son çağrı*. Timaş.
- Segrin, C., & Flora, J. (2005). *Communication Familiale*. Routledge.
- Şendil, G., & Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyum ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları*, 28, 15-34.
- Şendil, G., & Kızıldağ, Ö. (2003). Çocuk ve Ergenlerde Ebeveyn Evlilik Çatışması Algısı. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 10 (2), 129-143.
- Şengül Öner, D. (2013). Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Çatışma Çözüm Stilleri ve Evlilik Uyumlarının İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Şentepe, A. (2009). Yaşlılık Döneminde Temel Problemler ve Dini BaşaÇıkma. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sercen, S. (2015). Résider, Circuler, Habiter: L'intégration cosmopolite des Migrants turcs en France. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ecole Doctorale Sociétés Politiques Santé Public Spécialités Sociologie, Bordeaux.
- Sevim, S. A. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Çatışmalara Yaklaşım Biçimleri. *Eurasian Journal of Education Research*, 21, s. 223-233.
- Soylu, Y., & Kağnıcı, M. D. (2015). Evlilik Uyumunun Empatik Eğilim, İletişim ve Çatışma Çözme Stillerine Göre Yordanması. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5 (43), s. 44-54.
- Tekin Çatal, M. (2019). Evli Bireylerin Evlilik Değerleri, Evlilik Doyumu ve Evlilik Tipleri Arasındaki İlişki. Yayınlanmış Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Tekkanat, D. (2009). İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Çatışma Yönteminde Kullandıkları İletişim Tarzlarına İlişkin Öğretmen Algıları: Edirne İli Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Temiz, Y. E. (2014). Yetişkinlerde Dini Başa Çıkma Yöntemi Olarak Dua. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Topuz, İ. (2003). Din Gelişim Seviyeleri ile Dini BaşaÇıkma Tutumları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmış Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Tunç, T., & kutanis, R. (2013). Benlik Saygısının Çatışma Çözüm Stilleri Üzerindeki Etkisi: Bir Üniversite Hastanesi Örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 16 (1), 23-43.
- Türkkahraman, M., & Şahin, K. (2010). Kadın ve Kariyer. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi* (37).
- Türnüklü, A. (2005). Lise Yöneticilerinin Çatışma Çözüm Strateji ve Taktiklerinin Sosyal Oluşturmacılık Kuramı Perspektifinden İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 225-278.

- Tutuş, H., & Barut, Y. (2021). Evli Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık, Olumsuz Otomatik Düşünceler ve Evlilik Doyumu İlişkisi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (9), 91-101.
- Üncü, S. (2007). Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uysal, V. Göktepe, A. K., Karagöz, S., & İlerisoy, M. (2017). Dini başa çıkma ile umut, hayat memnuniyeti ve psikolojik sağlamlık srasındaki etkileşim üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 52 (52), 139-160.
- Wagner, A., Mosmann, C. P., Scheeren, P., & Levandozski, D. C. (2019). Conflict, Conflict Resolution and Marital Quality. *Paideia*, 29.
- Watson, P.J., Hood, R. W., Jr., & Morris, R. J. (1985). Dimensions of religiosity and empathy. *Journal Of Psychology* 117, s. 211-216.
- Westermarck, E. (1891). *The History of Human Marriage*. İnternet Archive.
- Yapıcı, A. (2007). *Ruh sağlığı ve din*. Karahan Kitabevi.
- Yapıcı, A. (2018). Eşlerin dinsel algı ve yaşayışına göre evlilikte dindarlık ve maneviyat huzur mu, kusur mu? *Turkish Studies*, 13(2), 79-106.
- Yapıcı, A. (2020). *Toplumsal cinsiyet din ve kadın*. Çamlıca Yayınları.
- Yapıcı, A., & Doğanay, S. (2019). Dini başa çıkma ve sabır bağlamında insan tipleri: Nitel bir araştırma. *Bilişname*, (40), 105-135.
- Yavuz, O. (2015). Evlilikte Problem Çözme Becerisi ve Evlilik Doyumunun Bilim Sanat Merkezinde Çocuğu Olan ve Olmayan Ebeveynler Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Yazar, R., & Tolan, Ö. (2021). Evlilik Terapilerinde Bilişsel Davranışçı Yaklaşım. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13 (1), 1-22.
- Yener, S. (2018). Sosyolojik Kuramlar Çerçevesinde Aile ve Girişimcilik İlişkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (6), 869-878.
- Yeşiltepe, S. S. (2011). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç; Çeşitleri. Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*, 9 (2), s. 1685-1704.
- Zara, A., & Yücel, F. G. (2017). The Effects of Projective Identification, Conflict Resolution Styles, and Gender Roles on Marital Satisfaction. Yansıtımlı Özdeşim, Toplumsal Cinsiyet Roller ve Çatışma Çözme Biçiminin Evlilik Doyumuna Olan Etkisi. *Klinik Psikiyatri Dergisi. The Journal of Clinical Psychiatry*, 20 (2), s. 76-83.
- Zielinski, A. (2009). La Compassion, de l'Affection a l'Action. *Etudes*, 410, 55-65.

EKLER

EK 1: ETİK ONAY BELGESİ

KARAR(ISSUE NUMBER): 04.09.2023/

T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
VE
BİLİMSEL YAYIN ETİK KURULU
(SOCIAL SCIENCES UNIVERSITY OF ANKARA
INSTITUTIONAL ETHICS COMMITTEE OF SOCIAL SCIENCES AND
HUMANITIES RESEARCH AND PUBLICATION)

ETİK ONAY BELGESİ
(CERTIFICATE OF ETHICS APPROVAL)

Araştırma Yöntemi (Research Method)	Anket Çalışması
Araştırmacının Adı (Study Title)	Dini Başa Çıkma ve Merhamet Düzeyinin Evlilik Çatışma Çözme Stilleri Üzerine Etkisi : Fransa Lyon Örneği
Sorumlu Araştırmacının Adı Soyadı (Principal Researcher Name Surname)	GÜLHAN LEKESİZ
Karar (Committee Decision)	UYGUNDUR

e-imzalıdır
Prof. Dr. M. Hakan TÜRKÇAPAR
Başkan (Chair)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ejder OKUMUŞ
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Sutay YAVUZ
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mehmet Emin BİLGE
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Aslı AKAY
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mustafa ÇEVİK
Üye(Member)

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail ÇAKIR
Üye(Member)

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5451&eD=BSP4BBLN0Z&eS=87230>

EK 2: KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C.

ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

İSLAMİ ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı Soyadı	Gülhan LEKESİZ
Anabilim Dalı	Manevi Rehberlik ve Danışmanlık Anabilim Dalı
Tez Başlığı	Dini Başa Çıkma ve Merhamet Düzeylerinin Evli Çiftlerin Çatışma Çözme Stilleri Üzerine Etkisi: Fransa Örneği

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği uyarınca yapılan yüksek lisans tez savunma sınavında jürimiz .. /.. /...tarihinde saat toplanmış ve yukarıda adı geçen öğrencinin Yüksek Lisans Tezi için salt çoğunluk ile aşağıdaki kararı almıştır.

- ☐ Savunulan Tezin Kabul Edilmesine
☐ Savunulan Tezin Düzeltilmesine
☐ Savunulan Tezin Reddedilmesine

Tez Sınav Jürisi	Adı Soyadı/Üniversitesi	İmza
Danışman	Prof. Dr. Asım YAPICI Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi	
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		
Jüri Üyesi		

EK 3: BEYAN METNİ

T.C.
ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (...../...../2024)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin Adı ve Soyadı

Gülhan LEKESİZ

İmzası

.....

EK 4: ORİJİNALLİK RAPORU

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının orijinallik tespiti a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam sayfalık kısmına ilişkin olarak,/...../..... tarihinde tarafımdan *turnitin*, (ya da ...) adlı intihal tespit programı üzerinden İslami Araştırmalar Enstitüsü *Tez Yazım Klavuzu* 'nda belirlenen esaslara göre yapılmış ve alıntılar dahil % benzerlik oranına ulaşılmıştır.

Yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Ek: Tez Çalışması Orijinallik Raporu

...../...../2024

(imzası)

Gülhan LEKESİZ

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.

() Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;

Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve *Tez Yazım Klavuzu*'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

(Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor ise bu kısma danışman tarafından gerekçe belirtilecek ve Anabilim Dalı Kurulunun görüşü eklenecektir.)

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

...../...../2024

(imzası)

Prof.Dr.Asım YAPICI

EK 5: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Katılımcı

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İslami İlimler Araştırma Enstitüsü Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Yüksek Lisans Programında yürüttüğüm tez çalışmam için araştırma yapmaktayım.

Aşağıda sunulan anketler, evlilikte yaşanan çatışma çözme sürecine, merhamet düzeyi ve dini başa çıkma stratejilerinin etkisini anlamaya yönelik katkı sağlaması amacıyla sizlere ulaştırılmıştır.

Her bir ölçeği yanıtlamaya geçmeden önce ölçek başlarında sunulan kısa açıklamaları dikkatlice okuyunuz.

Lütfen ölçeklerdeki her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz. Aşağıdaki ankette yer alan soruların hepsini cevaplamanız bu araştırmanın sonuçları açısından kritik önem taşımaktadır.

Araştırmamız açısından kimliğimizin bilinmesi önem taşımadığından, anket formları üzerine ad ve soyadı yazılması gerekmemektedir. Vereceğiniz yanıtlar sadece araştırmacı tarafından bilimsel veri amacıyla kullanılacaktır.

Ankette yer alan hiçbir sorunun doğru ya da yanlış cevabı yoktur. Yapılan bilimsel çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Medeni Durum

☐ Evli

☐ Boşanmış

2. Cinsiyet

☐ Kadın

☐ Erkek

3. Yaş

☐ 18-25

☐ 26-35

☐ 36-45

☐ 46-55

4. Eğitim Durumunuz

☐ Okur-yazar

☐ İlköğretim

☐ Lise

☐ Üniversite Öğrencisi

☐ Üniversite Mezunu

☐ Lisans Üstü

☐ Doktora

5. Algılanan Ekonomik Durum

☐ Düşük

☐ Orta

☐ Yüksek

6. Çalışma Durumunuz

☐ Çalışmıyor

☐ Çalışıyor

7. Mesleğiniz

.....

8. Eşinizle Evlenme Şekliniz

☐ Severek-Flört Ederek

☐ Görücü usulü- İsteyerek

☐ Görücü usulü- İstemeyerek

9. Çocuk Sayısı

☐ 0

☐ 1

☐ 2

☐ 3

☐ 4 ve fazla

10. Kaçınıcı Evliliğiniz

☐ 1

☐ 2

☐ 3

() 4

() 5

11. İlişkinizin niteliğini nasıl değerlendiriyorsunuz

1. Kötü 2-3-4-5-6-7 Çok iyi

1'den 7'e kadar olan aralıkta değerlendiriniz.

.....

12. İlişkinizde ne derece sorun yaşıyorsunuz

1. Çok Nadir 2-3-4-5-6-7 Çok fazla

1'den 7'e kadar olan aralıkta değerlendiriniz.

.....

13. Evlilik Süreniz

() 1-4 yıl arası

() 5-10 arası

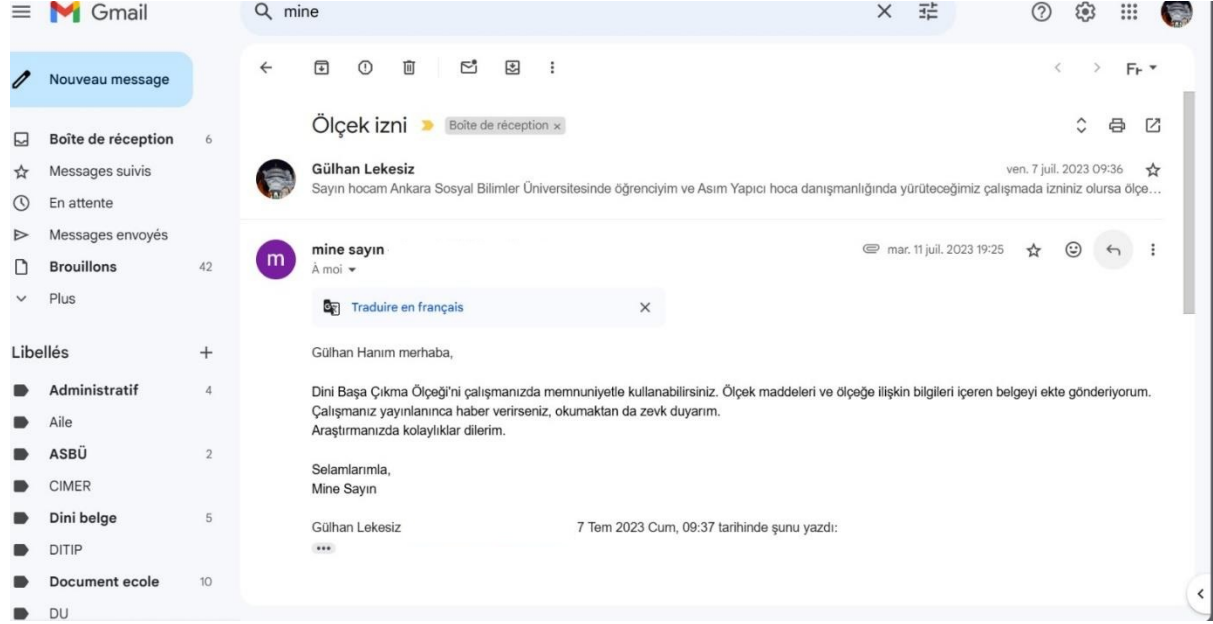
() 11-15 arası

() 15 yıldan fazla

16. Yaşadığınız Şehir

.....

EK 6: ÖLÇEK KULLANMA İZİNLERİ

Mail

Nouveau message

Boîte de réception 6

Messages suivis

En attente

Messages envoyés

Brouillons 42

Plus

Libellés +

Administratif 4

Aile

ASBÜ 2

CIMER

Dini belge 5

DITIP

Document ecole 10

DU

edeniz@yildiz.edu.tr

À edeniz

Sayın Hocam

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi öğrencisiyim ve Asım Yapıcı hoca danışmanlığında yürüteceğimiz çalışmada Merhamet ölçeğini kullanmamıza müsaade etmenizi rica ediyoruz.

Mehmet Engin DENİZ

À moi

Traduire en français

Gülhan merhaba, ölçek ekli dosyada, iyi çalışmalar dilerim.

Logo

Prof. Dr. M. Engin Deniz | Dean, Faculty of Education

a: Yıldız Technical University | Davutpaşa Campus, Gençosman Mah. Davutpaşa Cad. No:120 | 34165 Güngören/İstanbul/ Türkiye

e: avesis.yildiz.edu.tr/edeniz

p: +90 (212) 383 4800

f x in

Nouveau message

Boîte de réception6

Messages suivis

En attente

Messages envoyés

Brouillons42

Plus

Libellés+

Administratif4

Aile

ASBÜ2

CIMER

Dini belge5

DITIP

Document ecole10

DU

Ecole Lyon

Rechercher dans les messages

1 sur 1

Fr

Çalışmam için izninizi rica ediyorum, çok teşekkür ederim

27 Haz 2023 Sal, saat 08:28 tarihinde Gülhan Lekesiz şunu yazdı:

...

Gülhan LEKESİZ

Ayça Özen Çıplak

A moi

6 jül. 2023 10:58

☆

😊

↩

⋮

Traduire en français

×

Merhaba,

Ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeği ve geçerlik güvenirlik çalışmasını ekte yolluyorum.

İyi çalışmalar

Doç. Dr. Ayça Özen Çıplak
Akdeniz Üniversitesi/Akdeniz University
Psikoloji Bölümü/Department of Psychology

Kimden: Gülhan Lekesiz

Gönderildi: 27 Haziran 2023 Salı 08:28

Kime: Ayça Özen Çıplak

Konu: Çatışma

102

EK 7: MERHMET ÖLÇEĞİ

ÖLÇEK MAKALESİ İÇİN ERİŞİM:

<http://www.journalofhappiness.net/frontend/articles/pdf/v04i01/5.pdf>

Aşağıda bir seri ifade bulacaksınız. Lütfen sizin düşüncenizi en iyi temsil eden ifadeyi, sağında yer alan derecelemeğe göre işaretleyiniz. Örneğin birinci ifadeye tamamen katılıyorsanız maddenin sağında 5'i daire içine alınız. Toplam 24 madde bulunmaktadır. Her Zaman 5'i, Sık Sık 4'ü, Ara sıra 3'ü, Nadiren 2'yi, Hiçbir Zaman 1'i temsil etmektedir. Lütfen her ifadeye tek bir yanıt veriniz ve boş bırakmayınız. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Ara sıra	Sık Sık	Her Zaman
1. İnsanlar benim karşımda ağladıklarında genellikle hiçbir şey hissetmem.	1	2	3	4	5
2. Bazen insanlar kendi problemlerinden bahsettiklerinde, umurumda değilmiş gibi hissederim.	1	2	3	4	5
3. Kendimi acı çeken insanlara karşı duygusal olarak yakın hissetmem.	1	2	3	4	5
4. İnsanlar benimle konuşurken, onlara tüm dikkatimi veririm.	1	2	3	4	5
5. İnsanlar bana üzüntülerini anlattıkları zaman kendimi onlardan uzaklaşmış hissederim.	1	2	3	4	5
6. Birisi zor bir duruma düştüğünde ona yardım etmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
7. İnsanlar bana dertlerini anlattıklarında çoğunlukla duymazdan gelirim.	1	2	3	4	5
8. Zor zamanlarında insanların yanında bulunmayı severim.	1	2	3	4	5
9. Bana hiçbir şey söylemeseler bile insanların üzgün olduklarını fark ederim.	1	2	3	4	5
10. İnsanlar üzgün olduklarında, onlarla yakınlık kuramam gibi gelir.	1	2	3	4	5
11. Herkes bazen kendini kötü hisseder, bu insan olmanın bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
12. İnsanlar çökkün olduklarında, bazen onlardan soğuduğumu hissederim.	1	2	3	4	5
13. İnsanlar bana sorunlarını anlattıklarında, onları sabırla dinlerim.	1	2	3	4	5
14. Diğer insanların sorunlarının beni ilgilendirmedığını düşünürüm.	1	2	3	4	5
15. Tüm insanların zayıf yönleri olduğunu ve kimsenin mükemmel olmadığını kabullenmek önemlidir.	1	2	3	4	5
16. İnsanlar mutsuz olduğunda onların yardımına koşarım.	1	2	3	4	5
17. Başkalarıyla farklılıklarına rağmen herkesin acıyı tıpkı benim gibi hissettiğini bilirim.	1	2	3	4	5
18. İnsanlar sıkıntılı olduklarında, onlarla genellikle başkalarının ilgilenmesini isterim.	1	2	3	4	5
19. Başkalarının sorunlarıyla ilgili pek fazla düşünmem.	1	2	3	4	5
20. Acı çekmek tüm insanlar için ortak bir yaşantıdır.	1	2	3	4	5
21. İnsanlar bana sıkıntılarını anlattıklarında, objektif bir tutum takınmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
22. İnsanlar ıstırap çekerken, onlarla iletişim kuramam.	1	2	3	4	5
23. Çok acı çeken insanlardan uzak durmaya çalışırım.	1	2	3	4	5
24. İnsanlar üzgün olduklarında, onları rahatlatmaya çalışırım.	1	2	3	4	5

EK 8: DİNİ BAŞA ÇIKMA ÖLÇEĞİ

Dini Başa Çıkma Ölçeği

İda yer alan ifadeleri okuduktan sonra, **hayatta bir problemle karşılaştığınızda** genel olarak nasıl andığınızı düşünerek durumunuzu en iyi yansıtan seçeneği işaretleyiniz.

emen hemen hiç yapmam (2)Çok az yaparım (3)Orta derecede yaparım (4)Sıklıkla yaparım

Hayatta bir problemle karşılaştığımda, Allah'a daha yakın olmaya çalışırım.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, bunun imanımı derinleştirmek için Allah'tan gelen bir imtihan olduğunu düşünürüm.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, Allah'ın sevgisini ve himayesini isterim.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, teselli bulmak için Kuran-ı Kerim okurum.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, Allah'tan bağışlanma dilerim.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, Allah'ın sabırlı olmayı emrettiğini kendime hatırlatırım.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, elimden geleni yapar, gerisini Allah'ın takdirine bırakırım.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, işlediğim günahlardan dolayı Allah tarafından cezalandırıldığımı inanırım.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, Allah'ın beni cezalandırmasına neden olacak ne yaptığımı merak ederim.	1	2	3	4
Hayatta bir problemle karşılaştığımda, yeterince sadık bir kul olmadığım için Allah'ın beni cezalandırdığını düşünürüm.	1	2	3	4

Puanlama Yönergesi

Alt boyut ve madde sayısı: 2 alt boyut ve 10 madde

Maddelerin alt ölçeklere göre dağılımı:

Pozitif Dini Başa Çıkma: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Negatif Dini Başa Çıkma: 8, 9, 10

Ölçekte bulunan ters maddeler: Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır.

Puanlama/Değerlendirme: Pozitif ve negatif dini başa çıkma puanları ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Toplam bir dini başa çıkma puanı elde edilmemektedir. Pozitif dini başa çıkma alt ölçeğinden alınabilecek ham puan 7 ile 28 arasında, negatif dini başa çıkma alt ölçeğinden alınabilecek ham puan ise 3 ile 12 arasında değişmektedir. Pozitif dini başa çıkma alt ölçeğinden alınan yüksek puan daha olumlu dini başa çıkmayı yansıtırken; negatif dini başa çıkma alt ölçeğinden alınan yüksek puan ise daha olumsuz dini başa çıkmayı yansıtmaktadır.

Dini Başa Çıkma Ölçeği'nin Türkçe Formunun Psikometrik Özellikleri

Abu-Raiya, Pargament, Mahoney ve Stein (2008) tarafından geliştirilmiş olan Dini Başa Çıkma Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama çalışması Ekşi ve Sayın (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Türkçe formun psikometrik çalışmaları, ölçeğin orjinal formu ile aynı yapıya sahip olduğunu göstermiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi: Dini Başa Çıkma Ölçeği'nin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. DFA sonucunda, 10 madde ve 2 faktörlü model için hesaplanan uyum indeksi değerlerinin ($\chi^2/sd=2,58$; RMSEA=.049; SRMR=.20; GFI=.94; CFI=.95; NFI=.98; NNFI=.93) kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür (Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2015; Schermelleh-Engel, Moosbrugger ve Müller, 2003). Ölçekteki maddelerin yol katsayıları .64 ile .93 arasında değişmektedir.

Uyum geçerliliği: Dini Başa Çıkma Ölçeği ile dine yönelme başa çıkma stratejisi arasındaki ilişki incelendiğinde; pozitif dini başa çıkma ile dine yönelme arasında yüksek düzeyde pozitif ilişki ($r=.88$; $p<.05$); negatif dini başa çıkma ile dine yönelme arasında ise orta düzeyde pozitif ilişki ($r=.34$; $p<.05$) bulunmuştur.

Güvenirlilik: Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı pozitif dini başa çıkma alt ölçeği için .91, negatif dini başa çıkma alt ölçeği için .86 olarak hesaplanmıştır.

Orijinal ölçeğin makalesi: Abu-Raiya, H., Pargament, K. I., Mahoney, A. & Stein, C. (2008). A Psychological Measure of Islamic Religiousness: Development and evidence for reliability and validity. *The International Journal for the Psychology of Religion*, 18, 291-315.

Önerilen Atıf: Ekşi, H. & Sayın, M. (2016, May). The adaptation of Religious Coping Scale into Turkish language: A study of bilingual equivalence, validity and reliability. Paper presented at the AGP Humanities and Social Sciences Conference, BAU International Berlin University, 19-22 May, Berlin, Germany.

İletişim adresi:

EK 9: ÇATIŞMA ÇÖZME ÖLÇEĞİ

APPENDIX E

CONFLICT RESOLUTION STYLES SCALE (CRSS)

ÇATIŞMA ÇÖZÜM STİLLERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda, evlilik ilişkilerinde yaşanan sorunların genel olarak nasıl çözümlendiği ile ilgili ifadeler yer almaktadır. Lütfen eşinizle ilişkinizi göz önüne alarak, aşağıdaki ifadelerden her birine ne derece katıldığınızı belirtiniz. Her bir ifadenin önündeki boşluğa aşağıdaki sayılardan uygun olanı yazınız.

1	2	3	4	5	6
Hiç	Oldukça	Birazcık	Birazcık	Oldukça	Çok
Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum

- ___ 1) Tartışma esnasında konuyla ilgisiz de olsa zayıflıklarını yüzüne vururum.
- ___ 2) Kavganın büyümemesi için onun istediği şeyleri yaparım.
- ___ 3) Çok sinirlenmişsem konuşmayı ertelerim.
- ___ 4) Sorun durumunda pek çok şeyi içime atabilirim.
- ___ 5) Sorunun uzamadan çözülebilmesi için kaynağını bulmaya çalışırım.
- ___ 6) Sinirlendiğimde kırıncı şeyler söylerim.
- ___ 7) Problemi büyütmemek için onu sakinleştirmeye çalışırım.
- ___ 8) Sesimi yükselterek beni dinlemesini sağlamaya çalışırım.
- ___ 9) Tartışmada ortak bir çözüm noktası bulmaya çalışırım.
- ___ 10) Çok büyük sorunlar yaşadığımızda ondan uzak durmaya çalışırım.
- ___ 11) Sorun çözümlenmeden tartışmayı sonlandırmam.
- ___ 12) Bağırıp çağırarak istediğimi yaptırım.
- ___ 13) Sorunun tüm yönlerini tartışma sırasında konuşmak isterim.
- ___ 14) Sevgilimi ilişkiyi bitirmekle tehdit ederim.
- ___ 15) Bana bağırdığında onun olmadığı bir odaya geçerim.
- ___ 16) Kavgalarımız sırasındaki kızgınlığımı fiziksel olarak gösteririm.
- ___ 17) İlişkide sorun yaşanmaması için kendimden ödün veririm.
- ___ 18) Sorun yaşadığımızda sevgilimin yanından uzaklaşıyorum.
- ___ 19) Sorunun çözülmesine yardımcı olacağına inanırsam durumu alttan alırım.
- ___ 20) Onun olumsuz tepkilerine karşılık vermeyerek problemin büyümemesini sağlamaya çalışırım.

- ____ 21) Çok gergin olduğumuzda susarım.
- ____ 22) Bir problem yaşandığında, konuyla ilgili düşündüğüm her şeyi açıklarım.
- ____ 23) Eğer çok sinirlenmişsem, sinirim geçene kadar konuşmayı reddederim.
- ____ 24) Bir problem yaşandığında, kendimi sevgilimin yerine koyarak onun ne düşündüğünü anlamaya çalışırım.
- ____ 25) Sürekli imalarda bulunurum.

Puanlama

Her bir alt boyutun ortalama puanı alınır;

Olumsuz çatışma çözme stili = 6, 8, 1, 12, 14, 16 ve 25

Olumlu çatışma çözme stili = 9, 13, 5, 11, 22 ve 24

Boyun eğme = 7, 2, 19, 4, 20 ve 17

Geri çekilme = 3, 23, 18, 21, 10 ve 15